

**UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ**

Klára Slepíčková

Lifestylová migrace Čechů a Slováků do švýcarské vesnice Saas Almagell

Bakalářská práce

Vedoucí práce Mgr. Lucie Remešová

Praha 2021

Klára Slepíčková

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala paní magistře Lucii Remešové za vedení této práce, trpělivost a rady. Dále pak všem vyučujícím v rámci společenskovedního modulu se specializací sociokulturní antropologie, kteří mě inspirovali v rámci svých předmětů ke studiu právě v rámci tohoto zaměření. V neposlední řadě pak děkuji „Evženovi“ za nápad psát autoetnograficky o Saas Almagellu. Dík patří i všem ostatním informátorům.

Abstrakt

Bakalářská práce Lifestylová migrace Čechů a Slováků do švýcarské vesnice Saas Almagell popisuje situaci 15 Čechů a Slováků žijících po většinu měsíců v roce ve sledované vesnici. Výzkumné otázky se věnují jejich migračním příběhům zahrnujících celou dějovou linii včetně výhledů do budoucna. Teoreticky se práce zakládá na pojetí modernity podle Anthonyho Giddense a tekuté modernity podle Zygmunta Baumana a na konceptu lifestylové migrace podle Karen O'Reilly a Michaely Benson. Podle jejich dělení se Saas Almagell dá označit za rurální idylu. Výzkumná část této práce se věnuje výzkumu prováděného autoetnografickou metodou, spojenou s etnografickou analýzou dat z pozorování a rozhovorů s informátory. Analýza dat potvrdila hypotézu o existenci vzorců ve výpovědích v rámci různých témat. Témata jsou následně podrobně popsána a ilustrována citacemi z výpovědí stejně jako autoetnografickými poznatky a grafickými znázorněními. V závěru práce představuji dělení dvou skupin informátorů, načež ale vzápětí navazuje umístění jednotlivých informátorů na škálu mezi skupinami.

Klíčová slova: lifestylová migrace, romantická migrace, životní styl, integrace, kvalita života, Švýcarsko, Saas Almagell

Abstract

Bachelor thesis Lifestyle Migration of Czechs and Slovaks to the Swiss Village of Saas Almagell describes the situation of 15 Czechs and Slovaks living for most months of the year in the researched village. The research questions focus on their migration stories covering the entire storyline, including their perspectives for the future. Theoretically, the work is based on the view of modernity according to Anthony Giddens and the liquid modernity according to Zygmunt Bauman as well as the concept of lifestyle migration presented by Karen O'Reilly and Michaela Benson. According to their division, Saas Almagell can be described as a rural idyll. The research part of this work is devoted to research carried out by the autoethnographic method, combined with ethnography, analysis of data from observations and interviews with informants. The analysis of the data confirmed the hypothesis of the existence of patterns in the statements of informants on various topics. The topics are then described in detail and illustrated with quotations from the statements as well as autoethnographic findings and graphical representations. At the end of the work I present the division of two groups of informants, followed by placing of individual informants on a scale between these groups.

Key words: lifestyle migration, romantic migration, lifestyle, integration, quality of life, Switzerland, Saas Almagell

Obsah

1. Úvod	8
2. Teoretické ukotvení	10
2.1. Modernizace, globalizace a individualizace.....	10
2.2. Identita osobní a etnická.....	14
2.3. Proměnlivost modernity a nejistota.....	15
2.4. Teorie migrace	16
2.5. Lifestylová migrace.....	17
2.5.1. Životní styl	19
2.6. Migrační proces.....	21
2.6.1. Motivace k migraci	22
2.6.2. Místo, reprezentace místa, identita a místo	23
2.6.3. Relativní privilegia.....	26
2.6.4. Risk	27
2.6.5. Mobilita a sociální vazby	28
2.6.6. Migrace a gender.....	30
2.6.7. Věk migrantů a jeho efekt	30
2.6.8. Usazení nebo částečná sedimentace.....	31
2.6.9. Zázemí, pocit domova, „hnízdění“, belonging.....	33
2.6.10. Integrace a sociabilita.....	34
3. Výzkum	36
3.1. Metodologie	36
3.1.2. Kvalitativní analýza dat.....	38
3.2. Vzorek výzkumu	39
3.3. Terén	45
3.3.1. Saas Almagell – rurální idyla nebo ráj sezónních migrantů?.....	46
3.3.2. Státoprávní aspekt migrace do Švýcarska.....	48
3.4. Interpretace získaných dat.....	51
3.4.1. Řád věcí v Saas Almagellu	51
3.4.2. Předchozí zkušenosti se zahraničím.....	56
3.4.3. Motivace k migraci – pull a push faktory	58
3.4.4. Risk, nejistota a zisk.....	65
3.4.5. Narace o zemi původu, její reprezentace a vztah k ní.....	66
3.4.6. Migrantská infrastruktura.....	68
3.4.7. Gatekeeper	72
3.4.8. Sociální vazby	74

3.4.9. Mentalita, kultura	75
3.4.10. Genderové rozdíly v migrační zkušenosti	78
3.4.11. Komunikace, jazyk	79
3.4.12. Délka pobytu, (ne)trvalost	83
3.4.13. Integrace, sedimentace	85
3.4.14. Motivace k setrvání – stay faktory	90
3.4.15. Výstupné rozdělení vzorku výzkumu	95
4. Závěr	97
5. Bibliografie	99
6. Přílohy	102

1. Úvod

Pohyb obyvatel napříč různými oblastmi i mimo ně je jevem, který je lidstvu vlastní už od jeho počátků. V moderní společnosti hovoříme o migraci obyvatel, která je podmíněná specificky moderními faktory, jejichž vymezení v této práci čerpám mimo jiné z úvah Anthony Giddense, Ulricha Becka a Zygmunta Baumana.

S rozvojem dopravy a komunikace se krátí vzdálenosti i časy potřebné k jejich překonání. Mění se i podoba migračního procesu, jelikož lidé už neodcházejí do neznáma a na neurčito, nicméně díky moderním technologiím a sociálním vazbám mají mnohé informace a priori k dispozici. Tyto možnosti urychlení vlastní moderní společnosti zjednodušují také transnacionální migraci, jelikož migrant nutně neztrácí kontakt se zemí původu, a zároveň jsou mu k dispozici moderní technologické pomůcky, jako je překladač, navigace či internet obecně, který pomáhá s orientací v neznámém prostředí.

Lifestylová migrace se objevuje jako koncept v práci Karen O'Reilly a Michaelly Benson. Ty se snaží popsat jev, který zcela neodpovídá rezidenčnímu turismu, migraci na důchod, ani kontraurbanizaci. Životní styl je u těchto migrantů klíčovým kritériem volby místa migrace, jehož volbou utváří vlastní identitu, a kde chtějí svůj kýžený „dobrý život“ realizovat. Charakteristiky dobrého života se mohou u jednotlivých lifestylových migrantů lišit, či mít různou důležitost. Dobrý život se ale zpravidla vyhraňuje vůči předchozímu životnímu stylu v zemi původu, přičemž mohou být rozdíly subjektivně zveličovány. Lifestyloví migranti hledají alternativní způsob života k tomu, který je jim přístupný vzhledem k možnostem v zemi původu. Hledají většinou spojení s přírodou, pomalejší životní tempo, nebo pocit komunity.

Lifestyloví migranti si mohou dovolit hledat svůj dobrý život díky své relativní privilegovanosti. Ta spočívá v jejich původu. Jedná se hlavně o občany vyspělých zemí světa, kteří drží pas těchto zemí, což jim umožňuje téměř bez omezení cestovat do cílové země, ale kdykoliv také zpátky. Dále pak disponují ekonomickým a sociálním kapitálem, který je v cílové zemi zvýhodňuje oproti místnímu obyvatelstvu nebo oproti migrantům ze zemí „chudého Jihu“. Jejich původ hraje roli i v otázce integrace do prostředí. Lifestyloví migranti mohou být vítáni díky výše zmíněným výhodám, nicméně tyto jim mohou přinášet

i znevýhodnění oproti místnímu obyvatelstvu a riziko zneužití, staví je tedy do ambivalentní pozice.

V této práci předkládám příspěvek ke zkoumání lifestylové migrace, a to v konkrétním vymezeném terénu švýcarské vesnice Saas Almagell, kde jsem sledovala Čechy a Slováky, kteří zde dlouhodoběji pobývají. Téma jsem si vybrala, jelikož já sama jsem lifestylovým migrantem v rámci terénu, kam jsem poprvé přijela dávno předtím, než jsem zvažovala téma bakalářské práce. Za dobu svého pobytu jsem získala velmi široký vhled do prostředí a fungování lidí v něm. Autoetnografická data vidím jako hlavní přínos při zkoumání vybraného tématu.

Saas Almagell je malá vesnice zasazená do ledovcového údolí švýcarských Alp při hranici s Itálií. Je zaměřená především na turistický ruch a navazující podnikání v hoteliérství a gastronomii. Návštěvníky láká celoroční možnost provozování zimních sportů na ledovci, ale i rozsáhlá síť stezek pro letní horskou turistiku. Ve vesnici se nachází velké množství sezónních pracovních migrantů. Část z nich přijíždí pouze na jednu sezónu, nicméně většina se pravidelně vrací. Zde se poprvé objevil můj zájem o to zjistit, co je táhne zpátky. Pro výzkum jsem si vybrala Čechy a Slováky mimo jiné kvůli komunikačním výhodám, ale především díky snadnému vstupu do terénu, jehož už jsem vlastně byla součástí.

Samotný výzkum jsem prováděla prostřednictvím zúčastněného pozorování, autoetnografie a polostrukturovaných narativních rozhovorů. Díky těmto metodám se snažím proniknout do výzkumného problému stanoveného pro tuto práci.

Výzkumnými otázkami směřuji k určení kombinace vnitřních i vnějších faktorů tvořících motivaci k migraci a motivaci k setrvání v ní. Ptám se na situaci, ve které se nacházeli mí informátoři před migrací a na jejich sociální vazby v rámci země původu i v zahraničí. Ptám se také, zda se plánovali v Saas Almagellu usadit, či zda je k tomu přimělo až něco (stay-faktor) během pobytu. Dále mě zajímá aspekt života po samotném aktu geografické migrace, zde se ptám na pocit domova neboli belonging, na sociální vazby v rámci místa s místními obyvateli i s ostatními migranty a na faktory, které tyto vazby ovlivňují. Dále zjišťuji postoje a citové vazby informátorů k zemím původu. Tyto výzkumné otázky jsem si stanovila na základě zúčastněného pozorování a autoetnografie, následně jsem je využila v rámci rozhovorů jako rámeček oblasti zájmu, aby informátoři věděli, k čemu by se měli vyjádřit, nicméně průběh rozhovorů byl volný a díky tomu vyvstala na povrch

další dílčí témata spojená s výzkumným problémem jako je role věku a genderu u různých migrantů.

V rámci výzkumu také pracuji s hypotézou, že díky komparaci výpovědí informátorů budu moci určit jisté vzorce pravidelností a kauzalit, jak se jednotlivé aspekty vnějších a vnitřních podmínek ovlivňují a formují migrační příběhy informátorů. Tyto vzorce se v textu práce snažím ilustrovat mimo jiné na grafických znázorněních. Hypotéza se mi potvrdila a v práci je podložena četnými daty z terénu a z výpovědí mých informátorů i mě samotné.

2. Teoretické ukotvení

Pro výzkumný problém, kterému se v bakalářské práci věnuji, tedy migrace Čechů a Slováků do Švýcarské vesnice Saas Almagell, hledám ukotvení v kontextuálním rámci teorie modernity, modernizace, pojetí individua a lifestylové migrace. Nepokládám za nutné vybrat si jedno hledisko na problém lifestylové migrace, naopak bych to nepovažovala ani za prospěšné věci. Z holistického pojetí společnosti si vypůjčuji především zájem o nadosobní procesy, které formují podmínky pro zkoumaný jev. Zároveň ale zkoumám, jakým způsobem se tyto podmínky otiskují v biografiích individuí a jak s nimi operují v každodenním životě i v uvažování o své budoucnosti. Biografie samotné hrají stěžejní roli, jelikož má práce je doprovázena kvalitativním výzkumem, ve kterém se zaměřuji na narativy z pohledu každého informátora a doplňuji je terénními poznámkami. Karen O'Reilly z jejíž práce ve velké míře čerpám, sama tematizuje jistou paradigmatickou proměnu směrem k chápání sociálního života jako důsledku neustálé interakce mezi strukturou a jednáním (agency). (O'Reilly, a další, 2016 str. 30)

2.1. Modernizace, globalizace a individualizace

Podle O'Reilly a Benson je modernita základní podmínkou lifestylové migrace. Souvisí to především s možností volby relativně privilegovaných migrantů. Modernitě je vlastní také globalizace. (O'Reilly, Benson, 2009 str. 619) Díky ní si lifestyloví migranti volí destinaci na základě vlastních preferencí a sociálních diskurzů míst, které jim jsou nabízeny. Zároveň, jak popsala Mary Korpela, migranti si vybírají v destinaci to, co se

jim hodí do jejich životního stylu a narativu o něm. To umožňuje paradoxní situaci, kdy migranti nachází neskutečnou „svobodu oproti spoutanosti Západu“ v místě jako je Indie, kde je struktura k místním obyvatelům dost restriktivní a hierarchie je stále velmi rigidní. (O'Reilly a další, 2009, str. 19-20)

Anthony Giddens pojímá modernitu jako určitou formu společenského upořádání, která, přestože není v přímé opozici k tradiční společnosti, významně narušuje zavedený tradiční řád a je výjimečná o to víc, že přechod k ní byl uskutečněn ve velmi krátkém čase v porovnání s dobou, v jaké probíhaly změny v historii. Právě rychlost přechodu uvádí jako jeden z charakteristických rysů nového uspořádání, který je nejviditelnější na vývoji technologií. Čas a prostor jsou dále vnímány zcela jinak než doposud. (Giddens, 1998, str. 23-25) Propojení míst za výrazně kratší čas a pojetí stěhování moderním svobodným způsobem jsou předpoklady lifestyle migrace, o níž píší.

Dalším rysem je vznik specificky moderních institucí, především národních států. Pojetí národního státu a jeho hranic je základním kamenem pro další uvažování o migračních procesech. Ostatně figura migranta je konstituována v opozici k občanům cílové oblasti. Migrace lidí v moderní společnosti není pouhým přesunem z bodu A do bodu B, ale je provázena mnoha dalšími nutnými úkony spojenými s moderními institucemi. Zde mám na mysli například nutnost vlastnictví dokladu osobní totožnosti, povolení k pobytu na území cizího státu, povinnost odvádět daně, nutnost trvalé adresy, a další administrativní záležitosti s tímto spojené. (Štemberk, 2010, str. 16) Podrobněji se tomuto tématu věnuji v oddílu o státoprávním aspektu migrace do Švýcarska.

Autoři klasické sociologie si berou za vlastní téma modernity a rozebírají fenomény s ní spojené. Někteří se přiklání spíše k negativnímu hodnocení těchto změn, někteří spíše k pozitivnímu. Anthony Giddens, z jehož díla v této práci čerpám, negativa uznává, přesto je ale přesvědčen, že objem nových možností a rozvoje přicházejících s modernitou, tato negativa převažuje. Giddens hovoří o vyvažování důvěry a rizik neboli bezpečnosti a jejího nedostatku. Nebezpečí spočívá v rozpadu zavedených forem a následném chaosu, který dává prostor negativním jevům, které jsou bezprecedentní a nepodchycené. Jako negativní důsledky Giddens uvádí vykořisťování spojené s rozvojem výrobních sil podle Marxe, rozmach totalitárních režimů užívajících systematické donucovací prostředky se vznikem národních států efektivněji, než tomu bylo v dřívějších despotických vládách, ale i

ekologické dopady rozvoje neboli průmyslové zneužívání přírody, které klasičtí teoretikové ani nepředpokládali. (Giddens, 1998, str. 114)

V souvislosti s dopadem modernity na jedince, mimo individualizaci, o které hovořím později, je tematizována také změna režimu života. Časové úseky se s postupující modernitou čím dál více zkracují. Šíření racionalizace do téměř všech aspektů sociálního života i života jedince mění podobu vztahů mezi lidmi i vnímání sebe samých. Orientace na rozvoj a výkon spojená s materialismem klade obrovské nároky na jedince, aby byl úspěšný a neustále kalkuloval náklady a zisky. Právě tyto jevy jsou častými motivy pro formulaci úniku k alternativnímu životnímu stylu, který se vymaňuje z běhu racionalizovaného života a tlaku na výkon a zisk. Mimo čas se mění i pojetí prostoru, jelikož moderní technologie zkracují vzdálenosti mezi lidmi, ale jen v jistém pohledu, a to účelově s nějakým cílem. Na druhou stranu vytváří propast mezi lidmi geograficky si blízkými. Slovy Giddense tedy jde o „vytržení sociálních vztahů z místních kontextů interakce a jejich restrukturuaci v neomezených časoprostorových rozpětích.“ Dochází k tomu pomocí expertních systémů, které odosobňují mezilidské vazby a fungují obdobně jako symbolická hodnota peněz. (Giddens, 1998, str. 27)

Zygmunt Bauman vyslovuje původní předpoklad o modernitě jako éře občanství a práv člověka a občana. Modernita nesla příslib eliminace nenutného utrpení a násilí. (Bauman, 2000/2001, str. 1) Realizaci tohoto viděl Weber prostřednictvím racionalizace (Weber, 2015, str. 11), Tocqueville prostřednictvím rovnosti občanů. (Tocqueville, 2003, vol. II, 4(1)) Nehledě na prostředek, cíl byl jasný. Rostoucí blahobyt, pohodlí a spokojenost všech spolu se stále nižší tolerancí nespravedlnosti, která by ve feudální společnosti snad jen stěží vyvolávala rebelie. Přínos modernity je určitě v rozvoji demokracie a lidských práv a spolu s nimi nové možnosti realizace individuů, právě díky eliminaci strachu z bolestí a jiných útrap. (Giddens, 1998, str. 15)

V jistém kontrastu k výše popsaným teoretickým přístupům stojí třídě založená teorie habitů podle Pierra Bourdieua. Ten z pozice struktury spojuje životní styl, sociální postavení a konzumní vzorce chování. Různé životní styly podle něj vyvstávají z materiálních podmínek a habitů dané třídy. Habitem označuje vtělenou kulturu třídy, skrze níž prochází veškeré volby životního stylu. (Bourdieu, 1984, str. 257-260)

Globalizace jakožto jeden z procesů provázejících modernizaci společnosti je zároveň jednou z podmínek pro rozmach migrace. Provazuje jednotlivé dříve oddělené celky, ať už

státní, či jiné. Skrze rozvoj komunikace a zkracováním časoprostorových vzdáleností se ruka v ruce rozvíjí i globalizace. Ta nezačala s moderní společností, ale její míra nyní překonala dřívější limity. Navazuje na koloniální expanzi i obchod probíhající již od dob dávno minulých. Termín byl ale pro označení procesu použit až v roce 1985 pro popis situace ve světové ekonomice probíhající intenzivně hlavně od 70. let 20. století, kdy se dějiště přesouvá z lokálních trhů skrze regionální a národní na celosvětovou neboli globální úroveň.¹

Významnou charakteristikou moderní společnosti je, jak bylo řečeno dříve, odosobnění skrze vytržení z dosavadních struktur a vazeb místa a času. (Giddens, 1998 str. 27) Dalším jevem provázejícím vytržení je individualizace, která je od počátku přítomná v procesu modernizace, což dokazují díla od autorů jako byl Alexis de Tocqueville nebo Edmund Burke, kteří si všímají stupňujícího tlaku na individua v moderní společnosti. (Burke, 1790 str. 99) Tocqueville jakožto myslitel francouzského původu reaguje především na události Velké francouzské revoluce, přechod od monarchie k republice a jevy jej doprovázející. Mluví o proměně fungování společnosti, kde je nyní, v centralizovaném státě fungujícího pomocí byrokracie, každý jedinec zodpovědný sám za sebe a je na něj vyvíjen čím dál větší tlak. Individualismus podle Toquevilla lidi sbližuje z pohledu rovnosti, což je podle něj hlavní předpoklad demokracie v moderní společnosti, zároveň ale lidi od sebe izoluje a uzavírá je do bubliny vlastních zájmů. (Tucqueville, 2003, vol. II, část 2(2))

Individuum je nyní nově zodpovědné za vlastní osud a jeho ubírání. Přesto podle některých autorů, je stát zodpovědný za utváření vhodných podmínek v rámci legislativy a sankcí, a z neúspěchu individua pak viní právě stát. Ernst Cassirer říká, že všechny problémy jsou politické a jsou řešitelné jen v rámci politiky. (Cassirer, 1955 str. 295) Někteří autoři zase tvrdí, že lidští jedinci se neumí srovnat s pocitem osamění, který individualismus doprovází. Konkrétně Erich Fromm říká, že člověk by se ze své podstaty raději vzdal svobody a byl ovládán, aby se zbavil osamění. Osamění zde chápe jako ponechání svému vlastnímu osudu a vlastní odpovědnosti. (Fromm, 1994 str. 23)

Společnost vstoupila do éry modernizace a s ní spojené individualizace. Tyto procesy probíhají v nadosobní rovině, stejně tak jako v každodenní rovině individuí. Jedná se o komplexní proces. Nicméně v této práci se zaměřím na „individuální řešení strukturálních

¹ Pravděpodobně k tomu přispěl výrok kanadského sociologa Marshalla McLuhana o „globální vesnici“ z konce 60. let, která měla znázorňovat formu budoucího světa.

podmínek skrze volbu alternativního životního stylu, než je mainstreamem nabízen v okolí individua. (O'Reilly, 2009 str. 2)

Byrokracie je často zmiňována v souvislosti s individualizací. Podle Chaneyho existují dva pohledy na ni. Tím prvním je byrokracie jako referenční rámec, v němž individua operují. Druhým je pak hranice omezující svobodu individua. (Chaney, 2002 str. 12) Talcott Parsons o tomto uvažuje v termínu „institucionalizovaného individualismu“. Čímž se snaží vyjádřit jisté vzorce vznikající jednáním individuí a tvořící instituce. (Parsons, 1978 str. 356) Podle Becka zase individua jednají v rámci hranic položených institucemi. Individuum bylo vyvázáno ze starých vazeb tradiční společnosti v podobě poddanství, rodiny, náboženství atd. a musí žít svůj svobodný život osvobozen právě od těchto omezení. Na druhou stranu jsou mu ale pokládány nové překážky v podobě směrnic a norem moderní společnosti jako je trh a byrokracie, v jejichž rámci se musí naučit existovat. Situace individua je tak stále ovlivňována institucemi. (Beck, 2004 str. 191) Anthony Giddens hovoří o projektu individuí v realizaci svého individuálního života v rámci současné konzumní společnosti. Reflexe sebe sama probíhá kontinuálně prostřednictvím voleb mimo jiné i životního stylu. (Giddens, 1991 str. 112)

2.2. Identita osobní a etnická

Za prvé řekněme, že existuje nějaká identita, která je vlastní individuu. Ta by byla tedy osobitě jedinečná. Za druhé existuje jistý sociální konstrukt zvaný etnikum. Tento konstrukt tvoří kategorie, podle kterých se vyznačují různá etnika. Celek etnika je poskládán dohromady jak z vlastní percepce svých členů, tak z vnímání týchž z vnější. Do určujících proměnných tvořících hranice etnik v kategorii patří geografická blízkost, vizuální podobnosti jako barva pleti, pigmentace kůže a vlasů, ale předpokládá se i nějaká sdílená „kultura“ (zde ve smyslu trávení volného času a intelektuálnímu naladění atpod. u osob tvořících jedno etnikum). V rámci kolektivní (etnické) identity se často využívají nálepky, a to ať už pocházející od jedinců zahrnutých uvnitř skupiny nebo zvnějšku ostatními jedinci, nebo strukturálně v rámci politik institucí. (Eriksen, 2008 str. 319) Nálepky fungují jako příčina a důsledek v jednom, vytvářejí se na základě abstrakce více či méně přesných pozorování charakteristiky skupin, ale zároveň zpětně působí na nálepkované skupiny jako samo naplňující se proroctví podle Thomasova teorému.

V jistém smyslu by se akt migrace dal považovat za naplnění svojí individuální identity. Manifestují tedy svou identitu aktem migrace. (O'Reilly, 2009 str. 34) Touto manifestací ale můžeme rozumět i hlášení se k jistým hodnotám jako je svoboda nebo nespoutanost. Přikláníla bych se k tomuto pojetí, a to především proto, že jak bylo v mnoha výzkumech ukázáno, a jak i já na získaných datech ilustruji, lifestyloví migranti se nevzdávají pout se zemí původu. (O'Reilly, 2017 str. 3) Udržují sociální vazby, mnohdy si drží i jisté materiální zázemí a pravidelně se vrací na kratší či delší časové úseky. Přestože se tedy snaží nějak vymanit, nejde o útěk primárně ze země, ale útěk životnímu stylu nebo hodnotám, se kterými se neztotožňují.

Útěk tematizuje mimo jiné i Mary Korpela, která se v rámci svého etnografického výzkumu ve Varanasi v Indii setkala s narativem „strašáka Západu“, který zahrnoval veškeré negativní konotace spojené s životem v oblasti původu migrantů. Mou předchozí úvahu o tom, že útěk není anticipován proti zemi původu ale proti životnímu stylu a konzumerismu, který v narativech Západ ztělesňuje, by podporovaly právě výpovědi, kde zpravidla informátoři nehovoří negativně o své zemi původu.

Identita lifestylových migrantů je také výrazně propojená s reprezentací místa. (O'Reilly, a další, 2009 str. 19) Výběrem toho, jak smýšlíme o zemi původu a o cílové zemi tvoříme svojí identitu s ohledem na to, čím jako individua chceme být. (Sweetman, 2003 str. 529)

2.3. Proměnlivost modernity a nejistota

Proměnlivostí myslím něco jako Baumanovu „tekutost modernity“ (Bauman, 2000/2001 str. 16), o nejistotě zase mluví Giddens jako o charakteristice modernity. (Giddens, 1998 str. 120) V podstatě si troufám říct, že jde o dost podobné koncepty, proto je zmiňuji zároveň. Proměnlivost pak indikuje svobodu a svoboda souvisí s relativními privilegii, jak je definují O'Reilly a Benson. (O'Reilly, 2009 str. 19)

Nejistota a chaos začíná s absencí pravidel neboli anomii, která nastává s přechodem od tradiční společnosti s relativně rigidním uspořádáním k společnosti moderní, kde se řád neustále utváří. Na proces ustanovování řádu moderní společnosti má vliv mnoho faktorů, jedná se o proces komplexní. Ke komplexitě faktorů z mnoha sfér sociální se přidává globalizace, která vnáší mnohost vlivů geografických. (Giddens, 1998 str. 67)

Proměnlivost a nejistota je dále dána vývojem, a to jak technologickým, tak postupem dějin lidstva obecně. Pokud přijmeme předpoklad, že lidstvo se neustále vyvíjí, je to zřejmě tím, že se střetává se stále novými výzvami a situacemi, které mu přináší vývoj podmínek v jeho okolí, ať už se jedná o technologie, ale i o klimatické změny atpod. Na všechny tyto v jistém smyslu bezprecedentní situace musí lidstvo reagovat, aniž by znalo správné odpovědi. Různé politiky a postupy se střídají podle historického i sociálního kontextu a nálady doby, nic není jisté a vše se může rychle obrátit.²

Nejistota provází každý okamžik našich životů a je i součástí migračních biografií. Mí informátoři zpravidla neví, jak dlouho v cílové zemi setrvají, zda je to jejich konečná cílová země, jestli a kdy se vrátí někdy do země původu atd. Akt migrace je i jistým vstupem do možná ještě větší nejistoty, než jedinci zažívají ve svém domácím prostředí, kde mají relativně jisté zázemí. Přestože jisté životní situace mohou nastat stejně tak v zemi původu jako v cílové zemi, jako je například ztráta zaměstnání, jejich řešení může být v cizím prostředí náročnější a více stresující, když migrant nezná administrativní uspořádání, byrokratický systém a v nejhrošším případě nezná ani místní řeč.

2.4. Teorie migrace

Migrace jakožto fenomén výrazně zkoumaný v moderní době, je popisována mnoha různými koncepty, přičemž každý podle svého autora zdůrazňuje trochu jiný aspekt komplexní skutečnosti.

Pro měření migračních toků se tradičně používají kvantitativní ukazatele jako množství udělených víz, povolení k pobytu, překročení hranic atd. Tyto kategorie a proměnné jsou tvořeny vzhledem k politikám států a jejich legislativě. Tato fakta jsou jistě hodnotná, nicméně pro důkladný popis jevu lifestylové migrace na konkrétním místě Saas Almagell pokládám za nepostradatelné zabývat se každodenní interakcí strukturálních faktorů a osobních pohnutek informátorů, které tvoří dohromady biografii jejich migračního příběhu.

² Koneckonců současná situace to jasně ukazuje. Především to, že není možné předpokládat okolnosti, které nejsou v lidské moci. Vývoj pandemie má vliv na politiky společností a „opatření“. Zároveň s nevyzpytatelností vývoje pandemie korespondují i značně zmatené reakce řídicích složek moci.

Konkrétní koncepty různých typů migrace je důležité považovat především za nástroje analýzy a hodnotit je podle užitečnosti pro jednotlivé případy. (Novotná, a další, 2019 str. 10) Proto nepovažují za problém mimo jiné ekonomickou motivaci k migraci do Švýcarska, jelikož se nejedná o ekonomickou nutnost. Migranti mají privilegium volby migrovat tak, aby naplnili své tužby po dobrém životě, k čemuž jim mohou sloužit i peníze. Různé koncepty mohou spolupracovat k vytvoření komplexního pohledu na to, jak migrační proudy ovlivňují vysílací i přijímací společnost a zároveň životy individuů. (O'Reilly, a další, 2016 str. 23)

2.5. Lifestylová migrace

Lifestylová migrace neboli migrace za životním stylem se liší od ostatních typů migrace právě oním životním stylem, k jehož volbě jsou migranti oprávněni ze svého relativně privilegovaného postavení. Nicméně nelze tvrdit, že by se jednalo o zcela odtržený fenomén. Podle Karen O'Reilly a Michaelly Benson je lifestylový migrant takový jedinec, který cestuje zpravidla ze zemí bohatého severu, je relativně privilegovaný a touží po naplnění své představy o alternativním životním stylu vzhledem k mainstreamové západní konzumní společnosti. Nebo také relativně privilegovaný jedinec přesídlující na kratší či delší časové úseky na místo, které pro něj z různých osobních i společensky daných důvodů znázorňuje představu o dobrém životě. Dobrý život může pro každého znamenat něco jiného, proto autorky oddělují tři typy. Jsou jimi rezidenční turisté, vyhledávači rurální idylly a bohémové. (O'Reilly, 2009 str. 14)

Privilegovaní jedinci mezi migranty byli zkoumáni již dříve, ale zpravidla se zájem zaměřoval na expaty a expatrianty, kteří vyjížděli jakožto občané vyspělých států do zahraničí a zde čerpali ze svého sociálního kapitálu v podobě znalosti světového jazyka jakožto rodilí mluvčí, nebo byli vysíláni nadnárodními společnostmi do jiných zemí s filiálními pobočkami, atd. Dále byla značná pozornost věnována migraci seniorů, kteří se na důchod přemístili na místa s příznivějším klimatem a nižšími životními náklady tak, jak to sledovala Karen O'Reilly v Costa del Sol. Tito migranti nebyli považováni za podřadné občanům daných zemí, naopak byli oceňováni a neměli zpravidla potřebu ani nutnost integrovat se do společnosti přijímací země. (O'Reilly, 2007 str. 281)

Relativní privilegovanost lifestylových migrantů odkazuje i na jejich možné znevýhodnění. Například migranti z „bohatého Severu“ migrující do zemí Jižní Ameriky mohou být vystaveni zneužití ze strany místních obchodníků, kteří jim účtují vyšší ceny než místním obyvatelům. Mohou být také vylučováni kvůli předsudkům vůči „namyšleným bělochům ze Severu“. (Hayes, 2014 str. 9) Mohou být také odmítáni kvůli představě, že narušují místní kulturu atd. Jejich privilegovanost ale nepopíratelně spočívá v držení pasu, s nímž mohou vycestovat do většiny zemí světa bez větších komplikací, mohou být také privilegováni kvůli svému vzezření „Evropana nebo Američana“. Dále pak mohou čerpat z ekonomické výhodnosti pobytu v zemích s nižšími životními náklady, než jsou v zemi jejich původu, kde čerpají finanční kapitál. (Hoey, 2005 str. 619) (Hayes, 2014 str. 4)

Přidání konceptu životního stylu do zkoumání migrace přispívá ke komplexnějšímu pohledu na skutečnost, kde prvotní motivace mohou být různé, stejně jako postavení migrantů v cílových zemích, ale pokud se vezme v potaz právě motivace změny životního stylu podle individuálních postojů a významů kladených různým hodnotám neboli hodnotovým žebříčkům migrantů, zasazuje to důležitý kousek do skládačky vysvětlující fenomén migrace. (Healy, 2003)³

Co se týče konkrétní situace migrantů v Saas Almagellu, potýkám se zde s jistou nepřesností užití pouze jednoho konceptu migrace. Je to zapříčiněno především ekonomickou a politickou pozicí Švýcarska v rámci Evropy i ve světě. (Naumann, 2018 str. 1011) Z jistého pohledu by se dalo považovat Švýcarsko za „bohatý Sever“ a Česká a Slovenská republika za „chudý Jih“. (Morawska, 2001 str. 51) Nelze ani přehlédnout fakt, že mnoho informátorů uvádí jako jeden z hlavních důvodů k migraci právě do Švýcarska motivaci ekonomickou. Přesto se zde ale zcela nevzdávám konceptu lifestylové migrace, jelikož v rámci rozhovorů a z pozorování lze vnímat z původních výpovědí nezřetelné latentní motivace, které sice nemusí být prvotním pull faktorem, ale mohou být motivací k setrvání v místě. (O'Reilly, 2017 str. 5)

³ Healy, T. (2003) *Social Capital: Challenges for its Measurement at International Level*. (nepublikovaný záznam z konference). Citováno v: O'Reilly, K., Benson, M. 2009. *Lifestyle Migration: expectations aspirations and experiences*. místo neznámé : Routledge, 2009.

2.5.1. Životní styl

V této práci pojmám životní styl jako určitý vzorec jednání spojený s konkrétními představami jedince o osobním štěstí a naplněném životě. David Chaney se staví proti definici životního stylu jako určitého deskriptivního prvku pro soubor jednání jedince v opozici k pojmu kultura ve smyslu vzorce chování a uvažování určité propojené skupiny lidí. Tato definice kulturu popisuje vlastně jako zastřešující životní styl mnoha jedinců, který jim dává společné porozumění životu, světu a jednání vlastnímu i jednání druhých, což jí umožňuje tvořit jakési společenství. Chaney tvrdí, že životní styl nelze vyčerpávat touto definicí, jelikož je sice závislý na kulturních formách, ale i na konkrétních situacích, kdy produkuje a užívá jednání a porozumění v daném kontextu. Jedná se tedy zároveň o určitou interakci makro a mikro roviny. (Chaney, 2002 str. 12)

V souvislosti s životním stylem mluví Chaney dále o vyjádření určitého statusu skrze něj. Ze strukturalistického hlediska hierarchie ve společnosti funguje jako prvek struktury a funkční diference, která je další z charakteristik modernity. Přestože v moderní společnosti se rigidní hranice společenského statusu uvolnily a umožňují čím dál větší mobilitu, na druhou stranu vzniká více nových požadavků a indikátorů toho daného statusu, jakožto obrana stávajících členů vrstvy, před přílišnou integrací individuí vzestupně mobilních. Typickým příkladem by bylo tvrzení, že peníze vám nekoupí vkus, které naráží na mnohdy okázalou spotřebu nově nabyvších vyššího statusu. Přestože v dnešní době je kladen menší důraz na původ a historii rodu, ale hledí se spíše na schopnosti individua v rámci fenoménu self-made-man, okázalost životního stylu nevymizela. Kromě okázalosti materiální v podobě vlastnictví nedostatkového nebo luxusního zboží, jsou nově komodifikovány a produkovány stále nové statky nemateriální povahy. Typickým příkladem budiž trávení volného času a vlastně i jeho objem, jímž jedinec disponuje. (Chaney, 2002 str. 13)

Dalo by se říct, že máme dva základní soupeřící „weberovské“ ideální typy životního stylu. Prvním je reziduum tradičního šlechtického postoje, kdy je oceňován majetek, status a odsuzována práce. Na druhé straně pak máme jedince orientované na výkon, vypracování se a zásluhy, jedince oceňující tvrdou práci a hodnotící neúspěch jako osobní selhání, nikoliv jako vliv nepříznivých vnějších faktorů. Kromě těchto dvou typů lze sledovat jistou snahu a vymanění se z nutnosti se jim přizpůsobit, zde se pak objevují alternativní hodnoty, životní styly a postoje, přičemž mohou obsahovat prvky jednoho či obou zmíněných typů. Zároveň

je nutno mít na paměti, že ideální typy nepopisují nutně objektivně existující realitu, ale jsou spíše nástroji kategorizace a orientace ve světě či jako dva póly škály životního stylu na níž se pohybují seberealizační přístupy individuí. (O'Reilly, a další, 2009 str. 5)

Hodnoty a významy přiřkládané životnímu stylu u lifestyleových migrantů jsou stěžejní pro identifikaci jejich motivace k migraci i k vysvětlení jejich jednání po aktu migrace, jelikož hodnoty a významy vnímané migranty utvářejí realitu právě proto, že podle nich jednají. Díky pochopení motivací a hodnot můžeme vysvětlovat další doprovodné jevy lifestyleové migrace. (O'Reilly, a další, 2009 str. 4) Životní styl není rigidní pojem zastřešující pro všechny stejné vnímání téhož, každý jedinec vidí vytoužený styl života v něčem jiném. Karen O'Reilly a Michaella Benson nejprve identifikovaly u lifestyleových migrantů touhu po uvolněnějším a jednodušším životě a pomalejším tempu. (O'Reilly, 2009 str. 609) Mary Korpela hovoří o hledání spirituality. (O'Reilly, a další, 2009 str. 23) Další autoři zmiňují mimo jiné touhu po lokální komunitě a více naplňujícím pracovním životě (Ibrahim, 2017 str. 28). Životní styl u lifestyleových migrantů se skládá z představ o životě po migraci a z míry jejich realizace, přičemž tyto představy jsou, jak bylo řečeno výše, sociálně konstruované a jedinci přejímané a reinterpretované. (O'Reilly, 2009 str. 610)

Lifestyleoví migranti se vyznačují vyšší mírou geografické mobility za účelem naplnění „dobrého života“ a relativní privilegovaností, což je činí ukázkou moderního pojetí životního stylu par excellence právě díky jejich neustálému reflektovanému procesu seberealizace skrze životní styl. (O'Reilly, a další, 2009 str. 11)

Anthony Giddens hovoří o životním stylu jako o jednání a chování jedinců poháněné jejich touhou vést zajímavé, zdravé, aktivní, a naplňující životy. Jaké jednání k tomu vede je otázkou jak kulturní tak individuální. Životní styl podle Giddense také odkazuje k procesu sebeidentifikace skrze toto jednání. (Giddens, 1991 str. 106)

Ulrich Beck o životním stylu v moderní době uvažuje jako o možnosti aktivní volby jedince a zároveň jisté nutnosti této volby v dnešní individualizované společnosti. (Beck, 2009 str. 3)

2.6. Migrační proces

Migrace není nikdy jednotlivým aktem změny geografické polohy. Jedná se o proces, který bere v potaz minulé zkušenosti, kapitál, motivace atd. stejně jako akt přesunu samotný, ale zároveň i život po tomto aktu. Právě proto mě nezajímá pouze samotný přesun informátorů do Saas Almagellu, ale snažím se zjistit, co v jejich životě připravilo půdu pro rozhodnutí migrovat, co migraci samotnou vyprovokovalo a jak žijí dnes, stejně jako jak plánují žít do budoucna a jaké stopy sedimentace si nesou. (O'Reilly, 2017 str. 9)

Retrospektivní vyprávění informátorů o jejich migraci, jejich migrační příběh, nelze považovat za objektivní obraz reality. Přesto jsou tyto příběhy důležitým zdrojem informací právě pro pochopení jednotlivých motivací, postojů a interpretací skutečnosti. U migrantů, kteří vypovídají, že jsou na novém místě šťastní lze sledovat zvýrazňování pozitiv vybraného místa a negativ místa původu. Místem původu ale nemívají na mysli přímo stát, jehož občany se narodili, ale spíše životní styl, který reprezentuje a od kterého podle svých narací unikli k lepšímu. Veškerá tato hodnocení jsou, jak již bylo řečeno formována i společenským diskurzem, ale především individuálními postoji.

Narativ úniku je velmi často opakován v etnografických datech o lifestylové migraci. Únik stejně tak tematizuje většina mých informátorů. Přičemž tento únik nemusí být nutně od něčeho, někoho nebo nějaké bezvýhodné situace, ale především únik od nechtěného stylu života. Tím může být styl života konzumní společnosti „Západu“, únik z neosobního prostředí města do prostředí rurální idyly, ale i únik od života ve finanční nejistotě, respektive od nutnosti si půjčovat peníze na zajištění života, který je považován za standart v zemi původu. Lifestyloví migranti unikají, aby se vyvarovali právě tomu, co jim nejvíc rezonuje jako negativní charakteristika místa jejich původu. (O'Reilly, a další, 2009 str. 4) Na základě této úvahy se domnívám, že informátoři sledovaní v rámci této práce jsou lifestylovými migranty, přestože mnoho z nich uvádí jako motivaci mimo jiné finanční výhodnost života a práce ve Švýcarsku. Nejedná se totiž o hrabivé stěhování peněz jen pro peníze jako konečný cíl, ale stěhování kapitálu potřebného k jistému životnímu stylu, kterého chtějí dosáhnout bez obav ze zadlužení právě díky tomu, že budou disponovat rezervním kapitálem. To jim dále umožňuje osvobodit se z pout nutnosti a z počítání každé koruny (resp. Franku). Peníze jsou tedy dílčí cíl ke šťastnému životu bez omezujících finančních podmínek.

V následujících podkapitolách se pokusím uvést různé koncepty tak, jak migrační proces ovlivňují. Na počátku je jistá forma motivace k migraci jako takové. Reprezentace místa ovlivňuje jeho výběr a ten zase spoluutváří identitu migrantů. Relativní privilegovanost dává lifestylovým migrantům potřebné možnosti. Risk a nejistota provází samotný akt migrace. Na průběh migračního procesu má vliv věk a gender migrantů, ale i jejich sociální vazby. Integrace a sedimentace a doprovodné jevy jsou pak tématizovány v naracích o životě po samotném aktu geografické migrace.

2.6.1. Motivace k migraci

V dnešním globalizovaném světě můžeme jen stěží nalézt zástupce čistě jednoho fenoménu. Lifestylový migrant může primárně vycestovat i z ekonomických důvodů (sezónní práce), nebo za účelem poznávání a učení (jazykové pobyty, Erasmus) a následně objevit kouzlo daného místa a setrvat na něm právě kvůli ztotožnění se se životním stylem, který v místě subjektivně vnímá. Ten nemusí odpovídat realitě, jak uvádí Mary Korpela ve své práci o spiritualistických migrantech v Indii, kteří ale nevidí celý obraz místa, pouze svou výseč. (O'Reilly, a další, 2009 str. 24) Samozřejmě tento proces může být obousměrný, nebo spíše lépe řečeno, může být komplementární, vícevrstvý a komplexní.

Svou úlohu mohou sehrát i romantické motivy, a to buď již ve fázi motivace nebo následně ve fázi rozhodnutí k setrvání. (Pananakhonsab, 2019 str. 91; Roca, 2015 str. 3; Moses, 2019 str. 443) Jak se pokouším dále ukázat, romantický aspekt migrace nemusí znamenat nutně pouze navázání intimního vztahu s občanem cílové země, ale i s občanem vlastní země, který taktéž setrvává na daném místě. Dovoluji si zde tvrdit, že v rámci mého vzorku zpravidla déle zůstávají migranti, pokud jsou v páru nežli samostatně. Tento jev si vysvětluji na základě rozhovorů potřebou opory v cizím prostředí, bez níž by mohl přijít pocit osamění a odchod.

Motivací k migraci může být také jednoduše touha po dobrodružství, po životním stylu novodobého bohéma, který se neváže k jednomu místu, neplánuje dlouhodobou budoucnost a nechává se unášet tím, co mu jeho život přinese. Dalo by se říct, že se jedná o migraci jakožto životní styl. (Korpela, 2020 str. 3359) Tito jedinci jsou často v pohybu a zpravidla se nevážou, nebudují si trvalé zázemí. Nicméně i tací mnohdy těží ze své privilegované situovanosti, z držení pasu „vyspělého“ státu, znalosti jazyka, finančního zázemí atd. (Hayes, 2014 str. 279)

Hlavní závěrem této úvahy budiž to, že u jednotlivých informátorů se objevují různé kategorie motivací k migraci i k setrvání nebo odchodu v závislosti na jejich specifických podmínkách vnějších ale i vnitřních v podobě životních postojů a hodnot. Pro všechny je ovšem migrace alternativním řešením určité situace, prostředek k naplnění svých cílů a života vymaněného z tradičních řešení v rámci země původu. (O'Reilly, a další, 2009 str. 4)

2.6.2. Místo, reprezentace místa, identita a místo

Místo, respektive představa o něm, je důležitým aktérem migračních příběhů. Je zajímavé poukázat, že termín lifestylové migrace byl vyvinut až poměrně nedávno s cílem vymezit se vůči označení turismu. Turismus vzbuzuje konotace s konzumerismem, který je lifestylovými migranty zpravidla odmítán. (O'Reilly, a další, 2009 str. 19) Přesto jsou ale ovlivněni nějakým obrazem místa, který jim byl představen při prvním seznámení s ním. Ať už toto seznámení probíhalo kontaktně, nebo jen virtuálně pomocí obrazů představovaných v médiích či výpovědích osob v okolí jedince, které s ním měly přímou zkušenost, směs nabízených obrazů, které byly jedinci v jeho životě předloženy, tvoří jeho jedinečnou koláž obrazu místa. U každého se potom liší míra, ve které odpovídá realitě a kdy se jedná spíše o iluzi. (Akerlund, 2015 str. 354)

Obraz místa je spoluutvářen vícero vlivy a je reprezentován společnými symboly a signifikanty. Jedním z nich je mediální reprezentace. Veřejný diskurz je utvářen médii, ale v pozadí může být mnoho zájmových aktérů, kteří konkrétní místa na mediální výsluní postrkují nebo naopak vytlačují jiná. Může se jednat například o developery, kteří staví ubytovací komplexy a aby jim generovali zisk, potřebují povzbudit zájem o danou lokalitu, především prostřednictvím různých typů reklam. V tomto stádiu už ale také může být místo cílové skupině migrantů známé a podnikatelé jen využijí příležitosti. Obchodní zájmy v rámci lokality ale nutně proměňují ráz místa, buduje se infrastruktura pro navyšující se počty příchozích, a to se může setkat s rozličnými reakcemi mezi místním obyvatelstvem ale i migranty již déle usazenými. I v rámci výzkumné části této práce lze sledovat jistou nevoli ze strany dlouhodoběji usazených migrantů vůči nárůstu počtu jejich krajanů ve stejné oblasti. Nárůst migrace občanů jistě země na jedno území je ale možné vysvětlit kromě mediálního zastoupení i tzv. řetězením, kdy jeden příchozí naláká postupně další a ti opět další, což je opět možné sledovat v mém terénu. (Korpela, 2020 str. 3368)

Migranty předkládané obrazy místa jsou také podle O'Reilly a Benson nutně komparativní, přičemž tato komparace může být přehnaně antagonistická. (O'Reilly, 2009 str. 610) Podle Hoeyho je pro lifestylové migranty vědomá volba místa k životu také volbou jistého životního stylu. (Hoey, 2005 str. 615) Někteří autoři zase spojují životní styl a volbu místa k životu se spotřebou. (Beck, 2004 str. 13) To by se zřejmě dalo uplatnit právě na migranty, kteří odjedou na místa s dobře zajištěnou infrastrukturou a nemusí obětovat své pohodlí, ba naopak.

To, co je pro lifestylové migranty hledání lepšího stylu života je u turistů touha po autentické zkušenosti. (MacCannell, 1976 str. 98) Místo je ovlivněno právě jejich příchodem a tím, co od místa očekávají, a nemusí se vůbec podobat realitě života před jejich příchodem. Jejich touhy se ale postupně stávají součástí každodennosti na daném místě a proměňují jeho charakter. (O'Reilly, 2009 str. 613) Charakter místa také interaguje s utvářením vlastní identity migrantů prostřednictvím volby životního stylu prezentovaného turistům marketingovými ideály. V závislosti na mnoha vnějších faktorech, materiálních podmínkách a historickém kontextu místa stejně jako individuálních podmínek jedinců a specifičnosti každé lokality je pak průběh tohoto oboustranného procesu odlišný. Jedná se o proces vyjednávání mezi strukturálními tlaky a vlastní vědomou volbou jedinců. Volba místa k životu u lifestylových migrantů výrazně vypovídá o jejich tužbách a postojích. (Akerlund, 2015 str. 354)

Lifestyloví migranti zákonitě mají nějaké představy o místě ještě a priori, než se na něm ocitnou. (O'Reilly, a další, 2016 str. 30) Ty jsou formovány právě mediálními obrazy ale i obrazy poskytnutými skrze sociální vazby a následně jsou po příjezdu konfrontovány s vlastní zkušeností a v dlouhodobějším měřítku i s žitou realitou. (Ibrahim, 2017 str. 31)

Co se reprezentace rurální idyly týče, je formulována jakožto klidné místo, beze spěchu a shonu, s množstvím zeleně, blízkostí k přírodě a blízkostí lidí mezi sebou. (Korpela, 2018 str. 59) (Varhaník Wildová, 2017 str. 25)

Bezpečí je také často tematizováno jako výhoda nového místa. Karen O'Reilly a Michaella Benson píše o tom, že migranti cítí vyšší míru bezpečí i přes různé odstrašující příběhy, které se mohou tradovat o cílovém místě, než cítili v zemi původu. Například nemají strach nechat své děti venku bez neustálého dohledu. (O'Reilly, 2009 str. 615) Informátoři v rámci mého výzkumu také zmiňují bezpečí jako jednu z mnoha výhod místa, především to, že nemusí mít obavy o svůj majetek ani osobní bezpečí.

Místo získává v naracích migrantů i veřejných politikách důležitou pozici. Obojí pracuje s ideou onoho místa, která není ideou platónskou existující absolutně, ale naopak představou vytvořenou lidmi.⁴ O místě vypráví různí aktéři a ti mají jiné vnímání skutečnosti, každému se jeví s různou intenzitou různé věci. Místní vidí každodennost místa, užívání prostoru, vzpomínky atd., turisté nebo migranti zase vidí to, co zrovna imponuje jejich naladění, když se na místě zdržují. Další pohled je ten podnikatelský majitelů cestovních kanceláří, nebo podnikatelů v gastronomii a hotelnictví. Pohledy se vzájemně liší ale zároveň se významně ovlivňují. Ať už si vezmeme kteréhokoliv ze zmíněných aktérů, můžeme říct, že si vybírá různé aspekty místa, podle toho, jak se jim to hodí k jejich identitě, respektive její konstrukci. (O'Reilly, a další, 2009 str. 4)

Identifikace se dá označit za sociální proces, který nemůže být oproštěn od místa v jehož rámci se realizuje. Akt migrace se pak dá označit jako manifestace identity jedince právě na základě hodnot, které si on spojuje s cílovým místem, ať už jsou reálné nebo ne. (Akerlund, 2015 str. 354) Objektivní realita místa mě sice v rámci zahrnutí struktury do analýzy situace migrantů v Saas Almagellu zajímá, nicméně v rámci procesu identifikace se s místem, musím zohlednit hlavně představu o něm, již má jedinec, který se s ním identifikuje. Mikro praktiky každodennosti životního stylu se týkají volby stravování, bydlení, trávení volného času apod. V období modernity a globalizace dnešní společnosti je možné změnit kontext individuálního života prostě změnou prostředí. Podle O'Reilly a Benson reprezentace místa z pohledu migrantů interaguje s pokračujícím vytvářením vlastní identity jakožto svého projektu. (O'Reilly, a další, 2009 str. 5) Dala by se zde vidět jistá paralela s existencialistickým uvažováním o člověku jako o tom, kdo dává vlastnímu životu podobu, smysl a cíl a nese za sebe odpovědnost. Zároveň tento projekt předpokládá rozvinutý individualismus, který Bauman popisuje jako součást dnešní tekuté modernity, kdy se jedinci realizují na individuální rovině spíše než na rovině celospolečenské. (Bauman, 2000/2001 str. 19)

Lifestylová migrace se zpravidla vyznačuje jistou identifikací s cílovým místem. Tato identifikace se vyznačuje nepřehlédnutelnou vazbou k místu a vazbám v jeho rámci s místní kulturou či obyvateli. Vazby se pak upevňují různými prostředky materiální kultury a konzumací reálií v místě, stravovacími návyky, přátelstvím, ale třeba i koupí nemovitosti.

⁴ Mám na mysli, že když se řekne Egypt, mnoho lidí v mém okolí si vybaví hotelové komplexy s All-inklusive a nemožností opustit brány po celou dobu dovolené a vidět skutečný život venku, který není shodný s „ideou“ Egypta, která je představována médii a business cestovním ruchem. Myslím, že tento příklad dobře ilustruje kritiku těchto vyprodukovaných idejí, kterou se snažím navázat.

Všechny tyto vazby materiální i emoční jsou různými stupni sedimentace, o které hovořím později. (O'Reilly, 2017 str. 1) Migrantů dále hovoří o reprezentaci sebe a místa jako o hledání „dobrého života“, což je vlastně základem výpovědi podle O'Reilly a Benson. (O'Reilly, a další, 2009 str. 4)

2.6.3. Relativní privilegia

Označení relativně privilegovaných migrantů získávají podle O'Reilly a Benson tací migranti, kteří nemusí zaujímat vyšší místo ve své domácí společnosti. V porovnání se společnostmi, do které migrovali, jsou ale v lepší situaci a s lepšími příležitostmi. Jednou charakteristikou, kterou bych zdůraznila, je vlastnictví pasu země, který je považována za zemi prvního světa, a tudíž možnost cestovat téměř bez omezení do většiny zemí světa. To opět potvrzuje stanovisko o tom, že, ač možná na první pohled banální, rozdíl osobního dokladu ovlivňuje životní možnosti různých lidí. Relativně privilegovaný migrant se také liší jaksí geografickým směrem své migrace. V původní představě znázorňuje migranta člověk z „chudého Jihu“ který se snaží si přilepšit únikem na „bohatý Sever“ a užíváním výhod sociálních států, což vyvolává značné vlny nevole mezi jejich obyvateli označované jako xenofobie či extrémismus. Relativně privilegovaní migranti ale, jak již bylo řečeno, pochází z vyspělých zemí světa. Migrují tedy ve zcela opačném směru. (O'Reilly, 2009 str. 609) Dalo by se pracovat s analogií mezinárodního symbolu pro recyklaci. Dvě šipky, jednou jsou relativně privilegovaní migranti sunoucí se směrem ze severu na jih, jelikož už jsou přesyceni životním stylem a povahou „Západu“⁵ a touží po životě bez stresu, ve spojení s přírodou, atd. (O'Reilly, a další, 2009 str. 21) Druhým směrem přicházejí migranti v původně zažitým smyslu, toužící po lepších životních podmínkách. (Naumann, 2018 str. 1025)

Podle Akerlund a Sandberg jsou lifestyloví migranti domácími komunitami vítáni pro jejich finanční kapitál a pro vidinu toho, co v místním prostředí zkonsumují. (Akerlund, 2015 str. 354) Dovolila bych si namítnout, že toto pojetí si částečně odporuje s hledáním dobrého a klidného života a oprostění se od konzumu a Západu, jak o něm hovoří O'Reilly a Benson. (O'Reilly, a další, 2009 str. 4)

⁵ zastřešující označení vyspělých zemí následujících tradicí západní větve křesťanství římského, včetně protestantů poreformačních jako jsou luteráni, anglikáni nebo třeba kalvinisté

V rámci mého terénu se i pro první hypotézu dá najít jisté podložení, ovšem ne v případě lifestylových migrantů zkoumaných v rámci této práce. Dalo by se ale říct, že místní obyvatelstvo dělí migranty podle stupně jejich potencionální integrace. Ti, kteří vesnici opravdu něco přinášejí, jsou do komunity začleněni a zpravidla se usazují na delší dobu. Oproti tomu migranti s výhledově kratším pobytem a spíše ekonomickou motivací nejsou vnímáni jako přínosní a nejsou tedy ani příliš integrováni. (O'Reilly, 2017 str. 6) Češi a Slováci, kteří jsou subjekty výzkumu v této práci stojí někde na pomezí a míra jejich integrace se případ od případu liší. Jaké faktory na to mají vliv jsou popsány níže.

Relativní privilegia mohou lifestylové migranty zvýhodňovat, ale také stavět do nevýhodné pozice. Nacházejí se v ambivalentním postavení. Jejich odlišnost z nich může činit terč, mohou být diskriminováni, mohou být odmítáni kvůli předsudkům místního obyvatelstva, mohou mít tedy problémy se skutečnou integrací a následně se uzavírat do krajanských komunit, a tímto uzavíráním se ještě prohlubuje nepochopení mezi nimi a místními. (O'Reilly, a další, 2009 str. 9) Na druhou stranu mezi výhody patří fakt, že migrace pro lifestylové migranty není uzavřeným procesem a nejedná se o nezvratnou změnu, ze které by nebylo úniku. Migrace do jiného státu neznamena nutně přerhání stávajících vazeb v zemi původu, jak již bylo ukázáno výše, tyto vazby se naopak mnohými způsoby udržují, a tudíž možnost návratu je stále přítomná a častokrát je na kratší či delší časové úseky využívána k návštěvám či k získání financí na život v cílové zemi atd. (O'Reilly, 2017 str. 3)

2.6.4. Risk

Risk je podle Giddense rysem moderní společnosti. (Giddens, 1998 str. 16) Risk je také vždy přítomným průvodcem migračního procesu. Lidé se vyvazují z tradičních vazeb, společnost se individualizuje a jedinci se stávají více zodpovědní za svou životní cestu. Každé rozhodnutí s sebou nese větší či menší risk a může ovlivnit další běh událostí a směr, kterým se jedinec vydá. Riskování se nelze vymanit, jelikož jak by řekl Sartre, i rezignace je typem jednání nebo akcí, která vyvolává reakci, a jedinec sám se s ní pak musí vypořádat. (Sartre, 2004) Ve veřejném diskurzu je risk prezentován jako něco, co je potřeba podstoupit pro úspěch. Nikdy ale nemůžeme dopředu vědět, co nám naše aktivní jednání přinese, a to i v závislosti na podmínkách, které individuálně ovlivnit nelze. V moderní „západní“

společnosti je přítomen ideál self-made-man neboli jedinců, kteří díky vlastním činům a pílí dosáhnou úspěchu, a samozřejmě u toho riskují.

V souvislosti s migrací je risk také důležitým tématem. Vycestování ze země původu do cizího prostředí představuje vystoupení z komfortní zóny a jedinec se tím jistým způsobem vzdává záchranné sítě sdílené kultury, sociálního zabezpečení atd. Migranti odjíždí z bezpečí „domova“ hledat lepší život, štěstí, nebo lepší finanční zabezpečení. Riskují, aby získali. Risk a strach z nejistoty je reprodukován i pomocí vyprávění zkušeností dřívějších migrantů, které nemusí být nutně pozitivní. Koho však neodstraší, toho alespoň připraví. Pokud se migrační projekt daří, jedinec získá daleko víc, než čeho se musel vzdát. Krok do neznáma je jakási investice s rizikem neúspěchu a možností zisku. (Bauman, 2000/2001 str. 15) (Urry, 2007 str. 185)

Nejistotu jakožto fenomén vlastní moderní společnosti a nejistou svobodu závislou na procesu vyjednávání mezi nekonečnými možnostmi a institucionálními omezeními tematizují mnozí sociologové již od počátku disciplíny s přechodem k moderní společnosti. (Beck, 2004 str. 9) (Giddens, 1998 str. 84)

Zigmund Bauman zase odlišuje „tuhou modernitu“, která se snaží vnést nový pevný řád do společnosti a „tekutou modernitu“, kde se tyto aspirace privatizují, což ale s sebou přináší nejistotu právě kvůli proměnlivému charakteru reality. „O moderní utopii tedy usilují jedinci v rámci svého života, než že by byla diktována shora pro celek.“ Nezbývá nám tedy než individuálně hledat svůj dobrý život a za ním směřovat. (Bauman, 2000/2001 str. 16)

2.6.5. Mobilita a sociální vazby

Mobilita osob uvnitř i vně států je podle Johna Urryho z velké části produkována sociálními vazbami mezi lidmi. Často se jedná o vztahy rodinné, ale ne výhradně. Sociální vazby lidí oddělených místem jsou mnohdy impulsem mobility, a to ať už krátkodobé, tak trvalejší. (Urry, 2007 str. 8) Jak i vlastní výzkum spojený s touto prací ukazuje, sociální vazby jsou významným pull faktorem neboli motivací k migraci. Infrastrukturu, kterou si vytváří migrantské komunity v zahraničí, mohou dále využívat nově příchozí migranti bez předchozích sociálních vazeb na prvotní příchozí. Tak si může výtvar těchto migrantů žít vlastním životem stejně jako představy utvářené o daných místech. Ukázkou nadosobní

infrastruktury jsou národnostní skupiny cizinců v migraci v cílové zemi v rámci sociálních sítí, ale i oficiálních institucí, či diplomatických základen, ambasád, na něž se mohou migranti obracet. (O'Reilly, 2017 str. 4)

V rámci každodenního života ale migranti využívají spíše osobních vazeb ve svém okolí. Ve fázi motivace k migraci mnohdy bývá důležitý příbuzný nebo přítel v cílové zemi, často přímo v konkrétní lokalitě. Za ním může budoucí migrant jet na kratší dobu na návštěvu a později se rozhodnout přijet na delší dobu, nebo může přijet rovnou s plánem se usadit. (Granovetter, 1973 str. 1360)

Urry dále ukazuje, že sociální vazby nejsou udržovány pouze skrze fyzický kontakt, ale že koncept mobility je třeba rozšířit i na udržování jistých vazeb na dálku díky komunikaci. Již bylo řečeno, že moderní technologie zkracují vzdálenosti, Urry jim ale tímto dává jistou teleportovací schopnost. Jedná se o „cestování skrze komunikaci“ ve formě zpráv, či hovorů, atd, nebo o „cestování skrze imaginaci“ díky mediálním reprezentacím míst, dále pak „virtuální cestování“ prostřednictvím internetu, nebo o skutečné fyzické přemisťování předmětů, například suvenýrů. (Urry, 2007 str. 161)

Migrace sama o sobě představuje výzvu pro sociální vazby a vztahy již existující v zemi původu. Existuje například mnoho výzkumů zaměřených na proměny péče v souvislosti s transnacionální migrací. Vazby a vztahy mohou být udržovány nejen pravidelnou komunikací, ale je běžný i fenomén remitencí, které mají alespoň částečně vynahrazovat nepřítomnost migranta ve fyzické blízkosti. Tento jev lze ale spíše sledovat u migrace ekonomické, která je prezentována často jako oběť pro zabezpečení ostatních členů rodiny. (Uhde, a další, 2019 str. 7) U lifestyle migrace je výraznější jistý individualismus, kde jedinec volí dobrovolně a svobodně svou životní cestu, životní styl podle svých preferencí, i když to nevylučuje jistý pocit závaznosti a snahu udržovat vazby, například skrze více či méně pravidelné návštěvy země původu, nebo přijímání návštěv rodiny, přátel a známých v aktuální lokalitě pobytu, ale také přivážením darů a suvenýrů. (O'Reilly, 2017 str. 3)

2.6.6. Migrace a gender

Gender jako kategorie, přináší do společnosti rozdíl mezi jejími různými variantami, a to ovlivňuje dále téměř každý aspekt existence společností lidí a každodenních životů v nich. Ať už tedy zažitá tradice nebo stereotypy, obé má nepopíratelný vliv na rozdílnou situaci žen migrantek a migrantů mužů. (Zde vynechávám kategorie další, které se v nedávné době teprve etablovaly, a tudíž nemám zatím podloženou představu o jejich situaci žádnými daty.)

Gender je a tradičně vždy byla kategorie, která ustanovuje jistou nerovnost. Přesto, že v dnešní době nemusí být tato nerovnost artikulována a nemusí být mnohdy ani konstruována s vědomým záměrem, je latentně vždy přítomna. Pokud začneme od čistě biologického základu, je častým argumentem pro legitimizaci odlišných možností a přístupu k jednotlivým pohlavím jejich tělesná stavba, a to obzvlášť v rámci specifických podmínek, jako je například terén horského prostředí, kde si ženy mohou na drsnější prostředí déle zvykat, ovšem na druhou stranu biologické pohlaví není jedinou příčinou, fyzická kondice a imunita každého jedince se liší. (Dixon, 2019 str. 3) Nicméně v tradicionalistické společnosti je na genderově založené odlišnosti ve způsobilosti stále kladen velký důraz. To se odráží i v možnosti uplatnění. Na druhou stranu díky zavedeným tabulkám s určením minimálních mezd se nedá hovořit o „pay gap“ jako v České republice, jelikož ve Švýcarsku na stejné pozici po stejném počtu odpracovaných období a se stejným vzděláním nelze platit odlišně muže a ženy. Nerovnost není tedy tvořena institucionálně, ale spíše strukturálně vzhledem k nabídce profesního uplatnění v místě migrace. V rámci konkrétního terénu výzkumu v této práci je orientace na turismus a gastronomii určujícím faktorem nabízených pracovních pozic.

2.6.7. Věk migrantů a jeho efekt

Pro migrační projekt je dále, zdá se, důležité, o jakou generaci migrantů jde, a to ne ve smyslu počítaném od prvního příchozího do nové země a poté generačně odlišené skupiny v rámci jejich rodin, ale ve smyslu spíše věkových kategorií migrantů. Například je rozdíl mezi migranty, co opustili zemi původu ve svých 20 letech a teď jsou 50sátníci, a těmi třeba stejně starými, ale pobývajícími v zahraničí jen posledních pět let. Rozdíl u různých

věkových skupin je i ve vnějších podmínkách, které migraci provázely nebo vyprovokovaly. Například bude rozdíl mezi nucenými emigranty kvůli bývalému režimu v ČSSR žijících v zahraničí již od svého produktivního věku a migranty z UK přesídlujícími na Costa del Sol na svůj důchod. (O'Reilly, 2017 str. 5)

Věkový rozdíl mezi migranty lze pozorovat v jejich uvažování a naracích o setrvání v místě. Mladší migranti zpravidla zůstávají maximálně několik sezón a pak pokračují jinam, jelikož život ve vesnici Saas Almagell je nenaplňuje. Přesto, že prostředí si chválí, nedokážou si představit se zde usadit. Starší generace prokazuje vyšší míru závazku k místu skrze vztahy soukromé ale i majetkoprávní. (viz. podkapitola Sedimentace) (O'Reilly, 2017 str. 6)

2.6.8. Usazení nebo částečná sedimentace

Karen O'Reilly při svém dlouhodobém terénním výzkumu v Costa del Sol pozoruje fenomén, která nazývá sedimentací neboli zanecháním stop. (O'Reilly, 2017 str. 5) Staví ho do opozice k standartnímu popisu migrace jako něčeho proměnlivého, podle Baumana tekutého jevu. (Bauman, 2000/2001 str. 16) Sedimentaci ilustruje O'Reilly v kontextu ekonomické krize roku 2008.⁶ Ve Španělsku pak zůstaly podle O'Reilly tři skupiny Britů. První byli bohatí jedinci, kteří krizi prakticky nepocítili, druzí byli naopak ti chudší, kteří si v krizi nemohli dovolit prodat rezidenci ve Španělsku pod cenou a vrátit se domů, kde by neměli na živobytí. Třetí skupina, která je stěžejní pro popis fenoménu sedimentace, je tvořena těmi migranty, kteří se zapojili do místních struktur. Zapojení může být různého charakteru, může jít o osvojení si španělštiny, navázání romantických vztahů, napojení na místní ekonomiku atd. Tím, že každodenně operují v rámci místních struktur, zanechává to stopy neboli sedimenty, v jejich dalším životě a tyto stopy jsou trvalé, nejedná se tedy o fluidní migraci, jak bývá často popisována. Sedimenty O'Reilly definuje jako ovlivnění každodenních praktik, rutin, vztahů, názorů, pohledu na svět i způsobu uvažování. (O'Reilly, 2017 str. 5)

⁶ Ve vztahu UK a Španělska se stalo v podstatě následující. Britská libra poklesla na hodnotě vůči Euru, což mělo následky v podobě menší výhodnosti pro Brity cestovat do kontinentální Evropy v rámci Eurozóny. Méně turistů britského původu znamenalo méně zákazníků pro usazené nebo částečně usazené Brity v Costa del Sol a okolí. Zároveň mnozí čerpali prostředky například z důchodu nebo úspor na britských účtech v librách, které podle potřeby vyměňovali za Eura v současné lokalitě. S propadem kurzu libry se to ale pro ně stalo nevýhodným. V návaznosti na tyto procesy mnoho Britů odjelo zpátky do vlasti.

Rozdíl mezi částečným usazením a plným usazením vidí pak O'Reilly právě v míře začlenění do místních struktur. Neexistuje jasné rozdělení migrantů, které by je rozčlenilo na dočasné, polo dočasné, stálé apod., nicméně by se dala uvažovat určitá škála, od migrantů čistě dočasných až k prakticky trvalým rezidentům s tím, že různé faktory a úrovně sedimentace je na této škále umísťují. (O'Reilly, 2017 str. 5)

V rámci mého terénu bych pak na škále umístila na jedné straně Češky, které se vdaly za místní Švýcary, mají švýcarské přátele, pojištění, platí daně, nebo mají dokonce Švýcarský pas. Na druhou stranu škály by pak patřila skupina pracovních migrantů, kteří přijíždí pouze na jednu sezónu, nemají zájem se vrátit na další, neučí se jazyk, nesocializují se v rámci prostoru, atd.

Lifestyloví migranti zpravidla nikdy nezpřetrhávají vazbu na zemi původu, více či méně pravidelně se vrací nebo přijímají návštěvy rodiny a přátel z domova, udržují si určitou národní identitu například skrze fandění při sportu nebo díky zájmu o politické dění v zemi původu, dále pak pravidelnou komunikací. Některá pouta ovšem při vytváření nových musí padnout. Konkrétně se může jednat o zbavení se majetkových závazků v zemi původu, prodej nemovitostí a uložení jen nejnútějšího vlastnictví ve skladech či u rodiny a známých. (O'Reilly, 2017 str. 6) Při pobytu ve Švýcarsku s pracovním povolením po dobu delší, než jednoho roku je také nutné si vyměnit řidičský průkaz a státní poznávací značky, čímž se automaticky ruší tato vazba s Českou republikou. Po deseti letech je také možné za splnění určitých podmínek žádat o švýcarský cestovní pas. V rámci uspořádání moderního státu je pak neodmyslitelná povinnost platit daně a sociální a zdravotní pojištění, které se samozřejmě platí v zemi, kde člověk pracuje a dostává výplatu, nikoli v zemi původu, což nese ale také nutné následky do budoucna. Zvažování následků toho, že má člověk dva „domovy“ a rozhodování je provázené nutnými následky emočními, sociálními a právními, je vlastní reflexivní modernitě. (O'Reilly, 2017 str. 3)

Přesto, že se v některých transnacionálních teoriích objevuje koncept deterritorializovaného domova, který je založen na identitě, přináležení a komunitě spíše než na konkrétním místě, místo přesto svou roli hraje, jelikož emoční pouta jsou na místa častěji vázána, například na místo, kde se lidé narodili, nebo kde strávili dětství a kde se odehrávají jejich vzpomínky (O'Reilly, 2017 str. 5)

2.6.9. Zázemí, pocit domova, „hnízdění“, belonging

Belonging neboli pocit přináležení nebo zázemí a pocit domova či hnízdění jsou důležitým kritériem v integraci migrantů do cílové společnosti. S tím souvisí koncept domova, konkrétně zda migranti hovoří o domovu v souvislosti se zemí původu či se zemí aktuálního pobytu, nebo zda jako domov označují obě místa. Pro pocit belonging je důležité, aby se migrant cítil alespoň „jako“ doma. Tohoto pocitu lze dosahovat kombinací různých faktorů. Začneme jistým pozitivním naladěním vůči novému místu, do kterého migrant přichází. U lifestyle migrace je toto naladění o to důležitější že cílem je právě hledání dobrého života a spokojenosti, lepšího životního stylu. Mnozí lifestyle migranti pak přehánějí pozitiva nového místa a negativa generalizovaného „Západu“ odkud přichází. (Croucher, 2003 str. 18)

Nalézt zalíbení v novém prostředí je taktéž důležité. Obzvláště pak, pokud má člověk zůstat trvaleji, a ne pouze přechodně. Objevuje se jev, který pro účel této práce nazývám „hnízděním“. Zárodky hnízdění lze pozorovat i u klasických turistů a souvisí to s lidskou potřebou orientace v prostoru. Konkrétně mám na mysli například označení „naš hotel, náš bazén, naše pláž“. U migrantů se pak jedná o „naš byt/dům, naše oblíbené místo na procházení/čtení, oblíbená restaurace, naše vesnice/město, náš okres/kanton/region“. Migrant si v novém prostoru postupně hledají „svá“ místa kde nakupovat, kde je dobrá káva nebo kde dobře vaří, kde se schází ostatní migranti nebo místní obyvatelstvo, kde je naopak klid atd.

Osbaldiston hovoří o tom, že migranti „flirtují se svobodou“. Snaží se uniknout svazujícím podmínkám a následovat svůj vysněný životní styl, zároveň se ale potřebují ukotvit pro pocit bezpečí. (Osbaldiston, 2020, str. 9) Hnízdění probíhá jak na úrovni geografického umístění jedince, tak na rovině privátně organizační ve smyslu zvyků, způsobů chování, denního režimu, atd., což souvisí s procesem individualizace a moderních nároků společnosti, aby člověk sám sebe organizoval. Hnízdění se dále projevuje i skrze materiálně, skrze suvenýry ze země původu, upomínkové předměty, fotografie, dekorace atd. Hnízdění je také společenského typu v rámci utváření nových vztahů. (O'Reilly, 2017 str. 5) Tyto vztahy mohou migranti navazovat mezi sebou v rámci migrantských národních i nadnárodních komunit, ale i s místním obyvatelstvem skrze integraci.

2.6.10. Integrace a sociabilita

Podle Karen O'Reilly je pozice lifestylových migrantů v místě migrace značně ambivalentní. Na jednu stranu jsou podněcováni, aby poznali a uznávali kulturu cílové země a na druhou stranu vypovídají o obavách ze styku s místním obyvatelstvem, a to právě díky ambivalentnosti jejich postavení privilegovaných jedinců ale s možnými negativními konotacemi a marginálním postavením. (O'Reilly, a další, 2009 str. 9)

Mimo jiné pak i základní narace lifestylové migrace jakožto přesunu z místa s negativními charakteristikami na místo, kde jedinci hledají dobrý život, s sebou automaticky nese princip rozdílu. Rozdíl pak vytváří nutnost integrace, pokud by totiž nebyl zdůrazňován, nestoupal by ani tlak na začlenění. Nicméně tento rozdíl není daný pouze narativem, ale i strukturálními faktory a ty nelze zcela překonat. (O'Reilly, 2017 str. 3) Patří sem i socializací vtělené charakteristiky, kulturně podmíněné postoje a názory, zvyky a tradice ale například i jazyk. (Inglis, 2020 str. 7)

Právě jazyk udržuje odlišnost mezi místním obyvatelstvem a migranty, ti se jen stěží zbavují přízvuku, pokud umí jazyk cílové země. Nicméně také uvažování v rodném jazyce má efekt na vyjadřování se v jazyce cílové země. Mimo větnou stavbu jde i o užití slovních spojení a frází, slovosled atd. (Granovetter, 1973 str. 1378)

Integrace neznamená asimilaci. Migrant bude vždy migrantem, a to především v kontextu místního terénu. Čím menší je oblast a komunita v ní, tím spíš se nezapomene původ migrantů ani po letech, jelikož místní obyvatelstvo bude na místě vždy déle než migranti, a to i když setrvávají roky a nově příchozí migranti je z počátku díky úrovni jejich sedimentace nemusí rozeznávat. Zároveň migranti i místní obyvatelstvo vnímají rozdíly v mentalitě, ty jsou brány jako fakt, přesto mohou způsobit jisté tření a konflikty způsobené nedorozuměním. Neznalost mentality druhého ale hlavně vhodných způsobů chování v rámci lokality je pak brána jako neslušnost či neurvalost. Snaha integrovat se odlišuje lifestylové migranty od turistů a čistě ekonomických migrantů. Kdo chce dlouhodobě pobývat v rámci lokality, nemůže žít v izolaci, jelikož lidé jsou společenšší tvorové. Snaží se tedy ukázat snahu a činí kroky ke své integraci, ať už skrze učení se místní řeči či zvykům, nebo skrze navazování sociálních vazeb s místními. (O'Reilly, 2017 str. 5)

Integrace lze dosáhnout i utvářením nových nerodinných sociálních vazeb. Síla těchto vazeb odráží i míru integrace, a to na obou koncích. Zároveň je síla pouta ovlivněna časovou

dotací, intenzitou emocí a blízkosti a recipročními praktikami. (Granovetter, 1973 str. 1374) Migranti, kteří nemají v plánu se dlouhodobě usadit si ani nebudují pevná pouta. Stejně tak místní obyvatelstvo neinvestuje snahu začlenit migranty, kteří neprojeví touhu po integraci. Tím nemyslím nutně diskriminaci, ale spíše koexistenci v rámci místa bez vytvoření hlubších vztahů.

Podle Healy se právě skrze sociální vazby vytváří nový sociální kapitál v místě migrace, tak jak byl během dřívějšího života utvářen v zemi původu. Sociální vazby a vzájemné povinnosti jsou využívány k sociálnímu, ekonomickému ale i osobnímu zisku. (Healy, 2003)⁷ Portes se také zaměřuje na pozitivní následky sociability díky zisku sociálního kapitálu skrze sociální kontakt, a to jak formální, tak neformální. (Portes, 1998 str. 8) Putnam rozděluje získávaný sociální kapitál na dva typy. Slepující sociální kapitál lze podle něj sledovat mezi jedinci s rodinným spojením nebo na základě společné etnické identity a vyznačuje se hlubším vztahem. Přemostující sociální kapitál se tvoří mezi jedinci z odlišných skupin, tříd i etnicit, překonává odlišnost, ale netvoří tak hluboké svazky. (Putnam, 2000 str. 22)

Spojení Čechů a Slováků v prostředí jiných států by se dalo označit jako slepující sociální kapitál na základě etnické blízkosti, společné minulosti, stále přítomné ve veřejném diskurzu i desítky let po oddělení, a schopností lepší komunikace a porozumění. Vnější vliv cizího prostředí a styku s „druhými“ Švýcary, se kterými je výše zmíněné nepojí, ještě více upevňuje vazbu mezi Čechy a Slováky. Nutno také podotknout, že množství Švýcarů stále ještě nezaregistrovalo oddělení České a Slovenské republiky, a i na základě podobností bere Čechy a Slováky jakožto jednu skupinu.

Pokud se proces integrace vyvíjí úspěšně, lze sledovat jisté projevy, jako společné trávení volného času s místním obyvatelstvem, tedy mimo čas, který společně nutně tráví například v práci, zapojení do veřejných aktivit v rámci místa, přehled o veřejném dění, osvojení a respektování místních norem chování a jednání, atpod. (O'Reilly, 2017 str. 4)

⁷ Healy, T. (2003) *Social Capital: Challenges for its Measurement at International Level*. (nepublikovaný záznam z konference). Citováno v: O'Reilly, K., Benson, M. 2009. *Lifestyle Migration: expectations aspirations and experiences*. místo neznámé : Routledge, 2009.

3. Výzkum

Vlastní výzkum probíhal v období od října 2020 do července 2021, nicméně vzhledem k užití mimo jiné autoetnografické metody zkoumání a zúčastněného pozorování, sahá neformální počátek výzkumu do prosince 2019, kdy jsem já sama dorazila do Saas Almagellu. Vzhledem k tomu, že data čerpám mimo rozhovory i z vlastní migrantské zkušenosti, nelze veškeré výstupy označit za naprosto objektivní zjištění. Cílem této práce je popsat migrační příběh 15 českých a slovenských migrantů včetně mé osoby, které označuji za lifestylové, porovnat jejich podobnosti i rozdíly a pokusit se odhalit společné vzorce, pokud takové jsou. Pro transparentnost a reliabilitu tohoto výzkumu se pokusím reflektovat vlastní postavení a názory, ale i jejich proměnu v čase. Etiku výzkumu zajišťuji prostřednictvím informovaného souhlasu s nahráváním rozhovorů. Právě kvůli riziku projevu mých vlastních postojů se velmi často v rozhovorech ujišťuji, zda chápu výpovědi a postoje mých informátorů správně.

3.1. Metodologie

Koncepty klasické migrace nebo kontraurbanizace vyvstávají z kvantitativních metod zkoumání na základě demografie a geografie. Oproti tomu lifestylová migrace jakožto koncept, který jsem v rámci výzkumu používala, vychází z kvalitativních etnografických metod hlubšího poznání partikulárního jevu. Výstupem je zhuštěný popis, interpretace reality v co možná největší detailnosti, a především pochopení zkoumaného problému spíše než kvantitativní data aplikovatelná obecně na širší společnost. Cílem není tedy podat data o migraci, ale soustředit se na migranty (informátory) samé a na to, jak tento akt figuruje v utváření jejich identity. (Novotná, a další, 2019, str. 38)

Výchozí metodou tvorby dat v rámci tohoto výzkumu je dlouhodobé zúčastněné pozorování. Vlastní pobyt v terénu jsem zahájila 18.12.2019 a v terénu přerušovaně pobývám dodnes. Pozorování je doplněno polostrukturovanými narativními rozhovory. Při nich jsem určila základní rámec zájmu, v němž se vyprávění pohybovalo, struktura rozhovorů tedy byla velmi interaktivní s jejich samotným průběhem. Zajímaly mě jak minulé životy informátorů, tak jejich příchod a setrvání v terénu, ale i jejich plány do budoucna. Snažila jsem se získat komplexní vhled do migračního příběhu každého informátora. Kladla

jsem minimum otázek, spíše jsem informátory seznámila s tématem a s výzkumným problémem, nedefinovala jsem jim ale koncept lifestylové migrace, k jejich zařazení do této kategorie migrantů jsem se snažila reflexivně přistoupit výše a své závěry a interpretace dále podkládám ukázkami z jejich narací.

Před realizací samotných rozhovorů, jsem si sepsala již získané poznatky z pozorování, které jsem v rámci rozhovorů ověřovala nebo vyvracela. Také jsem informátory žádala, aby nevynechávali informace, o kterých předpokládají, že je již znám. Často se snažím na témata narážet z více směrů, abych získala komplexnější představu o situaci a postojích jednotlivých informátorů. Metodologii jsem volila s ohledem na metodologické učebnice H. Novotné, O. Špačka a M. Šťovíčkové Jantulové, dále pak z textu K. Nedbálkové v učebnici Kvalitativních metod v pedagogických vědách, částečně jsem se inspirovala i textem K. O'Reilly a metodě etnografických návratů do terénu. (Novotná, a další, 2019) (Švaříček R., 2007 str. 112) (O'Reilly K., 2012 str. 519)

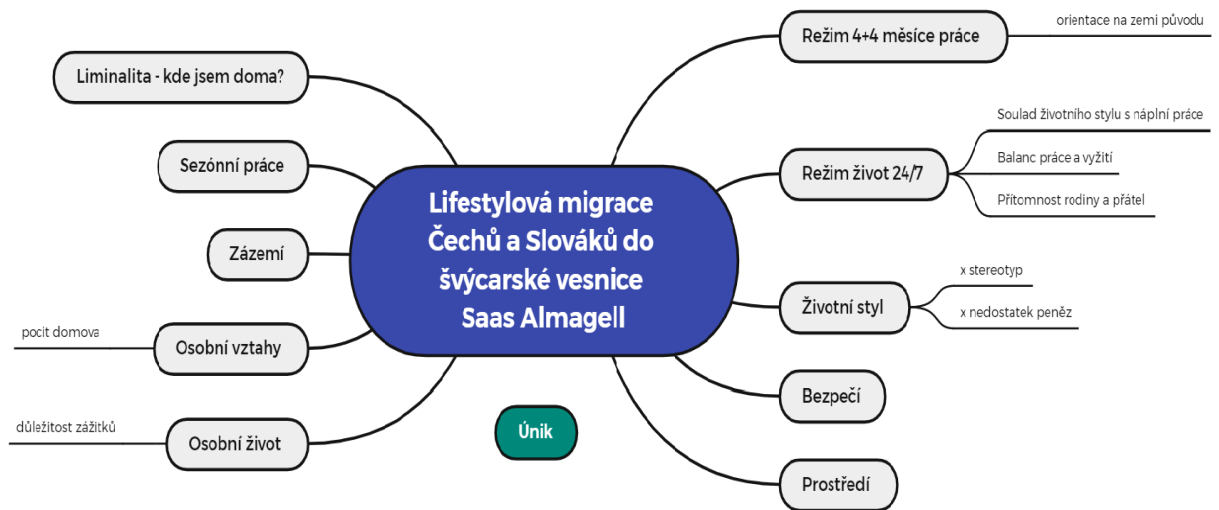
3.1.1. Autoetnografie

Svou pozici v rámci zkoumaného terénu bych označila jako „Insider“. Nejprve jsem byla lifestylovým migrantem jako ostatní informátoři, a až později jsem se stala výzkumníkem v rámci terénu. Vstup do něj tedy nebyl již nijak komplikovaný. Nicméně bude potřeba reflektovat a co možná nejjasněji oddělit mou pozici jako součást zkoumaného problému, o což usiluji v rámci vlastní autoetnografické výpovědi, kdy simuluji narativní rozhovor sama se sebou, a dále pak v analýze a interpretaci dat přistupuji co možná nejobjektivněji bez ohledu na vlastní postoj k tématům, ten je součástí autoetnografických pasáží.

Autoetnografická metoda výzkumu byla pro tuto práci přínosem díky detailnímu popisu subjektivního vnímání reality. (Ellis, 2003) Některá data o terénu, bych jiným způsobem ani nezískala, nebo lépe řečeno, by mě možná nenapadlo je hledat. Zároveň jsem mohla lépe porozumět, o čem vlastně informátoři vypovídají a zařadit si jejich výpovědi do kontextu, popřípadě doplnit důležité informace, které přímo nezazněly. Díky vlastní zkušenosti mohu také zvýšit reliabilitu výstupu výzkumu. Tato zkušenost je zároveň podrobena analýze, nejedná se o autobiografii, ale o reflektovanou autoetnografickou výpověď. (Anderson, 2006)

3.1.2. Kvalitativní analýza dat

V rámci analýzy jsem vytvořila několik kategorií témat, která se v rozhovorech objevují. Tyto kategorie byly vytvořené až prováděním rozhovorů a upravované podle dat, nikoli opačně. Kategorie jsem použila jako kódy, které mi napříč jednotlivými rozhovory pomohou vidět společná témata a komparaci pohledu jednotlivých informátorů. Jednotlivé kategorie jsou níže použity jako podkapitoly.

(předběžné schéma výzkumného problému)

Výše předkládám grafické znázornění původní myšlenkové mapy vytvořené během zúčastněného pozorování. Jedná se o témata, kterých jsem si všimla během vlastního pobytu v terénu a během neformálních rozhovorů před počátkem samotného výzkumu. Po porovnání tohoto schématu s kategoriemi, které vznikly v rámci kódování přepisů rozhovorů, (viz. příloha I.) vyvstala na povrch hlavní témata, jejichž interpretace tvoří výstup mého výzkumu.

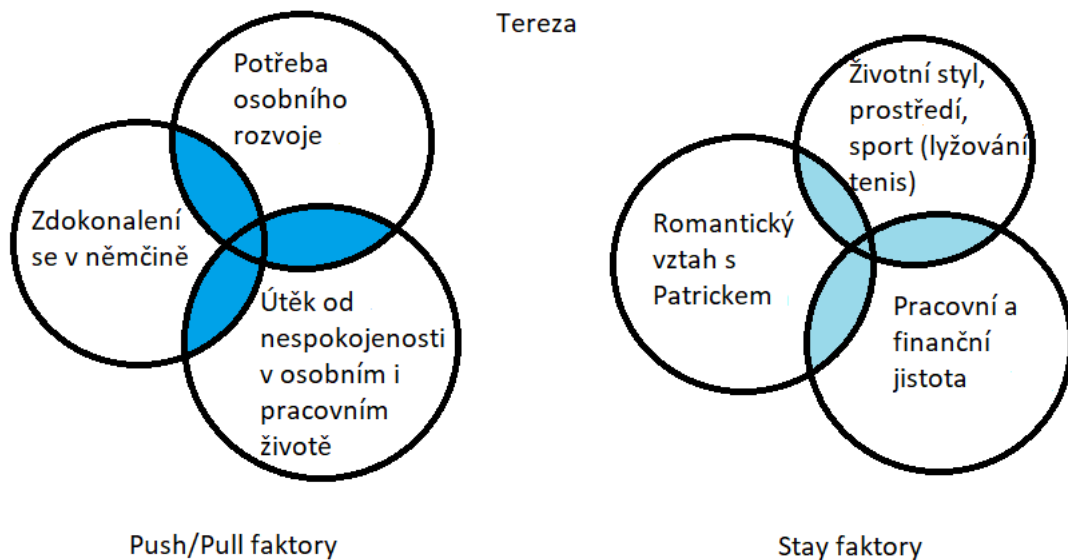
3.2. Vzorek výzkumu

V rámci vzorku tohoto výzkumu figurují informátoři pobývající ve vesnici Saas Almagell. Jedná se o Čechy a Slováky, kteří z různých důvodů a souhrou různých událostí a podmínek přišli právě do této švýcarské vesnice. Narativní rozhovory zaznamenané na diktafon jsem vedla s 10 informátory, ve výzkumu ale figurují další 4, se kterými jsem vedla dříve neformální rozhovor v rámci vlastního pobytu v terénu a cituji je z vlastní paměti a z poznámek z terénu. 15. informátorem jsem já sama v rámci autoetnografické reflexe vlastní migrace. Výpovědi doplňuji daty získanými díky pozorování. Pro lepší orientaci slouží různá grafická znázornění. Veškerá jména užitá v této práci jsou smyšlená za účelem zachování anonymity, pouze mé jméno zůstává nezměněno.

Smyslené jméno	pč. Let v A	přivedl(a)	návštěva	prac.přílež.	peníze	prostředí	vztah
Tereza	11	4, 11, 13, 15		x		x	x
Veronika	9	7, 10, 14		x		x	x
Anna	8,5			x		x	x
Tadeáš	7	5		x	x	x	x
Nikola	7		x	x	x	x	x
Lucie	5	8, 9		x	x	x	
Marek	2		x	x	x	x	
Elena	2		x	x	x	x	x
Markéta	2			x	x	x	
Evžen	2		x	x	x	x	
Simon	2			x	x	x	
Klára - Autorka	2			x	x	x	x
Danka	0,5			x		x	
Marcel	11	3		x	x	x	
Kamila	5	2		x	x	x	
			prvotní kontakt s SA		důvod setrvání v SA		

V tabulce výše je zobrazeno všech 15 informátorů tohoto výzkumu. Prvních 13 je seřazeno sestupně podle aktuální délky jejich pobytu v Saas Almagellu. Marcel a Kamila se již v terénu nenachází, délka jejich pobytu značí počet let celkově v terénu strávených. Do délky pobytu se započítávají i období mezisezón, kdy informátoři pobývali v zemích původu, jelikož se jedná o procentuálně kratší část roku v porovnání s pobytem v Saas Almagellu. Mezisezóna označuje buď úsek dvou měsíců v jarním období, nebo na podzim, ta ale bývá kratší.

Tereza přijela do Saas Almagellu poprvé před 11 lety za pracovní příležitostí, kterou dostala od svého budoucího manžela Patricka. Poznali se na Krétě, kde pracovala v letní sezóně. Poprvé pracovala v zahraničí v zimě předtím v horském hotelu v Rakousku. Do zahraničí odešla, jelikož v Čechách neviděla svou budoucnost v osobním ani pracovním životě, chtěla se také zlepšit v komunikaci v němčině a našetřit si peníze, aby měla základ pro život bez dluhu. Neplánovala se v terénu usadit, ale rozhodla se tak po navázání romantického vztahu s Patrickem. Nyní společně vychovávají jeho dceru z předchozího vztahu.

Veronika přišla poprvé před 9 lety, když jí Marcel nabídl práci a pomoc s vyřízením všeho potřebného k migraci. Chtěla se naučit německy v prostředí, kde se jazykem hovoří, aby mohla následně pracovat ve Vídni. Během prvního roku navázala romantický vztah s Josephem, se kterým v současnosti vychovávají dva společné syny. Po domově se jí podle jejích slov nestýská, jelikož s rodinou neměla dobré vztahy a většina jejích známých má už vlastní životy, do nichž ona nepatří.

Anna před 8 lety dokončila studium antropologie na VŠ a hledala práci v Čechách, ale i v zahraničí. Cítila, že potřebuje vyzkoušet žít v zahraničí a prohloubit komunikační schopnosti v cizím jazyce dříve, než by se usadila v Čechách. Nechtěla ale odcestovat na dlouho, proto ji zaujal Terezy inzerát s poptávkou po pracovní síle na zimní sezónu do Patrickova baru. Po sezóně se chtěla vrátit do Čech, nicméně během prvního týdne poznala Sebastiana, se kterým jsou nyní svoji a v září 2021 očekávají narození prvního syna.

Tadeáš nebyl spokojený s pracovními možnostmi na Slovensku a s nimi spojeným životním stylem. Uvádí, že minimálně 6 let než přijel poprvé do Saas Almagellu jezdil na sezónní práce do Německa, Rakouska a Itálie, přesto ale dodnes neumí německy. Do Saas Almagellu ho přivedl bratranec, se kterým šel na letní sezónu pást krávy. Okamžitě ho okouzlo prostředí hor a když se mu naskytla znovu příležitost zde pracovat, věděl, že jí musí využít. V současnosti je v Saas Almagellu již 7 let a prozatím zde vychovává i půlroční dceru s partnerkou Nikolou.

Nikola přišla do vesnice spolu s partnerem Tadeášem, získala práci v hotelu, ve kterém pracuje dodnes. Uvádí, že vždy chtěla cestovat a poznávat svět včetně toho, jak v něm lidé žijí a jak přemýšlí. Již při studiu byla na praxi v horském středisku v Itálii. Na rozdíl od Tadeáše mluví velmi dobře německy a zařizuje vše potřebné pro jejich pobyt, u čeho je znalost jazyka nutná. V rámci nahrávaného rozhovoru se držela velmi zpátky s kritikou místních obyvatel, což je zajímavé vzhledem k tomu, jak o nich smýšlí její partner. Kromě obav se nabízí vysvětlení, že její migrační a integrační proces probíhal jinak v závislosti na odlišné povaze, genderu a díky znalosti jazyka.

Lucie pobývá a pracuje v Saas Almagellu střídavě 5 let. Poprvé jí nabídla přijet a pracovat zde Veronika. Její pobyt je zvláštní tím, že zároveň studuje VŠ na Slovensku, což omezovalo (s výjimkou období distanční výuky v zimě 2020/2021) možnost nacházet se ve vesnici i během zimní sezóny, pravidelně se ale vrací v létě a díky skvělé znalosti němčiny a také získaným sociálním vazbám, je její integrace na vysoké úrovni.

Marek poprvé přijel do Saas Almagellu v září 2019, kdy spolu s partnerkou Elenou, přijeli vyzvednout kamarádku Lucii na konci její letní sezóny. Marek uvádí, že se okamžitě zamiloval do místní horské přírody. Dohodli se s Elenou, že chtějí zůstat a Lucie jim pomohla nalézt práci na zimní sezónu. Marek neuměl německy, ale měl vůli se učit a nyní je jeho jazyková schopnost výrazně lepší. Nicméně říká, že spolu s tím, že rozumí, se mu ještě více zprotivilo místní obyvatelstvo a neví, jak dlouho bude chtít zůstat.

Elena přijela poprvé s Markem, kvůli návštěvě Lucie dala výpověď v zaměstnání ve Vídni, kde s Markem asi rok žili, jelikož jí nadřizený nechtěl dát volno. Marek uvádí i jiné a citlivější důvody. Elena se bála chodit po městě sama kvůli konfliktu, který měla s místní albánskou komunitou, jejíž členové jí fyzicky napadli, když ukončila poměr s jedním z nich a chtěla opustit práci v jejich podniku. Sama Elena uvádí, že zde na vesnici je jí mnohem lépe, že má čas pro sebe a nemusí se ničeho bát. Ani ona při příjezdu neuměla německy, ale

díky práci v pohostinství se rychle naučila dorozumět. Stejně jako Marek se ani ona nesnaží navázat vazby s místními obyvateli a často mluví o stesku po domově.

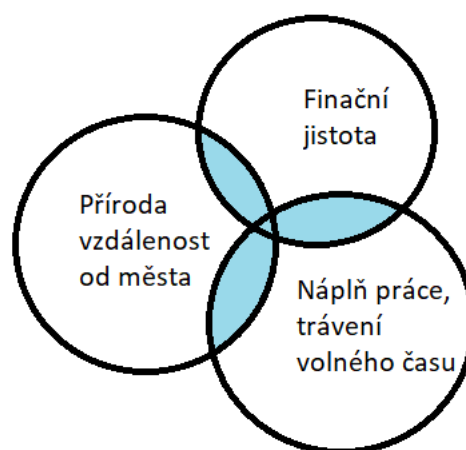
Markéta je dcera blízkého přítele Veroniky. Její otec ji vždy motivoval, ať se učí jazyky a ať po škole vycestuje získat zkušenosti do zahraničí. V Saas Almagellu je spokojená, líbí se jí prostředí a baví jí její práce. Usadit se ale ve vesnici nechce, nevidí zde volnočasové vyžití a ani potencionální přátele mezi místním obyvatelstvem. Němčina se jí díky švýcarskému dialektu začala líbit a v práci s místními ráda komunikuje, po práci ale vyhledává společnost v rámci migrantské infrastruktury, především Verončinu, ta je jí oporou. Markéta má velmi silný vztah se svou rodinou i vztah ke své zemi, zahraničí je podle jejích slov jen přechodná stanice, kde se naučí jazyk, získá zkušenosti a peníze.

Evžen je bratr Terezy, v Saas Almagellu jí byl již dříve navštívit, dokonce mu 7 let nabízela, aby přijel za ní a ona že mu se vším pomůže. Nakonec se rozhodl skutečně migrovat na jaře 2019. Měl stabilní práci, přítelkyni a psa, to všechno nechal za sebou, respektive bývalá přítelkyně si rozhodnutí migrovat rozmyslela. K migraci Evžena vedla touha po změně, únik stereotypu a finanční výdělek, který by mu umožnil postavit dům bez hypotéky, což je jeho snem. Mluví o nejistotě a strachu z neznáma. Také uvedl, že začátky ve vesnici a v práci na stavbě byly těžší, než čekal. Německy se učil ve škole, ale až nyní se více rozmluvil. Paradoxně ale více komunikuje s Terezou a Simonem a s přáteli, kteří za ním přijeli na návštěvu a následně se usadili v nedalekém městě, než s místními obyvateli. Na ty pohlíží spíše v negativním světle a nestojí o navázání vztahů s nimi. Pro ilustraci přikládám grafické znázornění Evženovy motivace k migraci a setrvání v ní. Podobné schéma s jinými proměnnými by se dalo vytvořit pro všechny informátory. Nicméně vybrala jsem si Terezu, jakožto jednu z prvních příchozích a zároveň jakožto mého vlastního „gatekeepera“, ze stejného důvodu jsem pro grafické znázornění vybrala i Evžena. Porovnání schémat ilustruje nejen rozdílné motivace Terezy a Evžena, ale slouží i jako zástupné znázornění dvou skupin migrantů, na které jsem své informátory rozdělila. (viz. 3.4.15)

Push/Pull faktory

Evžen

Stay faktory

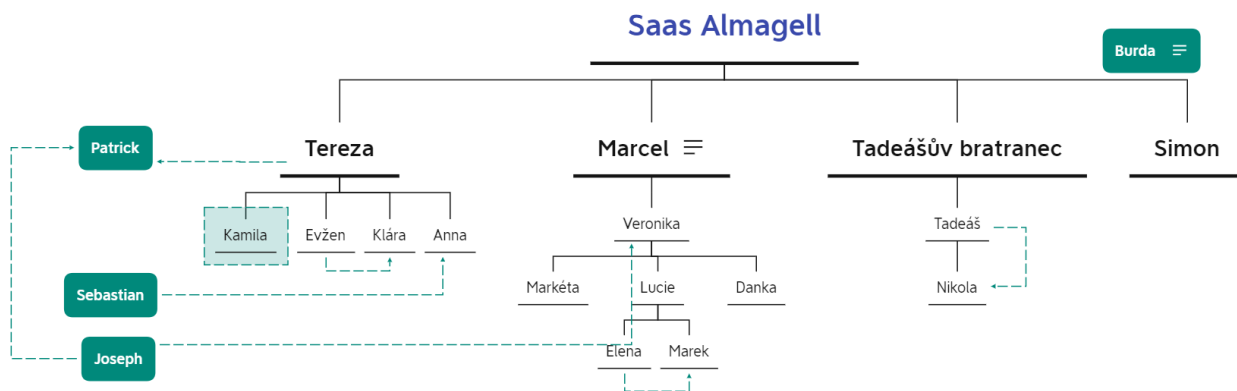
Simon přijel přibližně před 2 roky za příslibem práce, který mu dal jistý kamarád Burda, nicméně realita byla jiná. Burda utekl ze Saas Almagellu a při tom připravil místní o velké množství peněz, což vrhlo negativní světlo na české migranty jako celek. Simon se ale díky pracovitosti zalíbil Josephovi, který mu pomohl se ve vesnici uchytil. Simon je nejvíce „lifestylovým“ migrantem v rámci mého výzkumu. Je ve vesnici absolutně spokojený, má mnoho přátel mezi místními i mezi ostatními migranty i přesto, že německy stále neřekne víc než pár vět, všechny si ale získá svou veselou a bezstarostnou povahou. Pochází z Krušných hor, kde měl s bratrem půjčovnu lyží, než odjel, miluje horskou přírodu a volné chvíle tráví na lyžích a na ski-alpech. Ve vesnici ho také několikrát ročně navštěvují jeho dvě dcery.

Danka přijela do Saas Almagellu poprvé na zimní sezónu 2020/2021. Jak sama řekla, jednalo se o shodu příznivých podmínek k migraci, které jí dávaly jistotu, že se jedná o správné rozhodnutí. Marcel jí nabízel pomoc při migraci již několik let, ale Danka studovala a pak si našla dobrou práci. V době pandemie ale o práci přišla, ukončila dlouholetý neperspektivní vztah a rozhodla se nabídku konečně přijmout. Jako další dobré znamení viděla i uvolnění protiepidemických opatření pro přicestování ze Slovenska. Nabídka, kterou nakonec přijala byla od Veroniky. U ní a jejího manžela v současnosti i přebývá. Německy neuměla, ale učí se, a to kromě samostatného učení i díky častému styku s místním obyvatelstvem, které ji přijímá díky vazbě na Josepha. Líbí se jí zdejší příroda a chce zažít ještě jednu zimu, usadit se ale nechce, její domov je na Slovensku.

Marcel je jedním z původních migrantů v rámci mého terénu. Přišel do Švýcarska za prací. Postupně sem přivedl svou manželku a mnoho známých. Se ženou vychovávali několik let ve vesnici i své děti, nicméně nyní se vrací zpět na Slovensko. Marcel se nikdy příliš neintegroval do místní společnosti, spíše si vytvářel svou vlastní tým, že započal řetězec příchodu „Báňovců“, neboli všech ostatních slovenských informátorů kromě Tadeáše a Nikoly a mnoho dalších, kteří žijí v okolních vesnicích. Z pohledu místních obyvatel i některých dalších migrantů je jeho „zakládání slovenské vesničky“ kritizováno.

Kamila přišla do Saas Almagellu stejně jako Anna za prací v Patrickově baru. Do Švýcarska ji přiměla migrovat tíživá finanční situace její rodiny, kterou způsobil její bratr nezodpovědným půjčováním peněz, které následně uvalilo jejich matku do exekucí. Kamila chtěla vždy vycestovat na delší dobu do zahraničí, a zmíněná situace jí k tomu dala podnět. V Almagellu strávila 5 let, ale jak později uvedla, už jí byla vesnice moc malá a cítila se sama, jelikož si nenašla partnera mezi místními. S domácím obyvatelstvem ale dodnes udržuje přátelské vazby, míra její integrace byla v době pobytu velmi vysoká. Sama to přisuzuje tomu, že od začátku věděla, že nezůstává jen pro peníze, ale že chce žít ve Švýcarsku kvůli tomu, jak stát a lidi v něm mezi sebou fungují. Řád věcí a sociální kontrola v rámci vesnice ji ale nakonec přiměly přesunout se do Curychu, kde žije dodnes.

Ve výpovědích informátorů se objevuje označení osoby nebo osob s aktivní rolí v rámci jejich migračních příběhů. Tyto osoby souhrnně označuji pojmem „gatekeeper“. Je to průvodce, doslova vrátný, který otevírá informátorům dveře k místu. Gatekeeperem je zpravidla někdo z příslušníků migrantské infrastruktury, nicméně najdou se i výjimky. Výjimkou je případ Terezy, pro kterou byl impulzem k migraci i pomocníkem Patrick. Stejný případ popisují Veronika i Anna, které potkali svého „domácího“ poměrně brzy po příjezdu. Nicméně u mých slovenských informátorů vždy hraje významnou roli migrantská infrastruktura, spíše než kontakty s místními obyvateli.

(„rodokmen“ informátorů)

Na schématu výše zobrazuji migrantskou infrastrukturu jako rodokmen. Kdo je výše, neboli kdo je uveden jako předek, je na místě nejdéle a je prvním migrantem své větve. Sourozenci představují jedince přivedené jedním předkem, ale ne nutně ve stejnou dobu. Zelená přerušovaná čára značí romantické vztahy. Patrick, Sebastian a Joseph jsou místní Švýcaři, kteří si vzali informátorky Terezu, Annu a Veroniku. Osoba Kamily je zvýrazněná, jelikož už se v Saas Almagellu delší dobu nenachází, nicméně já ji stihla ještě osobně poznat a získat od ní mnoho informací, které využívám i v rámci této práce. Burda je jeden český migrant, který kdysi pobýval v Saas Almagellu a poměrně dlouho zde dělal problémy a neplnil sliby, až nakonec utekl a připravil místní o dost peněz. Jednou z jeho nepovedených akcí byl i příchod Simona, kterému sliboval zařízenou práci a pomoc, ale nic z toho se nestalo. Simon si nicméně získal náklonost Josepha, když chodil pomáhat do místní truhlárny a ten mu pomohl se v Almagellu usadit. Terezina větev je podstatně méně početná, jelikož se odmítá zaručovat za krajany. Naopak Marcel si vytvořil velmi košatou větev „Báňovců“.

3.3. Terén

Výzkum jsem prováděla v alpské horské vesnici Saas Almagell ve švýcarském kantonu Valais/Wallis. Vesnice spolu s dalšími dvěma městy tvoří oblast tzv. Saastal. Ve švýcarských Alpách lze sledovat jistou geografickou podobnost v jednotlivých údolích. Jedná se vlastně o slepý konvenční výběžek, zakončený ledovcem a horami, které ho obklopují. Z ledovců pak zpravidla vzniká ledovcové jezero, v tomto případě přehrada s

ledovcovou vodou. Pod vodní plochou se řadí průjezdné vesničky, lemující horské serpentýny až dolů do některého z větších měst. V ledovcových údolích je velmi živý turismus. Zimní sporty jsou provozovatelné celoročně díky nadmořské výšce a ledovcům, kde je možné udržovat sjezdovky i v létě. Mimo typicky zimní aktivity je oblíbená i pěší turistika, ve Švýcarsku existuje velmi hustá síť dobře značených a udržovaných turistických stezek, většina z nich je přístupná jen v létě. Popsané možnosti pro turisty pak tvoří dva hlavní přílivy a dvě sezóny trvající přibližně 4 měsíce. Specifikum zkoumané oblasti je, že Saas Almagell není jako v jiných oblastech poslední vesnicí pod vodní plochou a zároveň hlavním lyžařským střediskem, tím je Saas Fee, které se nachází výškově nad Saas Almagellem a vzdušnou čarou leží dál od vodní nádrže. Vzdálenost všech městeček v Saastalu je ale velmi malá a díky množství turistických cest, není absence ledovce přímo u vesnice pro Saas Almagell handicapem. Sledovaná vesnice má 363⁸ stálých obyvatel místního původu a mnoho sezónních pracovníků najímaných na hlavní sezóny, z nichž se sem mnozí vrací v obou hlavních sezónách po několik let. Množství těchto migrantů za prací přijíždí z Itálie, jelikož hranice jsou do hodiny cesty autem. Je možné tu potkat i mnoho Portugalců, Němců a Poláků. Mým předpokladem je, a neformální rozhovory to potvrzují, že pracovní migranti mají silné sociální a citové vazby na své země původu a do Švýcarska jezdí zpravidla sami, zatímco jejich rodiny, zůstávají doma.

Má práce a výzkum, se ale zaměřuje na Čechy a Slováky, nejen kvůli početnosti této skupiny, ale především proto, že na rozdíl od zástupců ostatních národností, kteří výslovně popisují svou motivaci jako ekonomickou a zpravidla důrazně odmítají, že by život ve Švýcarsku byl pro ně lepší nebo šťastnější než v zemi původu, Češi a Slováci nové prostředí oceňují.⁹ Proto budu v této práci zkoumat, čím jsou tyto postoje ovlivněny.

3.3.1. Saas Almagell – rurální idyla nebo ráj sezónních migrantů?

Mezi různými typologiemi lifestylové migrace, jak byly uvedeny v teoretické části této práce, se objevuje mimo jiné hledání tzv. rurální idyly. V charakteristice tohoto typu migrace můžeme vidět jisté konotace s fenoménem kontraurbanizace. Společným faktorem

⁸ Údaj z posledního sčítání lidu 2019 dostupné z: <http://www.mediastat.admin.ch/maps/profile/profile.html?226.6288.en.geoRefStandard>

⁹ Údaje platí pouze pro zástupce zmíněných národností, se kterými jsem sama přišla do styku, nebo o kterých mi bylo vyprávěno.

vícero typů je touha po klidnějším životním tempu oproti uspěchané každodennosti „západní“ (městské) společnosti, dále pak hledání (naší moderní společnosti již značně odcizené) spojení s půdou, samozásobitelství a život v komunitě.

V Saas Almagellu se rurální idyla minimálně navenek dá sledovat také, kolem cestiček se volně pasou krávy, ovce a koně, lidé mají zahrádky a políčka. I vzhledem k počtu trvalých obyvatel 363 se dá v jistém smyslu hovořit o komunitě, jelikož prakticky není možné se vzájemně neznat, když žijí v tak těsné blízkosti.

Jakožto vesnice, která těžila a těží z boomu alpské letní a zimní turistiky díky blízkosti ledovcového pohoří, je zde značně rozvinuté podnikání v hotelnictví a gastronomii. Na to se dále navazuje proud sezónních pracovníků. Místní obyvatelé zpravidla podnikají nebo dojíždí za prací do nedalekých měst, případně pracují ve správě vesnice. Místní podnikatelé najímají pracovní migranty. Jedná se o oboustranně výhodný obchod. Pracovní migranti přijíždí zpravidla ze zemí, kde se průměrná měsíční mzda pohybuje řádově o desítky tisíc korun níže. Migranti tudíž vidí příležitost vydělat a našetřit za kratší dobu, než by jim s obdobným, dokonce i mnohem prestižnějším zaměstnáním trvalo v zemi původu. Místní podnikatelé zase získají pracovní sílu, která si zpravidla váží této možnosti. Švýcarská legislativa určuje platové tabulky pro jednotlivá povolání a ty musí podnikatelé dodržovat, i když najímají cizince.

Výhoda zaměstnávání migrantů je pro ně pak zkrátka v tom, že migranti práci přijmou, jelikož občané Švýcarska aspirují na zcela jiná povolání s mnohem vyšším platovým ohodnocením, aby mohli mít jistý životní standard. V tom spočívá hlavní rozdíl. Občané Švýcarska nemají ohraničené období, kdy pracují a volnočasové vyžití a životní styl na tuto dobu potlačí. Tráví čas kulturním vyžitím, chozením do restaurací, výlety, atpod., platí si švýcarské zdravotní pojištění, odvádí daně, bydlí a kupují potraviny a to trvale, nikoli na období několika měsíců. Sezónní pracovní migranti oproti tomu pracují často dlouhé hodiny a jsou spíše šetřiví, svůj volný čas a vyžití orientují na zemi původu, kde poté mají mnohem lepší finanční dispoziční než ostatní spoluobčané. Proto také pracovní migranti mají relativně vyšší finanční dispoziční než domácí obyvatelstvo, ovšem ne na stejném státním území. To může být mimo jiné příčinou jistého odcizení a nepochopení mezi těmito dvěma skupinami.

Nicméně, existuje tu i jiná skupina migrantů, než jsou ti sezónní a čistě pracovní. Právě tato skupina je předmětem zájmu mého výzkumu. Jedná se o lifestyleové migranty, kteří v místě setrvávají po delší dobu. (Konkrétně ve vzorku informátorů minimálně dvě sezóny,

zimní i letní.) Tato skupina vidí v rámci pobytu ve zkoumaném terénu i jiná pozitiva než finanční zisk. Příroda a prostředí je nejčastěji tematizované, dále pak klid, pomalé tempo, bezstarostnost nebo volný čas čistě pro sebe. Tyto faktory nejsou sice primárním pull faktorem, tím jsou skutečně mnohdy ekonomické výhody, nicméně jsou to důležité „stay“ faktory. Pokud by šlo čistě jenom o výtěžek, bylo by pro migranty výrazně výhodnější usadit se v některém z větších Švýcarských měst, oni ale zůstávají ve vesnici.

(pohled na Saas Almagell v létě – z archivu autorky)

3.3.2. Státoprávní aspekt migrace do Švýcarska

Přesto, že se z jistého úhlu pohledu svět stále více globalizuje a otevírá, nelze opomenout jistou protiváhu, kterou jsou různé státoprávní strukturální regulace kontrolující pohyb osob, zboží, služeb, kapitálu atd. ze strany státních celků. V rámci této práce se zaměřím pouze na regulace týkající se pohybu osob. Jak uvádí Jan Štemberk, pohyb osob začal být výrazněji omezován v reakci na první světovou válku a zavedení výjezdních

povolení či povolení k tranzitu, atp. Právě nutnost držení jistého oprávnění ke vstupu na území cizího státu a s tím související nutnost prokázání osobní totožnosti, předznačuje kontrolu ze strany státu nad pohybem či usazením cizinců na jeho území. (Štemberk, 2010, str. 16) V dnešní době má každý stát právně ošetřené postupy kontroly, udělování povolení k pobytu ale i případné vyhoštění osob cizí národnosti.

Dalším důležitým milníkem by se dal označit vznik Evropské Unie v současné podobě, kdy se jednotlivé státy vzdávají určité části vlastní suverenity a delegují některé pravomoci na ústřední orgány EU. V souvislosti s tematikou migrace uvedu jeden příklad za všechny v podobě kvót stanovených pro členské země EU v přijímání uprchlíků po migrantské krizi v roce 2015. V rámci EU se zároveň upravuje volný pohyb osob, zboží, kapitálu atd. v tzv. Schengenském prostoru. (Naumann, 2018 str. 1019; Kratochvíl, 2008 str. 165)

Švýcarsko jakožto nečlenská země EU nepodřizuje svou migrační politiku centrálním rozhodnutím EU. Stejně jako v jiných státech zde však nalezneme byrokraticky spravovanou strukturu regulace a kontroly, s tím rozdílem, že je spravována státem samým, nikoli shora nadnárodně. (Plewa, 2013 str. 107)

Do hry dále vstupují národní specifika a míra patriotismu, politická situace v zemi a naladění obyvatelstva. Švýcarsko jakožto země složená z více původních národnostních afiliací nekonstruuje svou národní identitu etnicky ani na společném původu nebo historii sahající daleko do minulostí, ale obdobně jako Spojené státy americké na základě společného rozhodnutí tvořit celek složený z do jisté míry autonomních částí. Cílem je prosperita Švýcarska jako uskupení z vědomého rozhodnutí. Důležitou roli v politickém rozhodování hraje veřejné mínění. Švýcarsko je známo oblibou referend, která se velmi často týkají právě témat spojených s migrací a doprovodnými jevy, jako například rozhodnutí o zákazu nošení Burky na švýcarském území.¹⁰

Pravidla stanovená státem a vymáhána jeho institucemi ale i institucemi nestátního charakteru potom ovlivňují možnosti migrace a usazení cizinců stejně jako jejich každodenní život v migraci. Když začneme od vstupu cizince na území Švýcarska (necháme-li stranou omezení vlivem pandemie Covid-19, jejichž role a efekt si budou žádat výzkum zdaleka přesahující problém, jemuž se věnuje tato práce), při překročení hranic je při případné

¹⁰ referendum proběhlo 7. 3. 2021

kontrole nutno předložit doklad osobní totožnosti, zde se ještě politika jednotlivých zemí světa nerozchází.

Rozdíly už lze nalézt v délce pobytu, která je povolena pro cizince zpravidla za turistickými účely bez pracovního povolení. Tento pobyt je omezen lhůtou tří měsíců. Poté musí mít cizinec buď platnou pracovní smlouvu, či jiné oprávnění. Zde narážím na fenomén tzv. zelené karty, nicméně to opět není problémem této práce a nebudu jej dále rozvádět. Švýcarský systém rozlišuje několik typů pracovních povolení podle délky jejich platnosti. První typ pobytu je kratší než tři měsíce, který je ovšem možný pouze jednou ročně a eviduje ho přímo centrální kantonální správa. Další povolení typu L je platné na dobu až jednoho roku a evidují ho jednotlivé oblasti, které záznamy následně odesílají do centra. Poslední povolení typu B je platné až na pět let. Jednotlivé typy s sebou nesou výhody ve vzestupné tendenci. Kvantitou převažují povolení základní a povolení typu B se udělují až po několikaletém pobytu a mnohonásobném držení povolení typu L. Zároveň je držení oficiálního povolení provázeno mnohými povinnostmi.

Pro představu, výhodou povolení typu L je možnost založení konta u švýcarských bank nebo tarifu u telefonních společností. Základní tříměsíční povolení nestačí k držení SIM karty s tarifem, pouze s předplatným kreditem. Konto sice vlastnit jde, ovšem poplatky za vedení a veškeré úkony jsou nesrovnatelně vyšší než u dlouhodobějších povolení. Pro švýcarské občany je vedení konta zdarma.

K povinnostem všech občanů i migrantů s oficiálním povolením patří placení zdravotního pojištění u švýcarské pojišťovací společnosti dle vlastního výběru. Povinnost platit poplatky televizním společnostem, povinnost odvádět daně atd. Daně se mimo jiné ve Švýcarsku jakožto silně věřící zemi odvádí i na církve, pokud člověk vysloveně nepožádá o neplacení a neprohlásí se za nevěřícího.

Pracovní povolení a délky pobytu se neanulují, ale sčítají se. Po jednom roce dohromady stráveném ve Švýcarsku si například majitelé vozů musí vyměnit SPZ, což znamená, že musí projít STK podle švýcarských norem, což vzhledem k přísným podmínkám zpravidla vede ke koupi nového auta ve Švýcarsku. Stejně tak si musí zažádat o nový řidičský průkaz.

3.4. Interpretace získaných dat

V následujících podkapitolách interpretuji zjištění získaná z rozhovorů a zúčastněného pozorování na základě teoretického ukotvení výzkumu a podle témat spojených s migračním procesem objevujících se v biografických naracích informátorů i v rámci mé autoetnografie. Jednotlivá témata ilustruji relevantními citacemi z rozhovorů.¹¹

3.4.1. Řád věcí v Saas Almagellu

V Saas Almagellu je velmi specifické prostředí pro život, a to nejen kvůli blízkosti k přírodě, ale především mentalitou místní komunity a tím, jak sociální kontrola ovlivňuje běžný život. Pro migranty mohou být tato pravidla správného chování a vlastně i myšlení zcela nepochopitelné, nebo dokonce neviditelné. Odhalit je mohou sami v rámci aktivní snahy učit se a integrovat se do místní společnosti, nebo zprostředkovaně díky migrantské infrastruktuře. Nicméně jedná se o všudypřítomný proces, který zasahuje každý aspekt života. Kdo se chce integrovat, musí tato pravidla přijmout, nebo se smířit s vyčleněním.

Chod života v malé alpské vesnici se může zdát velmi klidným a bezstarostným. Takovým může být, ale nejdříve musí člověk pochopit, jaké chování se od něj očekává. Na to mají místní celý život a učí se tomu v rámci socializace. Paradoxně klidnější život a méně starostí mají ti migranti, co se distancují od místních obyvatel a integrovat se nesnaží než ti, co se během velmi krátké doby snaží dohnat desítky let socializace v prostředí. To dobře ilustruje i následující výpověď o jistém odsouzení mého informátora Tadeáše integrovanější migrantkou Veronikou, jak se o něm doslechl.

„Veronika vraj jednou vravela, že ja sa tu mam najlepšej, lebo robím to, čo chcem a nie to, čo by som mal. Tak v tom tak pokračujem a je mi fajn.“ (Tadeáš¹²)

¹¹ Rozhovory byly vedeny z mé strany v českém jazyce a ze strany informátorů v jejich rodném jazyce, tedy česky nebo slovensky. Citace uvádím podle přesného transkriptu nahrávaných rozhovorů. Při přepisu jsem užívala automatickou kontrolu slovenské i české gramatiky, nicméně v rozhovorech figurují mnohé slangové a nespisovné výrazy, které jsem v zájmu autenticity ponechala. Slovenština mých informátorů je také ovlivněna jejich blízkým kontaktem s češtinou vzhledem k blízkosti hranic v místě bydliště v zemi původu ale i blízkostí Čechů a Slováků v rámci migrantské infrastruktury, která se promítá do podoby jazyka.

¹² 23.1.2021, Saas Almagell

3.4.1.1. Sociální vazby

Saas Almagell jakožto vesnice s 363 stálými obyvateli je výrazně závislá na vnitřních sociálních vazbách. Jeden rozbroj může způsobit krach podniku jedné ze stran, což není ve finále žádoucí pro nikoho. Alespoň navenek je tedy důležité udržovat přátelské vztahy, nicméně to, že se všichni místní znají a projevují si náklonost nemusí být v souladu s jejich vnitřním přesvědčením, ale může se jednat o pragmatickou volbu chování za účelem zachování tak potřebné reciprocity.

3.4.1.2. Zajišťování živobytí

Hranice mezi místním obyvatelstvem a přistěhovalci je kromě roviny kulturní udržována i na rovině majetkové. Ve vesnici žijí všeho všudy 4 rozvětvené rodiny místních, které jsou současně v čele naprosté většiny podniků. Podnikání v hotelnictví a gastronomii včetně zemědělství je hlavním způsobem jejich obživy. Místní obyvatelé podniky vlastní a najímají pracovní a lifestylové migranty, aby v podnicích pracovali, jelikož ostatní domácí obyvatelstvo je pro ně moc drahé a zároveň nebývá ochotné v daných oborech pracovat, pokud se nejedná o práci ve vlastním podniku. To dokládají následující výpovědi informátorů Marka a Markéty.

„Však to tu vidíš, to sú 4 priezviska v celej vesnici, oni sa medzi sebou jenom združujú, a mladý čakajú keď to všetko podedí“ (Marek¹³)

„Keď sa na to poďívaj, už si tu niekedy videla dakoho z miestnych pracovať v reštyke lebo v hoteli, keďže to nebol ich podnik?“ (Markéta¹⁴)

Místní obyvatelé také vlastní veškeré obytné prostory nehotelového typu. Pronajímají je jako ubytování pro migranty ale i pro Švýcary jako druhé bydliště na prázdniny a dovolené, případně na hlavní sezónu.

¹³ 14.7.2021, Saas Almagell

¹⁴ 6.7.2021, Saas Almagell

3.4.1.3. Demografické ukazatele a sociální kontrola

Výrazná sociální kontrola je dána z mého pohledu hlavně velikostí vesnice, kde je nutný konsensus k společnému fungování, jelikož možnosti uplatnění mimo zavedené struktury je jen velmi málo, respektive byla by nutná změna lokality. Povaha podnikání ale i života celkově je velmi konzervativní a spoléhá na horský turistický ruch. Změny se prosazují jen velmi těžko, a proto o ně jen málokdo usiluje, přesto že mnoho lidí ví, že tento způsob je neudržitelný. Je to vidět například na tempu tání ledovce.

Konzervativní povaha vesnice je dále způsobena i průměrným věkem domácího obyvatelstva, který je značně vysoký. Převaha seniorů je zřejmá. Lidé v produktivním věku jsou buď potomci původních majitelů podniků, kteří převzali jejich správu, nebo, jako naprostá většina této věkové skupiny, jde o migranty. Děti v předproduktivním věku jsou potomci domácích obyvatel spíše než migrantů, jelikož ti zpravidla odjíždí vychovávat děti zpět do země původu. Mladiství potomci místních odjíždí často studovat mimo Saastal a následně zůstávají ve městech, kde mají širší možnosti pracovního uplatnění. Někteří se ale vrací, nebo rovnou zůstávají, jelikož mají jistotu své budoucnosti v tom, že zdědí rodinný podnik. Nesnaží se tedy nalézt jiné uplatnění, jelikož jejich život financuje jejich rodina.

3.4.1.4. Náboženství

Náboženství je dalším faktorem určujícím chod života ve vesnici. Každý místní obyvatel, kterého jsem měla tu možnost se zeptat, je věřící. U příslušníků mladších generací jsem byla svědkem výpovědí, ve kterých uznávají tradici víry v Boha, nicméně oni sami nejsou o své víře zcela přesvědčeni. To ale nemění nic na tom, že byli socializováni do věřící společnosti a kvůli sociální kontrole pro ně nepřipadá v úvahu veřejně deklarovat, že by byli ateisté. Nedělní návštěva kostela je ve vesnici samozřejmá, a to v tradičních oděvech. Každý z místních má také svého kmotra nebo kmotru, tato instituce je brána velmi vážně a kmotři i kmotry se výrazně podílí na výchově a socializaci jedince. Všichni obyvatelé, a to i včetně migrantů také automaticky odvádí daně na chod církve. Vysoká míra religiozity ovlivňuje uvažování o uspořádání světa a o správném životě. (viz. příloha II.) Ve vesnici není dobré z těchto pravidel veřejně vybočovat, protože vyloučení znamená nemožnost setrvání, pokud tedy není člověk připravený na život outsidera.

3.4.1.5. Osobní vztahy

Konzervativní je i pohled na romantické vztahy. Rozvod je něčím nepřírozeným, za prvé z tradičního hlediska a za druhé i vzhledem ke snaze nedělit majetek. Stává se tak, že manželé si vzájemně tolerují nevěru a často tráví čas i všichni 4 pohromadě a udržují přátelské vztahy. Významnou překážkou ukončení manželství ale i dlouhodobého vztahu bývají rodiče a prarodiče, kteří neradi vidí rozbité rodiny, obzvláště, pokud mají děti.

3.4.1.6. Heteronormativní konzervativní přístup

Ve spojitosti s vnímáním fenoménu nepřírozeného je nutné uvést také postoj k jiným než heterosexuálním romantickým vztahům. Ve vesnici je vztah jedinců stejného pohlaví veřejným tajemstvím, lidé o něm vědí, ale dělají že neexistuje, stejně jako neexistují nevěry, ale na rozdíl od nevěrných párů se na neheterosexuální svazky hledí skrz prsty. To souvisí i s velmi tradičním pojetím rolí muže a ženy v životě i ve vztahu. O problematice hovořila i informátorka Tereza, která vzpomínala na jednoho místního chlapce.

„No tady byl takovej jeden, co se přiznal (že je homosexuál – pozn. autorky), a ten to měl sakra těžký, s rodinou a se všema vlastně víc, no a pak radši odjel.“ (Tereza¹⁵)

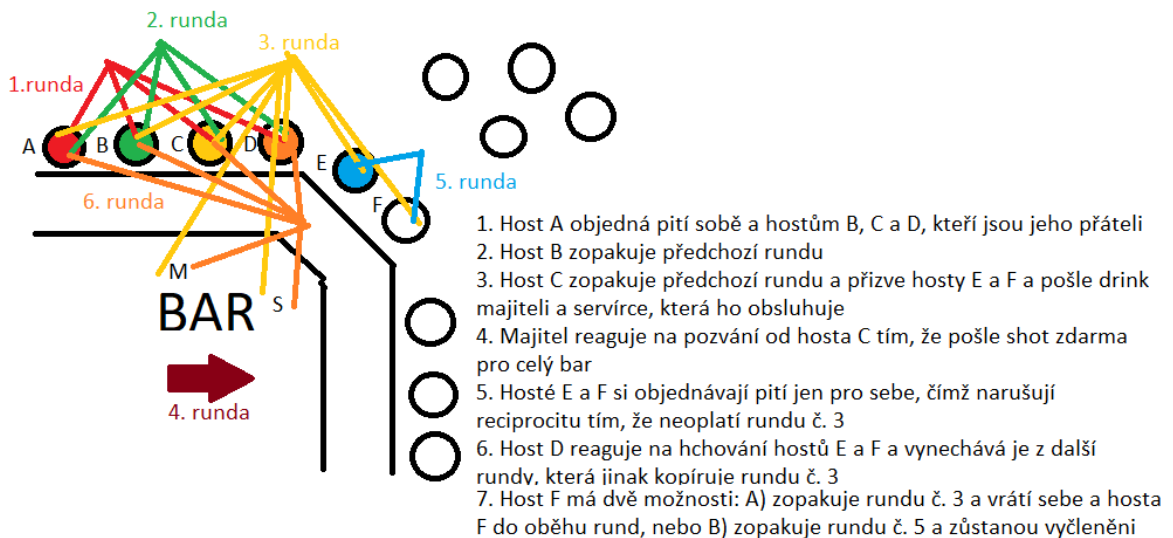
Já sama si vzpomínám, kdy do baru, v němž jsem pracovala během mé první zimní sezóny, přišly tři slečny, a Patrick mě hned upozornil, že „to jsou ty lesby ze Saas Grundu“ s velmi pohrdavým tónem i výrazem na tváři. V tu chvíli jsem se lekla, zda takhle pohrdá i mnou, jelikož já se svou nevyhraněnou sexuální orientací nikdy netajila a stačilo by mu projít moje sociální síť, aby to zjistil. Rozhodla jsem se, že není třeba o mé orientaci ve vesnici s místními mluvit. Přestože uznávám, že by se mohlo jednat o zajímavý experiment, jsem si prakticky jistá, že by mi značně ztížil vstup do terénu i komunikaci s místním obyvatelstvem.

3.4.1.7 Odlišné zvyky a normy

O dalších příkladech různých zvyků ve vesnici více píše v rámci kontextu jednotlivých témat, o nichž informátoři vypovídali. Pro ilustraci nyní uvedu dvě pravidla nebo zvyklosti,

¹⁵ 4. 1. 2021, Saas Almagell

keré mě jako první nejvíce zaujaly. V souvislosti s mým prvním zaměstnáním v prostředí baru se jedná o systém objednávání rund. Místní obyvatelé se střídají v objednávce pro všechny ve svém okolí, včetně osob neznámých a turistů, pokud jim to oplácí. Pokud někdo neví, že se jedná o zvyklost slušného chování, může nápoj odmítnout, což je místními bráno jako neslušné a částečně i jako urážka, nebo může nápoj přijmout a poděkovat, ale neví, že se od něj očekává, že také zaplatí rundu, a to nejen pro osobu, která ho pozvala, ale i pro celý okruh okolo ní, kterému ona rundu platí.

Grafické znázornění běžného večera v rámci baru, ve kterém jsem i já pracovala, dále dokresluje výpověď informátorky Terezy.

„Víš to úplně vidíš, kdo je tu cizí a neví prostě, a to oni tě pak už nepozvou, když je taky nepozveš, a to je ti pak trapný tam sedět u jedné skleničky, když oni jich mají 5 ve frontě.“ (Tereza¹⁶)

Jedná se opět o demonstraci reciprocitu, kterou jsem již zmiňovala jako jeden z principů fungování ve vesnici. Vypovídá o ní i Kamila, když popisuje zvyklosti, které musí dodržovat Patrick.

„Ono to vypadá, že Patrick celý den jenom někde popíjí, ale on musí pravidelně střídat ty podniky tak, aby se nikdo neurazil, a hlavně aby pak večer přišel někdo k němu a taky tam nechal peníze. A to není prostě jen tak, tady musíš ty prachy pustit.“ (Kamila¹⁷)

¹⁶ 4. 1. 2021, Saas Almagell

¹⁷ 4. 2. 2020, Saas Almagell

Společenská konzumace alkoholu je v rámci terénu naprosto běžná činnost. Vzhledem k povaze místa a jeho orientaci na turistický ruch, je dovolenkové chování bráno jako normální, a to i u místních obyvatel a lifestylových migrantů. V dopoledních hodinách se volí káva se schnapssem (vysokoprocentní alkohol – pozn. autorky), svařené víno, nebo sklenka klasického vína. V jarních měsících už je i na sjezdovkách příjemné teplo a pijí se i míchané koktejly. Popíjet se může během sportovních aktivit i při práci, ale s mírou. V podvečer nastává buď odpočinek nebo v zimních měsících Aprés Ski. (bary na hlavní ulici od sjezdovek na hotely, popíjí se zde ještě v lyžarském oblečení i obuvi – pozn. autorky) Po večeri, u které se také konzumuje alkohol se pokračuje kávou a schnapssem v barovém salónku v hotelích, nebo se vyráží do místních nočních barů, jako byl Groovy bar, ve kterém jsem pracovala. Je tedy možné konstatovat, že konzumace alkoholu je běžnou součástí životního stylu v Saastal oblasti, tedy i v Saas Almagellu.

Dalším zvykem, se kterým jsem byla hned konfrontována, byl způsob obsluhy v pohostinství. Prázdný talíř se nesmí odnést ze stolu, dokud nedojí všichni, kdo u něj sedí. Prázdna sklenička či šálek se nesbírání, dokud host nemá další, nesmí před ním být prázdný stůl. Zároveň jakožto servírka v Čechách jsem byla zvyklá obcházet jednotlivé stoly a ptát se lidí, zda si dají „ještě jedno“, přičemž toto mé chování bylo bráno pozitivně a jako dobře odváděná práce. V Saas Almagellu by mě ale stálo poměrně tučnou sumu, jelikož kdokoliv se zeptá někoho jiného, zda nebo co si dá, automaticky tím říká, že ho zve. Tohle pravidlo platí i pro servírku v pracovní době. Jestliže se zeptá ona sama dřív, než jí někdo z hostů nebo majitel požádá o další rundu, znamená to, že runda jde na její účet.

3.4.2. Předchozí zkušenosti se zahraničím

Takovými zkušenostmi nemyslím pouze ty zažité samotnými informátory, ale i zprostředkované skrz sociální vazby nebo média atd. Otázku mířím tak, abych zjistila, zda informátor v průběhu svého života měl nějaký kontakt s transnacionální migrací (turismus se zde nepočítá), například u rodinného příslušníka. Dále zjišťuji, zda už informátor migroval i do jiných států, před tím, než se více či méně trvale usadil v Saas Almagellu. Následující výpovědi potvrzují minimálně zprostředkovanou ale častěji vlastní zkušenost s migrací do zahraničí u všech informátorů. Citace z rozhovorů řadím v zájmu přehlednosti stejně jako schéma vzorku výzkumu, tedy sestupně podle délky pobytu v Saas Almagellu.

„Já si ujasnila, že v Čechách není moje budoucnost, že se nikam nerozvíjím, neposouvám se, a to jsem brala jako osobní selhání. Tak jsem začala hledat inzeráty na práci v zahraničí a těch byla tenkrát hodně málo. No a jediný, co jsem našla, bylo Rakousko, v lyžařském horském hotýlku u Rakušana a Česky, a oba byli divní. Makala jsem od nevidím do nevidím, ale mě to vyhovovalo, já to tak tenkrát potřebovala. (...) No a pak na léto jsem nevěděla co, tak mi můj tenisový trenér nabídl ať přijedu za ním pracovat na léto na Krétu, že mi pomůže něco sehnat, no tak tam jsem byla, a tam jsem potkala Patricka.“ (Tereza¹⁸)

„Ja som predtým bola ešte v Anglicku a to bolo hrozne, tam som trpela.“ No a pak až tu, ale ja som tu nechcela zostať, ja mala ponuku ísť potom do Viedne, tak som myslela že tu sa ten jazyk skôr naučím, tam už som nechcela byť úplno sprostá.“ (Veronika¹⁹)

„No já předtím nikde takhle nebyla (pracovně v zahraničí – pozn. autorky), ale měla jsem vlastně přítele Itala a s tím jsem to těšně před státnicemi ukončovala. No a pak po škole jsem chtěla vypadnout a rozmluvit se někde, bylo mi jasné že jinak už se usadím v Čechách s rodinou a tak.“ (Anna²⁰)

„Ja som mal jednu prácu na Slovensku po škole, ale to som hneď vidiel, že to mi nevyhovuje, takhľa život na smeny. Pak mi ocko povedal, že nejaký Nemec shání niekoho na špargľu, tam som dlho chodil, no pak do Talianska na jablka, no a pak s bratrancom sem pást' kravy. A ja hneď vedel, že sa tu chcem uchytiť.“ (Tadeáš²¹)

„Na hotelke som mala praxi v lyžiarskom stredisku v Taliansku a tam som pak jazdila, no a tu bol prvý Tadeáš a ja si tu pak takisto našla prácu v Kristalli, a tam som doteraz.“ (Nikola²²)

„Já v zahraničí nepracoval dřív, já šel rovnou do elektrárny a měl jsem dobrý místo, ale ségra ta jezdila a pak zůstala tady (v Saas Almagellu – pozn. autorky) a asi 7 let mi nabízela ať přijdu taky no.“ (Evžen²³)

„No hej ma tatko celú strednú školu pripravoval, že pôjdem do zahraničie, abych sa učila jazyky, ak to len pôjde a mala to vonku jednoduchšie. On ma nenútil, to bolo čisto moje rozhodnutie. A tím že ta Veronika, to bola tatkova kamoška a ona povedala, že mi tu zariadi

¹⁸ 4. 1. 2021, Saas Almagell

¹⁹ 16. 12. 2020, Saas Almagell

²⁰ 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

²¹ 23. 1. 2021, Saas Almagell

²² 23. 1. 2021, Saas Almagell

²³ 2. 2. 2021, Saas Almagell

práci a vybaví všetko. On to u nej tak obdivoval, že odišla von, každý predsa vie, že v zahraničie je lepšej.“ (Markéta²⁴)

„No ja vlastne mala sestrenicu vo Škótsku a môj brat ten odišiel do Čech s priateľkou. Ma všetci povedali, že s mým vekom a možnosťami by išli hneď si to zakúsiť. No pak sme se s Markom, on na mňa čakal kým doštudujem, dostali pres známú do Viedne, ale tam to bolo strašne, to si nevieš predstaviť.“ (Elena²⁵)

„No Viedeň nám veľa dala, skúsenosť se postarať o seba určite, aj mojej žene to isto veľa dalo, aj nášmu vzťahu. Ona ma tam podviedla s Albáncom z práce, a pak keď chcela skončiť, tak oni ju tam aj zmlátili, to sme povedali že ideme preč, že to nestojí za to ani na druhé strane mesta ostávať, ona mala porád strach.“ (Marek²⁶)

Moje zkušenost s migrací do zahraničí byla před odjezdem do Saas Almagellu jen zprostředkovaná skrze rodiče. S matkou jsem sice žila několik let v Itálii, ale tenkrát jsem se zřejmě nijak neintegrovala, jelikož jsem měla spíše české chůvy v podobě rodiny a matčiných kamarádek. Matka tvrdí, že jsem se italsky učit nechtěla a jí už „nebavilo mi za to nadávat“. Tudíž jsem se vrátila do Čech jazykem nepolíbená, nicméně dovolím si tvrdit, že životní styl Italů mě ovlivnil podstatně víc, stejně jako pobyt ve středomořském podnebí. Vysvětluji si tak i svou lásku k plavání, k moři, horkému vzduchu a vřiskotu cikád. Každopádně si myslím, že tato zkušenost částečně vlastní a částečně z matčina vyprávění realit, které jsem jako dítě nevnímala, mi pomohla tím, že jsem neměla strach z nejistoty a risku při migraci do zahraničí, naopak jsem ji brala jako dobrodružství a ideální realizaci svobodomyšlného jednání, o které jsem usilovala.

3.4.3. Motivace k migraci – pull a push faktory

V kategorii motivace se snažím identifikovat co možná nejvíce skutečností, které v různé intenzitě přispěly k tomu, že informátoři aktivně reagovali migrací. Jedná se o stav jejich vnitřního rozpoložení, o vliv vnějších podmínek a situací ať už v místě původu, tak v místě migrace, či o reprezentaci místa informátorům nějak zprostředkovanou. Kategorie zahrnuje veškeré motivy k odchodu pocházející z domácího prostředí (push faktory) i

²⁴ 6. 7. 2021, Saas Almagell

²⁵ 5. 7. 2021, Saas Almagell

²⁶ 14. 7. 2021, Saas Almagell

nového prostředí (pull faktory), povaha motivace dále ovlivňuje průběh i trvalost migrace. To dokazují výpovědi informátorek Anny a Eleny.

„Já si myslím, že možná proto jsem tu nakonec zůstala, protože jsem sem nejela kvůli těm penězům, ale učit se a užívat si.“ (Anna²⁷)

„Mne jeden známý raz povedal, že keď ideš do zahraničí, musíš si jasne stanoviť, prečo tam ideš a toho sa držať, to ti pomôže to zvládnuť. A ja som išla pre peniaze, takže si nemyslím, že bych tu bola šťastná na porád, keby som zmenila plán.“ (Elena²⁸)

Rozhovory jsem začínala výzvou, aby mi informátoři vyprávěli o svém dospívání, a to hlavně v souvislosti s podobou rodinných vztahů a dalších sociálních vazeb. Zajímal mě i kontext jejich rozvoje prostřednictvím vzdělávání nebo díky koníčkům. Osobní rozvoj je často uváděnou motivací k migraci. Příkladem takové výpovědi jsou vyjádření informátorek Nikoloy, Terezy a Anny.

„No ja som vlastne hodila na hotelku, lebo ma lákalo, že mi to otvorilo dvere do sveta. (...) Mala som tam praxi v Taliansku v horskom stredisku. (...) Ja vždy chcela cestovať a spoznávať ako ľudia aj inde žijú.“ (Nikola²⁹)

„Já vystudovala gympl, a na vysokou mě tenkrát nevzali, tak jsem řešila co dál. Pracovala jsem v jedné stavební firmě, ale tam jsem se prostě nijak nerozvíjela. To mě ubíjelo, já to brala jako osobní selhání. (...) Tak jsem se začala nějak podvědomě připravovat. Chodila jsem na hodiny němčiny a prostě jsem se nějak nastavovala na to, že pojedu. (...) Neviděla jsem v Čechách svoji budoucnost.“ (Tereza³⁰)

„Já jsem chtěla hned po škole jet do zahraničí. (...) Chtěla jsem se trochu rozmluvit a pak si třeba najít dobrou práci v Čechách s jazykama, třeba v cestovce nebo tak.“ (Anna³¹)

Někteří informátoři identifikují jako důvod k migraci nespokojenost v zemi původu. Nespokojenost především s povahou zaměstnání a s výdělkem, nespokojenost na rovině vztahů, nespokojenost s možnostmi, které jim jejich prostředí nabízelo. Migrace je pro ně potom krok k řešení vlastní nespokojenosti. Je to aktivní projev vynalézavosti. Jde o alternativní řešení k tomu, jaké volí většina populace země původu. Tato nespokojenost je

²⁷ 11. 7. 2021, Saas Almagell

²⁸ 5. 7. 2021, Saas Almagell

²⁹ 23. 1. 2021, Saas Almagell

³⁰ 4. 1. 2021, Saas Almagell

³¹ 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

pak často základem pro negativní reprezentace země původu v narativech migrantů, kteří se ve vyšší míře usadili na novém místě. Jedná se o dobrovolnou změnu života a jeho stylu, právě tato dobrovolnost je důležitá pro koncept lifestylové migrace.

Naprostá většina informátorů charakterizovala svůj vztah s rodinou i okolím jako velmi dobrý. Ovšem někteří vypovídají i o disfunkci v tomto okruhu. Někteří mluví o úniku z pout určité sociální vazby. Rozchod je velmi často popisován jako důležitá událost na počátku migračního procesu. Mohl nastat již v zemi původu a vystupovat jako push-faktor k odchodu a zároveň dále jako motivace k vytrvání v migraci. V některých případech rozchod nastal až po prvotním aktu geografické migrace na následky fyzického odloučení nebo kvůli kontaktu s jiným prostředím a jinou společností, kdy pak nastává odcizení na rovině psychické. Pro ilustraci slouží následující citace z výpovědí informátorů, kteří rozchod v souvislosti s migrací zažili.

„Já nebyla ve vztahu spokojená, to byl takový úprk no, od všeho. (Útěkem myslí odjezd za první práci v zahraničí v Rakousku. – pozn. autorky) Žili jsme spolu dva tři roky a nebylo to ono prostě. (...) A pak jsme to nějak ukončili během toho no, ale v Rakousku za mnou ještě tenkrát byl s mamkou.“ (Tereza³²)

„To jsme to nějak ukončili (vztah – pozn. autorky) před státnicemi. To nemělo budoucnost, já nechtěla žít tam v Itálii a on byl i o dost starší. (...) Takže jsem měla hotovou školu a byla jsem svobodná, tak mi nic nebránilo. (vyjet do zahraničí – pozn. autorky)“ (Anna³³)

„Já měl v Čechách přítelkyni a psa. (...) Všechno jsem zařídil, abychom mohli jet všichni, bydlení, papíry. (...) Ona pak pár týdnů před odjezdem řekla, že nepojede.“ (Eva³⁴)

„Ja keď som mala odjazd tak som sa zrovna rozišla s frajerom. A on mi neveril, že to tu vydržím, že vraj sa o týždeň vrátim, lebo mi bude chýbať. A ja to vydržala, nemal pravdu.“ (Markéta³⁵)

³² 4. 1. 2021, Saas Almagell

³³ 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

³⁴ 2. 2. 2021, Saas Almagell

³⁵ 6. 7. 2021, Saas Almagell

„No to bola taká súhra náhod, že mi všetko tak pralo s tým odjazdom. (...) Ja mala priateľa, ale to bolo také neperspektívne vieš, nemalo to budúcnosť, len sme to nemali kedy ukončiť, tak tohľa bol konečne ten dôvod.“ (Danka³⁶)

Dále je často uváděný motiv získání zkušenosti se zahraničím, se světem, s jinou kulturou a mentalitou a konfrontace s cizím jazykem. Odchod do zahraničí berou migranti jako svojí „cestu do světa“. S tím souvisí kromě zisku zkušenosti i zisk schopnosti zajistit sám sebe bez pomoci známé podpůrné sítě. Právě nejistota a risk spojený s tímto krokem je dále uváděn jako vysvětlení oprávněnosti výhod získaných v zahraničí oproti krajanům, kteří migrační proces neprožili.

Dalším ziskem je pak znalost cizího jazyka na komunikativní úrovni, kterou lze dále využít. Risk je pro tyto informátory investicí do sebe, do své budoucnosti. Následující úryvky z výpovědí právě toto ukazují.

„No chcela som proste učiť sa, stále sa rozvíjať a učiť sa jazyky a spoznávať svet a vedieť ako to funguje inde nielen na Slovensku, to ma tak najviac motivovalo. No a tiež spoznávať ako žijú aj iní ľudia nielen Slováci, ako sú nastavený a tak.“ (Nikola³⁷)

„No, tudíž, a i co se týče práce, která mě úplně moc tak nějak nenaplnovala a neviděla jsem v tom nějakou budoucnost, co se týče toho že jsem byla v té stavební firmě. A nějakýho rozvoje hlavně. To mě úplně ničilo, že jsem se nijak nerozvíjela, že to bylo furt to samý.“ (Tereza³⁸)

Migrační proces bývá občas interpretován i jako dobrodružství, které naruší stereotyp. Tento faktor zmiňují ve výpovědích ti informátoři, kteří si zkusili velmi pečlivě organizovaný denní režim skrze pevně danou pracovní dobu v práci, která je nebavila, a omezené možnosti volnočasového vyžití stejně jako omezené finanční možnosti plynoucí ze zmíněné pozice.

„Na Slovensku ako som skončil školu tak som pracoval rok a pol asi v také stavebné firme, to ma veľmi nenaplnovalo no, lebo to bolo také no slovenské pomaly pracovať sobotu aj nedeľu a nonstop a furt a tiež som do toho už dosť videl, samé také špekulácie. Tak som

³⁶ 10. 7. 2021, Saas Almagell

³⁷ 23. 1. 2021, Saas Almagell

³⁸ 4. 1. 2021, Saas Almagell

začal vymýšľať chodiť do zahraničia. (...) Skrátka také sezónne roboty, mi to tak sedelo, mám taký životní štýl asi, že niečo odrobiť, zarobiť a potom si používať.“ (Tadeáš³⁹)

Finanční aspekty migrace do Švýcarska také mohou hrát svou roli v rozhodnutí k ní. Nedá se říct, že by snad informátoři trpěli v zemi původu nouzí, nicméně stejně jako u většiny obyvatel, pro ně byla možnost určitého životního standartu, například mít vlastní bydlení, podmíněná zadlužením a tomu se chtěli vyhnout, tedy najít alternativní řešení ekonomické situace. Takto se vyjadřují Markéta a Evžen v následujících výpovědích.

„Tak každý vie, že v zahraničie je lepšej. (...) Pre mňa je to zahraničie len prechodná stanica, kde si zarobím. (...) Ja si chcem otvoriť jednou vlastný podnik v gastronómii, ale doma na Slovensku.“ (Markéta⁴⁰)

„Já vždycky chtěl mít barák někde mimo město, ale ty ceny jsou takové, že jsem měl je dvě možnosti v Čechách. Buď se toho snu vzdát nebo si vzít hypotéku. Nebo odjet sem. (...) Každý měsíc tady mi sundává z hypotéky.“ (Evžen⁴¹)

Motivací může být i existence sociálních vazeb spojujících informátora s někým, kdo se v rámci terénu vyskytoval už dříve. Tento člověk bude dále označován jako gatekeeper, jelikož on zve informátora a otvírá mu dveře. Často se jedná o migrantskou infrastrukturu v rámci nového místa. Jedinec pak jede za někým, a tento někdo mu pomáhá s migračním procesem a s adaptací těsně po aktu geografické migrace, jako je sehnání práce, ubytování a udělování rad k snadnému přechodu do nového prostředí.

Důležitá životní událost jako výše zmíněný rozchod, může být také motivací k migraci. Může jí být i ukončení studia a potřeba využití příležitosti se hned neusadit. Nebo nemusí jít o událost ale spíše o nahromadění různých skutečností, které vyvrcholí migrací, neboli souhra vnějších i vnitřních podmínek. Jak uvádí například Anna a Danka.

„Chtěla jsem prostě po škole po státnicích jet někam a učit se ty jazyky hlavně.“ (Anna⁴²)

„Mňa to všetko tak pekne vychádzalo s tým odjazdom, vieš, aj s tými opatrenými proticovidovými, ale aj že tu práci som nemala a s priateľom sme to tak ukončili. (...) No a

³⁹ 23. 1. 2021, Saas Almagell

⁴⁰ 6. 7. 2021, Saas Almagell

⁴¹ 2. 2. 2021, Saas Almagell

⁴² 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

oni ma tu stále ťahali (ostatní migranti z „Báňovské“ větve – pozn. autorky), že kedy už prídem, keď ma už milionkrát volali.“ (Danka⁴³)

Možnost migrace byla často informátorům nabídnuta, a právě ona nabídka byla poslední kapkou do poháru motivace k migraci, jehož obsah takto dříve ani nemusel být interpretován, dokud se neobjevilo jeho řešení migrací. V rámci této práce jsem dělala rozhovory s českými a slovenskými migranty v geograficky velmi malé oblasti, abych zjistila, zda je jejich koncentrace náhodná, nebo zda má nějaké vysvětlení. Během narativních rozhovorů, ale i v rámci neformálních rozhovorů a pozorování během mého pobytu jsem zaznamenala právě výše zmíněné vzorce příjezdu za někým známým, spíše než náhodný výběr místa a usazení. Podrobná mapa sociálních vazeb (viz. 3.2. Vzorek výzkumu) ukazuje, jak se od malého množství samostatně příchozích (respektive příchozích na základě jiné motivace než známosti s občany stejné národnosti přebývajících na daném území) rozrůstá schéma dalších příchozích migrantů, kteří na ně navazují. Někteří „původní“ migranti se již na místě nenachází, buď se vrátili do země původu nebo přesídlili na jiné místo. Nicméně v rámci narací ostatních, kteří na místě zůstali, jsou stále přítomni.

Pro mě byla motivace k migraci dlouho latentní a byla demonstrována aktem migrace právě poté, co přišla poslední kapka. V dětství jsem se setkala se dvěma protichůdnými narativy o zkušenosti s dlouhodobějším pobytem v zahraničí. První byl vždy vyprávěn se spíše negativním podtextem. Můj otec strávil 6 měsíců v USA, svou zkušenost spojoval vždy s obětí pro zisk financí a nespokojeností v rámci místa migrace. Jednalo se o pracovní migraci, v USA otec pracoval na stavbě. S místní společností se nesžil a o Američanech vždy mluvil spíše ve špatném. Nicméně migraci interpretoval jako sice relativně špatnou, ale přesto přínosnou zkušenost v cizím prostředí vedoucí například ke zlepšení jazykové kompetence. Druhý pohled na migraci mi poskytla má matka. Současně s ní jsem migraci zažívala i já sama, jelikož když matka odcestovala do Itálie jako delegátka cestovní kanceláře, brala mě s sebou. Moje matka odjela do Itálie bez znalosti jazyka, nicméně měla základ španělštiny. Dále také již měla zkušenost s pobytem v zahraničí, jelikož dělala au-pair v Německu po absolvování nadstavbového studia cestovního ruchu. Matka vždy ráda vzpomíná na svůj pobyt v migraci v zahraničí, kde strávila celkem 7 let, spolu se mou. Právě díky jejímu příkladu jsem vždy viděla přínos migrační zkušenosti a vždy jsem věděla, že jednou budu chtít vycestovat i jinak než na klasickou turistickou dovolenou.

⁴³ 10. 7. 2021, Saas Almagell

Před samotným aktem migrace jsem se zmítala v kruhu psychických problémů, špatného vlivu okolí, a nutkání opustit studium. V mém okolí se projevovaly silně disfunkční sociální vztahy a nezdravé vzorce chování. Do kontaktu se zmíněnými špatnými vlivy jsem se dostala skrze občasnou práci v nočním podniku, který tito lidé navštěvovali. Mé vnitřní rozpoložení jen těžko odolávalo snadným řešením úniku od psychické nepohody. V této době jsem udržovala neformální vztah s jedním členem této skupiny, který byl stejně nezdravý jako jejich a tehdy částečně i můj životní styl. Zlomový okamžik přišel, když jsem odhalila jeho nevěru s dalšími dvěma členkami této skupiny. V té době jsem začala cítit potřebu úniku, nicméně jsem neuvažovala o migraci, jelikož jsem stále studovala a cítila jsem se připoutaná ke svému prostředí. Definitivní zlom pak přišel při setkání s Terezou a Patrickem. Tereza pochází ze stejného města jako já, nicméně už roky žila ve Švýcarsku s Patrickem. Právě Patrick si mě poprvé všimnul, když jsem měla zrovna směnu v podniku, kde většina mých kolegů patřila do zmíněného okruhu lidí. Zahlédl ve mně potenciál a poprosil svou manželku Terezu, aby mi nabídla práci v jeho baru v lyžařském středisku Saastal ve vesničce Saas Almagell. Vzhledem k popisovaným vnějším i vnitřním podmínkám, v kterých jsem se nacházela, jsem brala tuto nabídku jako záchranné stéblo. Neptala jsem se, jaká bude náplň práce, ani kde se nachází pracoviště, nedohledávala jsem si kontakty na bývalé zaměstnankyně, které mi byly nabídnuty, chtěla jsem jednoduše pryč.

Obávala jsem se reakce ze strany rodiny ve smyslu, že se budou strachovat a zrazovat mě od odjezdu. Matka pro mé vlastní překvapení vůbec neprojevila obavy, alespoň na první pohled ne, hned viděla výhody, které touto zkušeností získám a podpořila mě v rozhodnutí odcestovat. Naopak skupina známých, která mě obklopovala, neprojevovala nic podobného nadšení, viděla jsem slzy i výsměch. Nicméně přišly i přející reakce z okruhu lidí, které dodnes vnímám jako pravé přátele. Oni, možná dříve než já, viděli mé trápení, které by pokračovalo, pokud bych nevyužila této příležitosti.

Troufám si říct, že o rozhodnutí migrovat jsem prakticky nepochybovala. V rámci rozhodování o přijetí nabídky práce v zahraničí, sehrála roli i osoba Terezy, která mi byla od prvního setkání sympatická svou povahou, komunikace mezi námi se nesla ve vstřícném a přátelském duchu, přesto, že jsme se nikdy dříve nesetkaly. Dále pak fakt, že se jednalo o Češku, která měla podle našich rozhovorů být přítomna po dobu celého mého pobytu v rámci doby určené pracovní smlouvou, ve mně vyvolal pocit bezpečí. Nedokázala jsem si představit, že by Češka, která ještě ke všemu absolvovala stejné gymnázium jako já, mohla

mít špatné úmysly. Spoléhala jsem se, že mi bude oporou v období těsně po aktu geografické migrace.

3.4.4. Risk, nejistota a zisk

Zisk v kontextu lifestylové migrace se překrývá s motivací k migraci, ale v jednotlivých případech tomu tak být nemusí. Například u prvotní motivace čistě ekonomické může migrant získat více než jen finance. Mezi nejčastěji zmiňované patří naučení se nové řeči nebo její zlepšení díky každodenní komunikaci, navázání nových vztahů a utvoření důležitých sociálních vazeb, zisk životních zkušeností, osamostatnění se a sebeorganizace, útek od tíživé situace, urovnání si myšlenek a hodnot, zisk pracovních zkušeností a naučení se nových schopností a dovedností, atd. Konkrétně v rámci terénu Saas Almagellu by se dala zmínit ještě blízkost přírodě, život v příjemném a čistém prostředí, možnost vyžití při zimních sportech a v létě při horské turistice.

Risk a strach z nejistoty zmiňují někteří informátoři ve spojení s opuštěním vlastní komfortní zóny v rámci domova. Mohou mluvit o opuštění poměrně dobré a stabilní práce, ale i o opuštění bydlení, začatých projektů, vztahů, atpod.

„No já 7 let odmítal, protože jsem se bál tý nejistoty, ale pak jsem si řekl, že už mám dost zkušeností a když to ve Švýcarsku nevyjde, tak si doma něco najdu.“ (Evžen⁴⁴)

Jiní zase hovoří o risku jako o záslužném činu, který jim přináší dobrý život. Uvědomují si, že se mají zřejmě lépe, než by se měli v zemi původu, kdyby nevycestovali, ale cení si vlastního přičinění k této změně života k lepšímu.

„No to oni v Čechách už nevidí, že my si to tu zasloužíme, že my udělali ten krok.“ (Tereza⁴⁵)

„Ludia doma sa na nás po tých rokov úplne inak pozerajú, oni si asi myslia, že ti v zahraničí padajú pečený holuby z neba či co.“ (Tadeáš⁴⁶)

„Človek musí dačo obetovať, ale pak to stojí za to.“ (Elena⁴⁷)

⁴⁴ 2. 2. 2021, Saas Almagell

⁴⁵ 4. 1. 2021, Saas Almagell

⁴⁶ 23. 1. 2021, Saas Almagell

⁴⁷ 5. 7. 2021, Saas Almagell

Risk je tedy spojen s aktem migrace, jelikož přivádí jedince do nejistoty, ale následně může přinášet řekla bych enormní zisk. Zisk není jen finanční, ale i zisk životní zkušenosti, jazykové schopnosti, osamostatnění a uvědomění si své hodnoty, atpod.

V rámci mého příběhu si nemyslím, že by mě nějak trápila nejistota spojená s migrací, jelikož jsem měla silnou motivaci k útěku. Nedokázala jsem si představit, že by mi někde bylo hůře, než mi bylo. V rámci migračního procesu jsem tedy z latentního risku, měla výrazný zisk v podobě výše zmíněných příkladů toho, co migrant může získat.

3.4.5. Narace o zemi původu, její reprezentace a vztah k ní

Spadá sem jakákoliv zmínka v souvislosti se zemí původu. Může jít o negativní reprezentace, jak byly dříve zaznamenány (např. konzumní Západ), ale může jít i o artikulaci lásky a pouta k domovu. Zemi původu označují jako domov, protože tito migranti se zpravidla nechtějí usadit v Saas Almagellu trvale, nicméně se chtějí po čase vrátit do země původu. Informátoři, kteří vykazují vysokou míru sedimentace vyzdvihují spíše kvality nového místa, ale i oni mluví o stesku po něčem nebo po někom v zemi původu.

Ve většině případů se narace o zemi původu v čase proměňuje. Počáteční pohled vidí zemi původu pozitivně, pokud odjíždí migranti z důvodu sběru zkušeností, z finančních důvodů, pro zlepšení jazykové kompetence atpod. Negativní počáteční narace o zemi původu se objevují u těch informátorů, kteří dále hovoří o formě úniku skrze migraci, může se jednat o disfunkci vztahů v rodině a blízkém okolí nebo o reakci na zlomovou událost, či potřeba změny stereotypu nebo jakýchkoliv životních podmínek, v nichž se jedinec nacházel před migrací. V průběhu času se vztah k domovu může udržet, ale spíše se častěji vychyluje, a to k lepšímu, což může vést k návratu, pokud migranta v novém místě nedrží žádné závazky a silnější stay-faktory, nebo se zhorší a vede naopak k sedimentaci a integraci v novém prostředí. Konkrétní příklady pozitivních i negativních narací o zemi původu uvádím v následujících citacích z rozhovorů.

„No doma se mi žilo úplně v pohodě. Já bych tam klidně žil, ale ne za ten plat a s takovými nájmy, obzvlášť když mě město fakt šťastným nedělá. (...) Kdybych už měl dům

bez hypotéky a auto, tak by se dalo žít i s běžnou výplatou, ale splácet a živořit, to ne.“ (Evžen⁴⁸)

„No doma jsem prostě neviděla svojí budoucnost, jak v osobním životě, tak v pracovním. (...) A je mi vždycky hrozně líto, když přijedu do Čech a vidím takový ty pravý Čechy (ne to co je tam dneska), jak jezdí tím trolejbusem a nejsou ani hezky oblečení. To mě mrzí, protože oni taky hrozně makaj.“ (Tereza⁴⁹)

„Ja to mám doma rada, ja tam mam rodinu, so ktorou mam akože úžasný vzťah, mam tam kamarátov, a som tam prosto doma, je to môj domov. Pre mňa je zahraničie len prestupná stanica. Mám to tu rada, ale isto sa vrátim na Slovensko.“ (Markéta⁵⁰)

„Ja si tu teraz tak užívam to tu spoznávať, ale nebudem tu dlho, ja mam domov na Slovensku, ja tam mam chalupu vieš, čo moji rodičia postavili a ja tam vyrastala, a to je také moje miestečko.“ (Danka⁵¹)

„Mňa to na Slovensko veľa netiahne, tam ja si vôbec neodpočiniem, keď treba Joseph nejde so mnou. Mama ta mi nepomôže a ja čo tam s deckami. Tu mam aspoň Josephových rodičov a aj jeho keď príde z práce, tak ja mam aspoň na chvíľu pokoj. (...) A na Slovensku už to ani nie je také, že ideš s kamoškami, ony už majú také své životy, ty jejich idú dal stajne ako ten tvoj, a ony nemajú dovolenku keď ty tam si.“ (Veronika⁵²)

„Já už jezdím domu jen za mamkou, ale taky to nezvládáme každý rok, třeba letos skrz Covid to bude dost složitý. (...) Já jsem tu už tak dlouho, že už se ty vazby prostě vytratí, já už bych v Čechách nikam nepatřila.“ (Kamila⁵³)

„Ja sa isto vratim na Slovensko, čo ja bych tu robila, to je jen na par let, to musíš obetovať aj ten čas s rodinou aj ten stesk čo tu máš. (...) Ale nám je tu dobre, Marko môj ten hory úplne miluje, tak to bolo jasné že ostaneme tu“ (Elena⁵⁴)

„No já tam nechtěla vůbec zůstat (v Saas Almaellu – pozn. autorky), mě vyhovovalo, že je to práce jenom na ty 4 měsíce a že pak pojedu domů. No jenže Sebastian začal plašit, že nemůžu přece jet domu a nevědět co dál, a obcházel to tu a hledal mi práci, takže to spíš

⁴⁸ 2. 2. 2021, Saas Almagell

⁴⁹ 4. 1. 2021, Saas Almagell

⁵⁰ 6. 7. 2021, Saas Almagell

⁵¹ 10. 7. 2021, Saas Almagell

⁵² 16. 12. 2020, Saas Almagell

⁵³ 4. 2. 2020, Saas Almagell

⁵⁴ 5. 7. 2021, Saas Almagell

on to tak rozhodl za mě. (...) No já si vždycky užívám takový ten trochu jiný život v Čechách.“
(Anna⁵⁵)

„Hrozně mi chybí rodina, kdybych měla svojí rodinu a ty nejbližší kamarádky pořád tady, tak to by bylo super.“ (Tereza⁵⁶)

V rámci mého migračního procesu byla zpočátku narace o zemi původu značně negativní, z domova jsem utíkala. Chtěla jsem co nejdál a na co nejdelší dobu. Během první sezóny jsem zažívala svobodu a dobrodružství, po domově se mi nestýskalo. S příchodem pandemie na mě dolehl strach o blízké a výčitky kvůli času, který jsem s nimi nestrávila. Doma jsem pak byla dva měsíce, než jsme se s Evženem vrátili do Saas Almagellu a prožili jedno z mých nejúžasnějších lét. Na podzim na mě už začalo být odloučení moc dlouhé a to, že jsem se vrátila do Čech jen na 3 týdny, abych vyklidila a předala byt, tomu moc nenapomohlo. Prakticky celý měsíc po příjezdu jsem denně brečela steskem. Nemohla jsem se dočkat návratu do Čech, i když se stesk časem utlumil. V současné době cítím silnou potřebu vrátit se domů a být v bezprostřední blízkosti rodiny a přátel, ovšem nevylučuji ani to, že se časem někam přesunu. Doufám, že moje životní etapa lifestylového migranta tímto neskončila, jen si příště vyberu místo, kde se moje tělo i duše bude cítit lépe než ve vysoké nadmořské výšce s velmi nízkou celoroční průměrnou teplotou.

Při uvažování o České republice rozlišuji rovinu státní a obecně institucionální, kam spadají jevy jako bytová krize, korupce, nízké mzdové ohodnocení v poměru k cenám na trhu, šedá zóna nebo nedostačující sociální hospodářství. Nicméně na mikro rovině mého domova, ve smyslu okruhu míst, na kterých se pohybuji, a skupin lidí, se kterými trávím čas, cítím obrat ve svém postoji. Už nechci utíkat, naopak se musím vrátit.

3.4.6. Migrantská infrastruktura

Do této kategorie spadá jakákoliv vnitřní funkčnost vazeb a sítí v rámci migrantských propojení. Migranti samotní zůstávají především individui, nicméně i oni reagují na přítomnost struktur propojujících další individua s blízkou etnicitou. Nicméně v rámci kategorie jsou i rozpory mezi uskupením Čechů a uskupením Slováků.

⁵⁵ 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

⁵⁶ 4. 1. 2021, Saas Almagell

Migrantská infrastruktura v Saas Almagellu je značně rozsáhlá. Zvláštností je, že i přes prostorovou blízkost všech tří vesnic/měst v Saastal oblasti, jejich migrantské infrastruktury zůstávají, až na výjimky představované konkrétními jednotlivci, oddělené. Tento jev si vysvětlují životním stylem migrantů. Jelikož mnozí pracují nadprůměrně dlouho v porovnání s běžnou pracovní dobou v zemi původu, ve volném čase se věnují spíše odpočinku a přípravám na další dny v práci, nebo svým zájmům a koníčkům, případně pokud vyhledávají sociální kontakt, tak spíše v nejbližším okolí stejné vesnice.

Existenci této infrastruktury vnímají samotní migranti buď jako výhodu nebo se k ní staví negativně. Negativně o ní hovoří především tací, kteří jsou již delší dobu usazení, respektive v rámci mého terénu první příchozí. Formulují obavy z předsudků, které mezi místními mohou vytvořit krajané, kteří se neintegrují nebo nerespektují pravidla života v Saas Almagellu. Tyto předsudky mohou pak negativně ovlivnit i jejich postavení a to i přesto, že jsou již značně začlenění. Stále jim zůstává cizí původ, který vyvstává na povrch právě v situacích národnostního pnutí. Další obava s tím spojená je z nedostatečné motivace nově příchozích k integraci, jelikož není ani její potřeba pro běžné fungování.

Pokud se migranti uzavřou do svých infrastruktur, jejich kontakt s okolím je velmi sporadický, zpravidla existuje jeden migrant ze skupiny, který má nejvíce zkušeností s novým místem, nebo má největší jazykovou způsobilost ke komunikaci s okolím. Česká a slovenská migrantská infrastruktura není takto uzavřená, jako je například skupina Portugalců nebo Italů pobývajících a pracujících v oblasti Saastal. Nicméně i tak, kdo nechce mít kontakt s místním obyvatelstvem kromě nejnútnejšího například v rámci zaměstnání, ten není okolnostmi nucen, může se obrátit na podpůrnou síť své krajanské infrastruktury.

Sdružování migrantů stejné národnosti v cizím prostředí je na základě kulturní blízkosti velmi běžné, může ale bránit hlubší integraci do nového prostředí a může zpětně způsobovat nepřijetí ze strany místních. Markéta se k sdružování mezi migranty vyjádřila následovně.

„Ja si nedokážem predstaviť, že ešte po robote, kde som 9 hodín iba s miestnymi, bych ešte pak s nimi mala tráviť čas, to mnohom radšej budem s niekým, kto rozumie mojej rodnej reči.“ (Markéta⁵⁷)

⁵⁷ 6. 7. 2021, Saas Almagell

Odpůrci přílišného rozvětvení migrantské infrastruktury, kromě obav z vytváření předsudků hovoří také o tom, že kdyby chtěli být obklopeni Čechy a Slováky, nemuseli migrovat. Jedná se o migranty, kteří byli motivováni k změně prostředí vlivem hlubší nespokojenosti v zemi původu. Zajímavé ale je, že i oni rádi potkají krajana na ulici a vedou s ním dialog, nicméně neradi vidí, když se jejich krajani trvale usazují na stejném místě jako oni. Také kritizují jiné migranty tzv. první generace, kteří na sebe navazují další a další příchozí, které aktivně pobízí k migraci. Dobře to níže dokládá výpověď Terezy.

„On se neintegruje (Marcel – pozn. autorky), on si přesouvá Slovensko sem (do Saas Almagellu – pozn. autorky), má tu takovou vlastní vesničku. (...) Já se vždycky ráda zastavím a popovídám si s Čechem, když ho tu potkám, ale tady je to takový jiný, oni jsou na dovolený, v Čechách by se s tebou nikdo takhle nebavil. (...) Nemám potřebu si sem tahat Čechy, nechci se tady za někoho zaručovat, a už tak nás je tu dost. (...) Já tady taky neměla nikoho, kdo by mi pomohl se smlouvou, s pojištěním, nikoho, kdo by mi řekl, jak to chodí tady ve vesnici, na všechno jsem si musela přijít sama a natlouct si.“ (Tereza⁵⁸)

Mezi často zmiňované výhody přítomnosti migrantské infrastruktury je právě usnadnění příchodu, jako výhodu to identifikují hlavně novější migranti, kdežto ti starší mohou být jiného názoru.

Rady a doporučení ohledně právních a smluvních podmínek pobytu jsou velkou částí náplně činnosti migrantských infrastruktur. Jelikož legislativa a právní odborný jazyk mohou být složité i pro ty migranty, kteří mají dobrou znalost němčiny, dozvídají se podmínky svého pobytu spíše od krajanů, kteří již mají tu zkušenost, a to buď přímo v místě migrace nebo prostřednictvím moderních komunikačních technologií a sociálních sítí. Málokdo se obrací na oficiální podpůrné instituce českých a slovenských ambasad, raději se vždy nejdřív zeptá krajanů, kteří ho obklopují.

Dalo by se hovořit o jisté formě migrantské kontrakultury vzhledem ke kultuře místního obyvatelstva. Obojí funguje na reciprocitě v rámci komunity, jenže vnímaný rozdíl národní, potažmo rozdíl v mentalitě, či mírný antagonismus, zabraňuje fungování reciprocitě společné pro celé místo a pro všechny aktéry v něm. Reciprocita u místního obyvatelstva je vidět především ve vzájemné návštěvnosti podniků místních místními, to dokládá následující výpověď Terezy.

⁵⁸ 4. 1. 2021, Saas Almagell

„Tak, když chceš, aby ti do baru chodili lidi, tak nesmíš mít rozhádaného Pierra, to on ti bude dělat naschvály. Proto tam musíš taky občas zajít (do jeho podniku) na večeri a nechat tam ty peníze.“ (Tereza⁵⁹)

Reciprocita migrantská je také založená na vzájemné pomoci. Jedná se právě o pomoc administrativní, ale i o pomoc při shánění práce nebo ubytování, mezi kolegy o výměnu pracovních směn, ale i o finanční reciprocitu. Například pokud migrant má tu možnost, dá jinému migrantovi slevu v obchodě, kde pracuje. V jejich pojetí se nejedná o podvod na majitele, jelikož tato sleva je běžně využívána pro domácí obyvatele, tudíž by podle nich měl i jejich „domácí“ okruh mít tuto výhodu, jelikož pobývá na místě delší dobu a nejedná se pouze o turisty. Stejný princip je často využíván v restauracích. Migranti si těmito projevy udržují vzájemnou náklonnost, opět se ale nejedná o všechny. Právě migranti hlouběji sedimentovaní vidí toto chování jako nekalé a podrážející jejich snahu o integraci, hodnotí to jako okrádání vesnice skrze okrádání podnikatelů v ní, a tuto vesnici oni již považují za svou, jak dokládá následující citace.

„Pořád jenom brát, a hlavně nic nedat, nebo teda dát, ale těm svým, vesnici oni prostě nic nepřinesou, nic tu nenechají z toho, co tu vydělají, jenom shrábnout peníze a jet je utratit na Slovensko, oni tu nejdou na jídlo, nezaplátí rundu v baru, nic.“ (Tereza⁶⁰)

Někteří migranti ale vypověděli i o jisté nevraživosti v rámci infrastruktury, tato nevraživost se projevuje především mezi Čechy a Slováky. Někteří Slováci také vypovídali i o nepřejčnosti a podlosti vlastních krajanů.

„No a kto ťa prvý podkope? No tvoj krajan.“ (Veronika⁶¹)

„No on Marcel, tam do Alphy (hotel – pozn. autorky) dosadil tu svojí ženu a tehdy začaly problémy v práci. A to až později jsem zjistila od jiné Slovenky, co jí tam taky poslal on, že on je naváděl, ať s námi vůbec nic neřeší, že jsme s tou kolegyní Češky a že se nám nedá věřit.“ (Anna⁶²)

Z mého pohledu jsem zatím zvláštní nevraživost ze strany Slováků ani Čechů nezažila. Nicméně i já měla problém s Marcelem. Když jsem si hledala práci na letní sezónu, byla jsem na pohovoru v zmiňovaném hotelu Alpha, kde jsme se na práci domluvili, takže jsem

⁵⁹ 4. 1. 2021, Saas Almagell

⁶⁰ 4. 1. 2021, Saas Almagell

⁶¹ 16. 12. 2020, Saas Almagell

⁶² 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

v klidu odjela do Čech, abych po týdnu zjistila, že práci nemám, jelikož Marcel si opět dosadil někoho ze své vesnice. Nicméně nevidím v tom obecnou nesnášenlivost mezi Čechy a Slováky, spíše konkrétní problém jednoho konkrétního člověka, který si tvoří svou skupinu bez ohledu na ostatní. Práci jsem si tedy nenašla díky migrantské infrastruktuře, ale spíše navzdory ní, když jsem poté s Evženem dorazila do Saastalu a ptala se na volná místa.

3.4.7. Gatekeeper

Gatekeeper nemusí být pouze jediná osoba v rámci migračního příběhu, může to být i více migrantů, kteří jsou již usazení, ale buď před příjezdem nebo i po něm se může průvodcem stát i někdo z místních obyvatel. Roli si mohou předávat nebo ji zastupovat v některých obdobích společně. O různých zkušenostech pomoci díky formě sociální vazby vypovídají ukázky z rozhovorů níže.

„No mňa sem porád volali, spoustu rokov, ale vždy bolo dačo, čo má od toho držalo, škola či tak, a teraz som o Covide zostala doma a čo, tak oni zase, že už mi miliónkrát vraveli ať prídem, že mi tu všetko vybaví.“ (Danka⁶³)

„To tenkrát Marcel mi ponúkol sem ísť, ja u neho bydlela v byte na Slovensku, keďže on bol tu a raz sa ma opýtal, či taky nechcem prísť, že tu ma pre mňa robotu.“ (Veronika⁶⁴)

„No a na Krétě jsem potkala Patricka na večeri, kam, jsme byli oba pozvaní, a on mi tak nějak nabídl, ať přijedu na zimu pracovat do jeho baru v horské vesničce ve Švýcarsku.“ (Tereza⁶⁵)

„On (Sebastian – pozn. autorky) si mě vyhlídl hned první týden v baru, a já se s ním bála být sama ze začátku, že mu nebudu rozumět, tak on pořád vymýšlel výlety s kamarády a učil mě a ukazoval mi to tady.“ (Anna⁶⁶)

„Ja myslím, že nebyť Josepha, tak sa mi tu tak dobre nežije, to určite nie, keď tu máš niekoho s miestnych ako toho svojho, tak ti to hrozne zjednoduší a zrýchli život.“ (Veronika⁶⁷)

⁶³ 10. 7. 2021, Saas Almagell

⁶⁴ 16. 12. 2020, Saas Almagell

⁶⁵ 4. 1. 2021, Saas Almagell

⁶⁶ 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

⁶⁷ 16. 12. 2020, Saas Almagell

V mém případě byla prvotním gatekeeperem jistě Tereza, a to i přesto, že jako první si mě v restauraci všiml Patrick, a to on mě chtěl zaměstnat, nicméně oslovila mě ona a s ní jsem vyřizovala veškeré formality ohledně práce, cesty i bydlení. V první týdnu jsem potkala na chodbě našeho domu Evžena, bratra Terezy. Jak mi později řekl, vyčkal alespoň další týden, než mě pozval na kávu, abych si o něm nemyslela, že je stejný „úchyl“, jako všichni místní muži, kteří přišli „omrknout nové maso“ hned první den, co jsem pracovala v baru. S Evženem jsme se občas sházeli, ale měli jsme dost opačný denní režim, vzhledem k noční povaze mojí práce, a nemohli jsme toho moc podnikat. Ale i přesto sehrál svou roli v mém vstupu do prostoru Saas Almagellu, sice mi toho neřekl moc o fungování pravidel ve vesnici, ale naopak místní obyvatelé včetně Patricka mi na jeho příkladu vysvětlovali, jak integrace vypadat nemá.

Řekla bych, že bar, kde jsem pracovala, fungoval svým způsobem jako neživý Gatekeeper, protože jsem byla chtě nechtě nucena ke komunikaci s hosty a k poznávání místních. Zároveň i mimo prostředí baru jsem s ním byla spojována a každý věděl, kdo jsem.

V souvislosti s Groovy barem je nutné zmínit, že se nejedná o bar, jaký si typicky představíme. Cokoliv jinak považovaného za šílené je zde žádoucí, čím divočejší noc tím lépe, alkohol teče proudem a inventura neexistuje, hlavní je bavit hosty. Zároveň taková práce vyžaduje určitou povahu zaměstnance. Když se tohle všechno spojí dohromady se stereotypním vnímáním žen jakožto objektů touhy, stává se z Groovy baru seznamka pro místní staré mládence, kteří každý rok napjatě čekají, koho jim do vesnice Patrick s Terezou přivedli, a předhání se, kdo bude první úspěšný.

Vzhledem k tomu, že jsem navázala určité spřízněné pouto s Terezou, byla jsem na tento fakt předem upozorněna a vyhnula jsem se tak zapojení do této hry. To ale neznamená, že se o mě snad nevedly řeči, jelikož co se nestalo, se vždycky může domyslet, a ve finále jde o slovo „místňáka“ proti slovu „Groovy girl“. Naštěstí mě ale mnoholetá praxe s prací v baru a nakládáním s nechtěnou mužskou pozorností na tuto situaci dobře připravila a stala se ze mě tak trochu jiná „Groovy girl“.

Po příhodě s hotelem Alpha a Marcelem, mi k sehnání práce kromě osobní přítomnosti, (která je pro místní obyvatele výrazným plusovým bodem, spíše se vždy najde práce pro někoho, koho místní osobně vidí, než přes inzerát nebo přes e-mail), pomohl opět Patrick. Jelikož ve Švýcarsku funguje instituce doporučujících dopisů, které by měl zaměstnavatel napsat zaměstnanci po uplynutí doby pracovní smlouvy, kde hodnotí svou

spokojenost, a noví potencionální zaměstnavatelé k němu značně přihlíží. V Saas Almagellu se dopisy reálně nepíší, zřejmě není potřeba, když se mezi sebou lidé znají, a stačí jim zvednout telefon a na zaměstnance se zeptat. Patrick mě ale každopádně vychválil a práci jsem získala velmi rychle, dokonce jsem si mohla ještě vybírat.

3.4.8. Sociální vazby

Do této kategorie zahrnují vazby informátorů na jakéhokoliv jiného jedince nebo skupinu, jako je rodina nebo okruh přátel. Tyto vazby mohou odkazovat jak k zemi původu, tak k místu současného pobytu. Částečně se zde prolíná i kategorie předchozí zkušenosti se zahraničím, a to typ zprostředkovaný skrze známou osobu v zahraničí, se kterou informátora pojí sociální vazba. Také postava gatekeepera hraje významnou roli ve výpovědích o sociálních vazbách, nicméně tomu jsem se již věnovala výše. Do této kategorie spadá i téma samoty při nedostatku sociálních vazeb v rámci nového místa. V následujících citacích jsou vidět různé sociální vazby, které mí informátoři tematizovali.

„Vieš ja mam s mojou rodinou úžasny vztah, ja si nedovediem treba predstavit vychovávat dieta bez nich. A na Slovensku mam aj ľudí, mých vrstevníkov se stejnými hodnotami, tu taký ni esu.“ (Markéta⁶⁸)

„No to víš že tenkrát jsem se cítila dlouho sama, já tu neměla žádný Čechy okolo, jako tenkrát v Rakousku, a pak jsem měla Patricka, ale když se to provalilo, co my spolu máme, tak jsem se tu necítila vůbec dobře, ty jeho rodiče a místní to prostě nebrali, i když všichni věděli, že spolu oni nikdy být nechtěli (Patrick s bývalou přítelkyní – pozn. autorky), že je to jen kvůli té malé.“ (Tereza⁶⁹)

Sociální vazby hrají důležitou úlohu v celém migračním procesu, ať už se váží směrem k zemi původu, nebo jsou vytvořené v místě migrace, mají vliv na motivaci k odchodu, respektive příchodu, k délce setrvání v migraci, na míru sedimentace i na pocity a názory informátorů. Sociální vazby souvisí s dalšími kategoriemi zmiňovanými v naracích jako je komunikace, integrace, usazení a pocit domova. Jedná se tedy spíše o plovoucí kategorii, která se propojuje s dalšími tématy.

⁶⁸ 6. 7. 2021, Saas Almagell

⁶⁹ 4. 1. 2021, Saas Almagell

3.4.9. Mentalita, kultura

Do kategorie spadá popis toho, jak informátor vnímá místní obyvatelstvo, potažmo jak tuto zkušenost generalizuje na obecný obraz Švýcara, který potom hodnotí buď pozitivně nebo negativně. V porovnání s mentalitou Švýcarů je uváděná i mentalita Čechů a Slováků, ta může být stavěná do opozice, ale v některých případech i dávána na roveň. Jedinci díky těmto naracím, konstruují vlastní identitu s přihlédnutím k vlastním hodnotám a postojům.

Mentalita v této práci označuje popisy domnělých vnitřních hodnot, postojů, motivací a charakterů. Kultura naopak označuje rysy viditelné zvenčí, patří sem kulturní zvyklosti, vzorce správného jednání a chování atp. I kultura je porovnávána s kulturou Čechů nebo Slováků. Kulturní odlišnosti a odlišnosti mentalit jsou často interpretovány jako překážky integrace a sedimentace. Odlišnost mentality je snad nejčastěji zmiňovaným důvodem chladných vztahů migrantů k místnímu obyvatelstvu. Konkrétní postoje mých informátorů ukazují následující výpovědi, které jsou řazené od těch svědčících převážně pozitivně o mentalitě místních k těm negativním.

„Tady je jiná ta mentalita lidí. Oni prostě nemají problém za věci platit, oni vidí dobro pro Švýcarsko, a nevytahují se, protože nemají s čím, když se mají dobře všichni. To na Čechovi mi přijde, že hned poznáš, že pracuje ve Švýcarsku, když ho potkáš v Čechách. A taky my Češi jsme zvyklý akorát tak „ochcávat“, to Švýcara by to ani nenapadlo. (...) Ale ta výchova tu to je hrozný, ty mladý tady vůbec nechtěj makat. Sehnat tu brigádníka do baru, to je katastrofa. Ale to mají všichni Švýcaři, prostě zlatou lžičku v puse.“ (Tereza⁷⁰)

„Vieš ma príde, že oni sú tu taký, že si váži ak im to všetko pekne funguje, a že tu opravdu všetko ide ak ma, lebo nikto to nepodkopávala a neokráda. (...) Oni je vychovávajú tak ako laxne, že at' je diéta dieťaťom a hlavne ho neobmedzovať. Treba je v poriadku keď ma do štyroch diéta plienky, keď ich chce mať, predsa ho nebudú nútiť, to u nás by sa mama už križovala, vieš. A aj som cítila, že na mňa tu treba pozerajú že som ako moc prísna, na ty deti. Ja jen nechcem aby sa nechali strhnúť, ja je chci mať prosto vychovane po svom a to musí okolí rešpektovať. (...) „Musela som si zvykať byť doma takhľ'a no, ale ono to tak proste musí byť, a Joseph se o nás postará, to máme fakt šťastie. Aj keď občas bych išla do té práce

⁷⁰ 4. 1. 2021, Saas Almagell

si vlastne odpočinúť. Ale tu nemaš komu tie deti strčiť, vo meste by bolo aspoň hľadání. Ale my teď premýšľame ako rodina už vieš, a pre rodinu je to tu lepšie.“ (Veronika⁷¹)

„Ma naozaj príde, že oni sú tu úplne iná mentalita ako my. Ja sa koľkokrát tak čudujem tu. Aj treba to, že im nevadí mať pol hodiny pred sebou špinavý tanier a nesmiš im ho odniesť. (...) Ma sa tu treba páči ti dôchodca, ak si tu vždy idu sadnúť na terasku, dať si obed a víno, že sa majú dobre, a u nás majú sotva na lieky niektorý, takže to tu majú určite lepšej zariadene.“ (Elena⁷²)

„Ja by som treba ani nechcela sa tu s niekým nejako stykať s tých mých vrstovníkov, aký sú arogantný. Ale to je aj to výchovou, že oni ničoho nedosiahli, všetko im rodiča dali a jednou všetko podedí. (...) Vadí mi ako tu plytvajú, akože taká vyspelá krajina a takých plastoch na všetko, nikde nekúpiš treba šunku na váhu do papiera. Alebo kvetiny, každý jeseň vyhadzujú kontajnery plne kvetinové výzdoby lebo to nevedia skladovať pres zimu, také škody. Moja babka ma 10 rokov jedny muškáty. (...) Takých polotovaroch, čo tu kúpiš, to som nezažila inde. Ako varená vajíčka to je vrchol, ako to si ich nemôžu doma hodiť do hrnca? Hrozne leniví mi tu prídu, aj treba kde im povieš, že si upiekla obyčajnú tortu, tak nechápu ako, a to ja si doma aj chlieb sama pečiem. (...) Oni sa tu vôbec nechcú učiť nič nové, keďže si myslia že oni sú vo všetkom najlepši.“ (Markéta⁷³)

„Ma tu treba vadí, jak si oni myslia, že sú vo všem najlepši a že my prišli ze Slovenska od nekad' z jaskyne, kde máme jenom ohník ešte. To mi príde také smiešne a úbohé.“ (Danka⁷⁴)

„Ma tu prídu taký neschopní ti ľudia, vieš, že na každú blbosť, čo Čech a lebo Slovák zvládne na koleni spraviť oni platí hrozne peniaze, aby im to niekto urobil. A sú tu hrozne obmedzený len na tu gastronómiu a hotelnictvo a nič iné sa neučí. Ja si myslím že každý cudzinec tu je zkusenejší, scestovanejší a schopnejší než oni tu.“ (Tadeáš⁷⁵)

„Podle ma to sú zabeďnění sedliaci všetko tu, to vidíš určite sama. Každý jeden tu. Ja už ich tu prokuknul, aký sú falošný len.“ (Marek⁷⁶)

⁷¹ 16. 12. 2021, Saas Almagell

⁷² 5. 7. 2021, Saas Almagell

⁷³ 6. 7. 2021, Saas Almagell

⁷⁴ 10. 7. 2021, Saas Almagell

⁷⁵ 23. 1. 2021, Saas Almagell

⁷⁶ 14. 7. 2021, Saas Almagell

Dle mého názoru nemohu přesně hovořit o Švýcarské mentalitě, jelikož jde o tak členitou skladbu obyvatelstva v zemi. Netroufnu si mluvit ani o celém kantonu, jelikož stačí půl hodiny v autě a člověk je mezi úplně jinak smýšlejícími lidmi, už i tím, že pod kopci převažuje francouzština nad němčinou a také „francouzská“ mentalita. Dalo by se možná mluvit o mentalitě Saas Almagellu, ale to bych popisovala spíše neveřejný konsensus jednání neboli pravidla, podle kterých to ve vesnici chodí. Právě fakt, že se jedná o vesnici dost ovlivňuje mentalitu jejích obyvatel. Ale i v rámci jedné vesnice je každý jedinec originálem, přestože je podobně socializován jako ostatní, mentalita vesnice nevyčerpává definici mentality jedince. Proto bych se raději nevyjadřovala ohledně mého vztahu k místnímu obyvatelstvu jako celku, ale spíše o jedincích, se kterými si rozumím na osobní rovině více nebo méně, a o velké většině, na kterou žádný podložený názor nemám, jelikož jsem s nimi nepřišla do blízkého kontaktu. Pro ilustraci různých vnímání „švýcarské mentality“ považuji ukázky výpovědí výše za dostatečné.

Švýcarskou kulturu mohu pak popisovat různými vyprávění o setkání s ní. Jako první mě zaujal kladný postoj místních včetně mladé generace k nošení krojů ale i tradičních oděvů, hlavně na mše. Zřetel kladený na dodržování svátků, kterých je poměrně více než u nás, se odráží v jejich oficiálním stanovení jako dnů pracovního klidu. Švýcarská kultura si také velmi zakládá na typických pokrmech spojených i se symbolem veselých volně se pohybujících krav a k výrobě švýcarského sýra, který se často podává v roztavené podobě Fondue, nebo Raclette na různé způsoby. Švýcarská čokoláda má podobnou pověst jako sýr. V rámci kantonu Valais/Wallis je dále velmi významné vinařství. Z mého pohledu jsou Švýcaři velmi patriotičtí, často nosí i na sobě motiv vlajky a Švýcarsko považují za skvělou zemi (často nejlepší - zde se shodují s výpověďmi některých informátorů) a nemají problém státu platit, aby se v něm měli dobře. Vtipnou ukázkou toho je třeba parkovací automat v nejzapadlejším údolí nejmenší vesničky, který je postaven pro jedno jediné parkovací místo, a bez nějaké kontroly zde za parkování opravdu všichni platí. Proto se dle mého názoru na některé migranty, kteří si do Švýcarska přijeli vydělat a našetřit, dívají skrz prsty a jako na zloděje, kteří nic nepřinesou, okradou Švýcarsko a odvezou si peníze domů. Nicméně opět musím zdůraznit, že tento poznatek mám jen v rámci vesnice, nikoli z větších kosmopolitních měst.

3.4.10. Genderové rozdíly v migrační zkušenosti

Pro popis odlišné situace migrantů je důležité pojetí genderových rozdílů v rámci terénu, stejně jako jednotlivé výpovědi. Gender jsem v původním uvažování o relevantních konceptech v této práci vůbec nezahrnovala, jako téma se objevil až tím, že o něm informátoři sami hovořili. Jsem toho názoru, že jsem si genderových rozdílů tolik nevšimla, jelikož jsem paradoxně jako žena byla v privilegované pozici. Na roli genderu v migraci mě upozornil ve své výpovědi Evžen.

„Já moc nestojím o to se s místníma nějak kamarádit, mě přijdou hloupí a arogantní většina, ale kdybych chtěl, tak by to asi šlo, kdybych se hodně snažil, a kdybych byl žena. (...) Ženský to tu mají určitě jednodušší, všichni si jí všímají a nadbíhají jí, i pracovní. To jako mladej nezadanej chlap tu máš o dost míň příležitostí.“ (Evžen⁷⁷)

Muži a ženy spolu netráví volný čas jako přátelé, jelikož by se o nich hned roznesly klepy. Pro švýcarské muže ve vesnici žena přestane existovat jako objekt zájmu, když je něčí přítelkyně, nebo pokud se ve vesnici nachází už delší dobu. Také jsem vyzorovala, že místní Švýčari neumí ženě polichotit, pokud s ní nechtějí navázat intimní kontakt. Pro nás Češky a Slovenky, které jsou bohužel zvyklé na pískání na ulici, je to citelná a tematizovaná změna.

„No tady si vůbec nepřipadáš jako ženská, prostě se maluješ a máš šaty sice pro sebe, ale je hezký, když dá někdo najevo, že si všiml, a to tu nezažiješ.“ (Tereza⁷⁸)

Genderové rozdíly jsou také citelné v rámci navazování přátelských vztahů mezi stejnými pohlavími. Muži migranti se spíše spřátelí s místními muži, než aby se ženy migrantky spřátelily s místními ženami. Mí informátoři tento fakt komentují následovně.

„Ony se asi bojí, že jim tu to jezírko vybereme, ono už jich (místních svobodných Švýčarů – pozn. autorky) je i tak málo. (...) To se jednou na Pavlu tak vrhly ty místní holky, že tý jedny si začala s bývalým. Ale to nebyl její problém. Nebo ta, jak jí Pavluška svedla manžela, ta dodneška nemůže slyšet Slovenku mluvit, víš ten přízvuk podobnej, jak je nesnáší.“ (Anna⁷⁹)

⁷⁷ 2. 2. 2021, Saas Almagell

⁷⁸ 4. 1. 2021, Saas Almagell

⁷⁹ 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

„No však vieš že tu sú to tri veľké rodiny, oni ty chlapi nemajú moc výber. To buď sú so sestrenicou, alebo kedyže nie je príbuzná tak spolu vyrastali a okukali si fifinku a pindika, no alebo si nájdú cudzinku tu, kedyže nechcú ísť do mesta preč.“ (Veronika⁸⁰)

„Je pravda že mám asi jenom dvě kámošky Švýcarky, ale spíš jsou to takový známý. Ty ženský tu tak nějak nenavazují kontakty no, to spíš jenom když se stýkaj páry dohromady. (...) Nemám tu přímo nějakou kamarádku, nebo tak, jako na kolegy (od Kollegen = přátelé – pozn. autorky) od Patricka se můžu obrátit, ale není to tak, že bychom se nějak scházeli, to spíš společně, jsou to jeho kamarádi.“ (Tereza⁸¹)

Z počátku svého pobytu jsem si vysvětlovala převahu svého kontaktu s muži tím, že jsem vždy i doma raději trávila čas s kamarády, než že bych měla mnoho kamarádek. Nicméně postupem času, jsem začala vnímat i původně neviditelnou strukturu a v rozhovorech s ostatními migrantkami jsem pochopila, že se jedná o nepsané pravidlo.

3.4.11. Komunikace, jazyk

Do kategorie spadají veškeré situace, či fakta zmíněná v naracích, která popisují komunikaci mezi informátory a ostatními. Spadá sem i znalost jazyků jako fakt, spadá sem rozdíl naučeného jazyka ve škole a v prostředí, kde se užívá, spadá sem tematizace jazykové bariéry i její dopady na smýšlení informátorů o vlastní integraci, nebo na jejich plány do budoucnosti.

Prakticky všichni informátoři jako jednu z prvních poznámek k procesu vlastní migrace uvádí znalost jazyka před samotným aktem geografické migrace. Znalost jazyka téměř všichni hodnotí jako pozitivní přínos k vlastní orientaci v prostoru jak fyzickém tak společenském, tedy k integraci. Někteří z nich se učili německy v rámci studia, ale všichni taci uvádí, že až aktivním užíváním jazyka se ho pravdu naučili. Někteří zase vycestovali bez jakékoliv hlubší znalosti němčiny a učili se až na místě, což probíhalo téměř vždy velmi rychle. O takovém průběhu učení mluví například Veronika.

„No ja po nemecky nevedela, ja som pár týždňov pred odjazdom ležala v knižkách u Markétinho otca v krčmičke tam u nás s snažila sa naučiť aspoň tie základy, aby som nebola

⁸⁰ 2. 2. 2020, Saas Almagell

⁸¹ 4. 1. 2021, Saas Almagell

úplne sprostá, ale ja sa proste z knížok učiť neviem. No ani po roke tu som nevedela úplne tak, ak by sa patrilo, lebo my sme boli 4 Slovenky v servise v Alphe, a to ta nič nenaučí, až s Josephom som bola nucená sa učiť, lebo som mu chcela rozumieť a to išlo rýchlo pak.“ (Veronika⁸²)

V rámci kantonu Valais/ Wallis, ve kterém se nachází Saas Almagell, je hlavním úředním jazykem francouzština. Na horách je nicméně hlavní komunikačním jazykem němčina. Dále velké množství místního obyvatelstva rozumí nebo i mluví italsky, vzhledem ke geografické blízkosti obou zemí. V rámci mého konkrétního terénu je užíván walliský dialekt němčiny, který se vyznačuje zpěvností ale také tzv. „chrochtáním“, kdy hláska „ch“ získává výrazný přízvuk. Walliské němčině nejenže nerozumí migranti, kteří se učili německy většinou ve škole tzv. „Hoch deutsch“ (= spisovná němčina), ale nerozumí jí mnohdy ani Švýcaři z jiných kantonů. Překvapení z užívaného jazyka uvádí přímo i někteří mí informátoři.

„Já byla celá nadšená, že jedu konečně zase do německy mluvící země a že se zdokonalím v tom jazyce, a pak sem přijela a oni na mě začali tím svým dialektem, takže jsem byla zase úplně mimo. Ale znáš to, Patrick mě v těch mrtvých měsících nutil se bavit s těma hostama, a to mi hrozně pomohlo. Hlavně to je celkově problém nás Čechů, že mi se bojíme mluvit, my se bojíme udělat chybu, a přitom oni tu ocení jakoukoliv snahu i s chybama.“ (Tereza⁸³)

„Já měl němčinu ve škole no, takže nic moc. (...) No první omyl byl, že jsem si myslel, jak stačí mít překladáč v telefonu. No jenže na stavbě zaprvé telefon ani nevytáhneš, a za druhé tam byl jediný, kdo rozuměl německy, šéf, jinak samý Portugalec nebo Ital.“ (Evžen)

Znalost němčiny je v rámci Saas Almagellu velmi důležitá, pokud se chce člověk integrovat. Přestože generace místních obyvatel ve středním věku se dorozumí anglicky, spíše neradi tak činí, i když existují výjimky v závislosti na situaci. Angličtina není ani prvním cizím jazykem, který místní převážně ovládají, ale je jím francouzština. Nicméně je důležité zmínit, že místní obyvatelé velmi oceňují snahu migrantů učit se německy a komunikovat a přehlíží gramatické i stylistické chyby v zájmu pochopení smyslu sdělení. Mí informátoři se o komunikaci s místními vyjádřili následovně.

⁸² 16. 12. 2020, Saas Almagell

⁸³ 4. 1. 2021, Saas Almagell

„Ja som nemala nikdy s miestnymi problém, vždy keď som nevedela, tak oni sa snažili po anglicky a stále sa pýtali, či rozumiem. Ale je mi jasné že je to aj kvôli Josephovi, že som kamarátka jeho ženy aj jeho.“ (Danka⁸⁴)

„Ako s nemčinou to bolo ťažké keď som prišla a začala po prvé pracovať. S tým dialektom ešte tade, to som niekedy vôbec nerozumela. A niektorý Švajčiari sú taký, že ok ty nerozumieš, pojme sa nejako domlieť, ale pak sú aj taký, ktorý sú k tebe úplne odporný.“ (Elena⁸⁵)

„Tu sa mi ta nemčina začala aj páčiť, tu je taká spevnejší, vieš. A rada sa porozprávam s tými ľuďmi tu, ale nie vo voľnu ešte. (Markéta⁸⁶)

Někteří informátoři jako například Simon jsou si jazykové bariéry sice vědomí, ale nemají problém ji přijmout a snažit se nalézt i tak společnou řeč. Jiní jsou problémy v komunikaci značně frustrováni. Frustraci pak řeší buď zvýšeným úsilím o zdokonalení vlastní znalosti cizího jazyka, nebo téměř absolutní rezignací. Všechny přístupy jsou vidět v následujících ukázkách.

„No já neřeknu nic, však mě znáš, ale já se nenaučím, na to jsem moc debil. (...) Hele ale to je fuk ne, hlavně, že se nějak rukama nohama dorozumíme, freestyle prostě.“ (Simon⁸⁷)

„My síce boli v Alphe samé Slovenky, ale nás nútili v práci hovoriť po nemecky aj medzi sebou, však to poznáš sama. Ale je pak vtipne keď prídu Česi alebo Slováci a ohovárajú ťa a myslia si, že im nerozumieš. (Lucie⁸⁸)

„No na začiatku som bola rada, že som objednala jedlo u stolu a kedyže niekto riekol niečo navyiac tak len „Schuldigung ich verstehe nicht“ a to som mala takých rokov nemčinu na škole. Ale teraz už viem si s nimi aj porozprávať na iné téma. Ale doma by som to nechcela ešte po práci rozprávať po nemecky, to obdivujem tých, čo majú Švajčiara.“ (Markéta⁸⁹)

„Ja som tu 7 rokov a po nemecky viem úplne stajne nič, ako keď som prišiel. Veď robím u tých Portugalců šialených a robil som so samými Slováky inak, to sa nenaučíš pak.

⁸⁴ 10. 7. 2021, Saas Almagell

⁸⁵ 5. 7. 2021, Saas Almagell

⁸⁶ 6. 7. 2021, Saas Almagell

⁸⁷ 5. 1. 2021, Saas Almagell

⁸⁸ 3. 7. 2021, Saas Almagell

⁸⁹ 6. 7. 2021, Saas Almagell

A ono je super, že Nikča vie po nemecky veľmi dobre, podľa mého, a ona vie veľa vecí vybaviť aj pre mňa. “ (Tadeáš⁹⁰)

„No zo začiatku som veľa nerozumel, keďže vo Viedni som nemčinu vôbec nepotreboval, žena vedela po srbsky a v kuchyni som bol s Čechami lebo Slovákmi. Ale pak som sa tu dostal na kurz a od tej chvíle ma tie miestny čím dal viacej štvú keď im rozumiem viac, to sú taký povrchný zabednený sedliaci, že to nie je možné. “ (Marek⁹¹)

Z mé zkušenosti potvrzuji, že znalost jazyka je vlivným faktorem průběhu migračního procesu. Na osmiletém gymnáziu jsem se učila 4 roky němčinu, než jsem ji nadšeně vyměnila za španělštinu, která mi přišla podstatně příjemnější na poslech a měkčí. Averzí k němčině způsobila i moje nelibost vůči paní profesorce, která byla velmi přísná a jazyk vyučovala nezáživně. Co si vzpomínám, jsem ale vždycky chápala význam němčiny jakožto jazyka našeho blízkého souseda, jelikož pocházím z oblasti Teplic, kde je minulost spjata s Němci stále přítomna.

Když mi Tereza nabídla práci ve Švýcarsku mou první reakcí bylo, že ale neumím německy, načež mě uklidila, že to nevádí, že to se nějak vyřeší. Pochopila jsem to tak, že angličtina mi bude stačit, nicméně to jsem se hluboce mylila. Ale i díky povaze mojí tehdejší práce jsem se velmi rychle naučila dorozumět a moje komunikační schopnosti v němčině se rychle zlepšovaly. Od určité chvíle ale spíše stagnují. Prvním vysvětlením, které vždy zmiňuji, je nedostatek času na prohloubení znalostí kvůli studiu, které mě v posledním roce opravdu hodně zaměstnávalo, jelikož jsem ve druhém ročníku absolvovala jen minimum předmětů, abych mohla odjet právě do Saas Almagellu. To byla ještě doba před pandemií a online výukou a já už skládala zkoušku přes Skype. Uznávám ale také možnost, že odpověď na mou stagnaci v němčině skrze školní povinnosti, může být pouze „coping“ mechanismem. Možná mi jen chyběla motivace se dále učit, jakmile jsem byla schopná se svou znalostí bez problémů fungovat v novém prostředí.

Jeden z důvodů, proč se necítím v Saas Almagellu „doma“ je spojený právě s úrovní jazyka. Potýkám se s pocitem méněcennosti, když užívám jednoduché věty anebo když nevím, jak vyjádřit složitější myšlenku, nebo když praktikuji „úsměv a mávat“.

⁹⁰ 23. 1. 2021, Saas Almagell

⁹¹ 14. 7. 2021, Saas Almagell

3.4.12. Délka pobytu, (ne)trvalost

Kategorie zahrnuje údaje o původně zamýšlené délce pobytu, která se později na základě motivace k sedimentaci může změnit. Již dříve jsem se pokoušela stanovit charakter proměnlivosti a nejistoty vlastní moderní společnosti jako celku. Nyní se pokusím představit netrvalost a zároveň trvalost, kterou pociťují lifestyloví migranti na úrovni individuí.

Lifestyloví migranti zpravidla nemají trvalé zaměstnání se smlouvou na dobu neurčitou. Ve Švýcarsku existuje několik typů povolení k pobytu, a to s ohledem na dobu, na kterou má migrant dopředu podepsanou pracovní smlouvu. Netrvalost práce je dána i povahou míst, která si migranti nejčastěji vybírají. Ať se snaží sebevíc zapřít podobu s turisty, migranti stejně jako oni unikají od světa své každodennosti, ale migranti v úniku setrvávají déle. Tím nemyslím věčné nicnedělání, jelikož migranti často pracují velmi intenzivně, ale otevřenost nepředvídatelnosti toho, co život přinese a nepodléhání stresu z téhle nevědomosti, jak je tomu podle nich v uvažování „sešněrovaného konzumního Západu“.

Různé skupiny migrantů berou svůj pobyt různě trvale. Doba reálného pobytu se také může lišit od původního plánu, pokud nějaký mají. Žádný z mých informátorů nehovoří o tom, že by chtěl zůstat ve zkoumaném terénu celý život, přesto že ti usazenější tematizují odchod až v souvislosti s důchodovým věkem, a to především v závislosti na sociálních vazbách vytvořených v místě pobytu. Jiní informátoři zase označují Saas Almagell jako přechodnou stanici buď před návratem do země původu nebo před přesunem do jiného státu, či jiné oblasti v rámci Švýcarska. Délka jejich pobytu může, ale také nutně nemusí, korespondovat s motivací jejich migrace. Například migrant, který odjíždí ze země původu s tím, že v tam nevidí svou budoucnost, setrvá v migraci zpravidla déle. Původní záměr se ale vlivem nepředpokladatelných situací může modifikovat. Například migrant, který neměl v plánu se v zahraničí zdržet nad rámec získání kratší zkušenosti, se může rozhodnout zůstat kvůli novým sociálním vazbám. Takhle se pak jednotlivé typy migrací jako je lifestylová nebo romantická mohou propojovat a prolínat. O změně původně plánované délky pobytu hovoří mí informátoři následovně.

„No a to mi kamarádky říkaly, že tam určitě zůstanu, a já že co bych tam zůstávala, já jedu na sezónu a zpátky domů. Já i hledala práci na kratší dobu, nechtěla jsem dělat au-“

pair, pretože rok mi prišiel jako moc dluho. No ale Sebastian ten plašil, že tu musím zústať, on to tak vlastne rozhodnul i za mňa.“ (Anna⁹²)

„No a ti mi najbližší ľudia všetci povedali, že ja sa tu určite vydám, a ja že to ani náhodou, že tu nezostanem. No a vidíš, pak za mnou prišli tu, že Josephovi sa páčim, a už to bolo. A pak keď prišli deti tak to bolo isté, že zostaneme tu, lebo moja rodina by nebola taká podpora a aj pre tých deti je lepšej vyrastať tu. Ale treba jednou, keď už nás nebudú tolko potrebovať, až budú mať svoje životy, tak pôjdeme na dôchodok na Slovensko s Josephom.“ (Veronika⁹³)

„Původní plán byl jet na 2 roky, s tím že kdybych nakonec vydržel jenom jednu sezónu, tak se nic neděje. No a už jsem tu přes dva roky, ale nedokážu si teď představit se vrátit do Čech k českému platu.“ (Evžen⁹⁴)

„No vravela som si, že to tu potiahnem do 25, akože 5 let, to už si človek slušne ušetri aj je to tokové, že to vydrží. No keď uvidím, ako sa veci doma vyvinú, predsa jenom 3 roky sú ešte dlhá doba. Ale rátala som aj s možnosťou že sa po týždni vrátim s plačom ako moja kamarátka jedna, ale nie, ja to zvládla. Aj keď začiatok bol ťažký, to som nezvládala byť sama vôbec.“ (Markéta⁹⁵)

„Ja tu isto nezostanem, ja mam to svoje miestečko na Slovensku, ale isto chcem ešte jednu tu zimu tu byť, lebo ta je nádherná, tolko snehu ale aj to slniečko horské.“ (Danka⁹⁶)

„Ma tu učarovalo to prostredie, lebo to je skratka úžasné ty hory. Ale po 7 letoch už to tu mam celkom pochodené, takže toho tu začínam byť trochu presýtený, a hlavne tých ľudí a šéfov už. Ale je to keď také iné, už nemôžem tak riskovať ísť niekam inam kde to nemusí vyjsť, keďže máme dieťa.“ (Tadeáš⁹⁷)

„No hej, uvidíme ako to pôjde až sa nám narodí bábo, lebo to nemôžeme vedieť, či ja budem môcť nejako pracovať, nebo či Tadeáš bude mať viacej voľna a tak. Ale isto keď už pôjde do takého školkového alebo školného veku, tak sa budeme musieť rozhodnúť, či tu zostať, alebo ísť na Slovensko.“ (Nikola⁹⁸)

⁹² 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

⁹³ 16. 12. 2020, Saas Almagell

⁹⁴ 2. 2. 2021, Saas Almagell

⁹⁵ 6. 7. 2021, Saas Almagell

⁹⁶ 10. 7. 2021, Saas Almagell

⁹⁷ 23. 1. 2021, Saas Almagell

⁹⁸ 23. 1. 2021, Saas Almagell

Vzhledem k poněkud hektickému počátku mého migračního procesu, kdy jsem dostala nabídku práce od Terezy a za měsíc jsem již odjížděla do Švýcarska, nestihla jsem si příliš promýšlet ani délku svého pobytu. Věděla jsem jen, že smlouvu mám do konce dubna s tím, že když budu chtít, můžu skončit i dřív. Prosinec byl celý ve znamení učení se jazyku a zvyklostem, leden proplul, v únoru mi přijela do baru dělat kolegyni Kamila. Právě díky ní, jsem si začala pořádně užívat potenciál Saas Almagellu a najednou jsem necítila úzkost ani strach. Chtěla jsem svým způsobem zůstat co nejdéle a domluvila jsem se s Patrickem do konce dubna. A v tom přišla pandemie v plném rozsahu, bar se zavřel, hranice se zavíraly a lidé se báli, že se nedostanou domů. Na doporučení Terezy jsem odcestovala v půlce března do Čech s domluvenou prací na léto. Nicméně nebýt Evžena, do Almagellu bych se po pádu dohody o práci v Alphě kvůli Marcelovi zřejmě nevrátila. Myslím, že k dalšímu roku pobytu mě přesvědčil právě nový vztah ale i kontext pandemie, kdy jsem najednou neměla pocit, že mi snad doma v Čechách něco uniká, jelikož život se zastavil všude a v Saastalu byla vzhledem k blízkosti turistického centra Zermattu asi nejuvolněnější pravidla ve Švýcarsku.

3.4.13. Integrace, sedimentace

Míra integrace do nového prostředí je významným tématem této práce, jelikož značně ovlivňuje délku pobytu i jeho průběh a tím pádem i celkové vnímání zkušenosti s migrací a po ní v naracích informátorů. Integrací se míní začlenění příchozích do nové společnosti. Sedimentace je procesem, ve kterém se projevuje motivace k setrvání na novém místě. Probíhá díky navazování sociálních vazeb, ale i vazeb majetkových, nebo zapojením se do aktivit v nové společnosti, tedy integrací.

Integrace je spojená s pocitem „belonging“, tedy cítit se součástí a chtít být součástí. Ovšem téměř žádný z mých informátorů se necítí plně součástí místní společnosti, a to i v případě, že žije v manželském svazku s místním obyvatelem. Míra integrace bývá také hodnocena v konzumních návycích a v míře peněz, které migrant vesnici „vrátí“ za to, co si vydělal. Mí informátoři se k míře přijetí a integrace vyjadřují následovně.

„No to víš, tady musíš trochu vystoupit a snažit se začlenit, nemůžeš čekat, že tě budou zvat mezi sebe a doprošovat se každého Auslandera. (cizince – pozn. autorky) A myslím že u nás by to tak mělo taky víc fungovat, a ne že si všechny pustíme do země a staráme se o ně. (...) Ale to se nemůžou divit (Elena, Marek, Tadeáš), protože na nich je to vyloženě vidět, že

to sem jedou jenom rozkrást, nahrabat co nejvíc a nic tý vesnici nedají. Viděla jsi je někdy na kafi nebo na jídle někde? Ne, oni tu nepodpoří nic, a ty místní to z nich cítí, takže pak se je taky nesnaží přesvědčovat.“ (Tereza⁹⁹)

„Když tady chceš žít, tak prostě musíš tu korunu pustit, musíš se ukazovat.“ (...) To prostě tak je, někteří sem nejedou žít ten život, a na sezónky to tak i jde, ale já už na to neměla, já potřebovala žít ten život víc, takže jsem musela pryč už, ta malá vesnice ti nedává moc prostoru, když už tě každý zná.“ (Kamila¹⁰⁰)

„Mě teda nikdy tady nepřišlo, že by mi někdo dával najevo, že tu nemám co dělat nebo tak. Ale asi určitě je to i tím, že jsem hned od začátku skoro byla se Sebastiánem. A občas třeba je taková situace, kdy jsou v tý jejich partičce a hodí nějaký vtípky na Auslandery (cizince – pozn. autorky), aniž by jim došlo, že já jsem taky, ale pak se za to tak jako stydí. (...) Ona Pavla už to tu měla dost prostrádané, ona nebyla vůbec zlá holka, ale byla taková divoká, a s hodně místními něco měla a oni ji tak jako využili a odkopli no. A ty ženský tady se proti ní kolikrát v baru pustili, ale to nebyla jen její chyba.“ (Anna¹⁰¹)

„Určite keby som nemala Josepha, tak ma tu takto neberú. Keď si tu nenájdeš nikoho z miestnych tak oni ta berú spíš ako nezaujímavú, im je jedno, jestli sa integruješ to po tebe nikto nechce. A nemôžeš se im diviť, tu ide toľko cudzincov, odrobí sezónu a zmizne. Ani ja už tu s nikým moc nenadväzujem priateľstva s tými pracovníky, lebo to ti len zlomí srdce keď odídu. (...) No tu už si nenájdeš medzi masťnými ty pravé kamaráty, ako máš ty z detstva, asi pre to, že sme nezažili to ich detstvo.“ (Veronika¹⁰²)

„Vieš to aj keď si tu 30 rokov a vieš perfektne po nemecky, tak nikdy nebudeš ta jejich, nebudeš Švajčiarka. A myslím si, že aj keby mňa nejaký Švajčiari miloval, tak by mi to i on dal niekedy znať. A deti to vôbec, ja to vidím u Veroniky, že Josephovi rodiča ju berú sice ako nevestu, ale porád ako Slovenku a vnučatá ľúbi, ale porád majú slovenskú mamu. (...) Ja sa snažím tu priveľa nenadväzovať kontakt s tými miestnymi, ma to stačí v robote, a pak od nich chcem mať pokoj. A ti moji vrstevníci tu, to je hrozne aký sú arogantní. Nestojí mi tu nikto za to, abych nejakou presadzovala svoj názor alebo tak.“ (Markéta¹⁰³)

⁹⁹ 4. 1. 2021, Saas Almagell

¹⁰⁰ 4. 2. 2020, Saas Almagell

¹⁰¹ 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

¹⁰² 16. 12. 2020, Saas Almagell

¹⁰³ 6. 7. 2021, Saas Almagell

„Oni si tu z tebe nasednou na zadek, což je ale pochopitelný. Já si víc rozumím s jakýmkoliv jiným cizincem, než se Švýcarem. Ale já je chápu, je to jejich země.“ (Evžen¹⁰⁴)

„A ako sa s nimi (místními – pozn. autorky) mám porozprávateľ keď nemáme ako. A ani neviem o čom. Ale ma to nevedí, ja som tu kvôli peniazom, a to človek musí nejako pretrpieť a hľadať si porád niečo čo robiť. Ale hej ten začiatok bol drsný, to som koľkokrát išla po práci domou a len sa zavrela na izbu a plakala, či mi to stojí za to.“ (Elena¹⁰⁵)

Sedimentace probíhá u lifestylových migrantů v Saas Almagellu spíše na rovině společenských vztahů než ve spojení s majetkem. Jelikož většina mých informátorů se plánuje vrátit do Čech nebo na Slovensko, neváží se majetkem na nové místo, ale pronajímají si ubytování od místních obyvatel, což je pro ně vzhledem k cenám nemovitostí i rozhodně výhodnější. Vzhledem k přechodnosti svého pobytu se jim také více daří šetřit. Mají menší výdaje než místní Švýcaři, jelikož ti zde žijí trvale, neodjíždí do Čech nebo na Slovensko, kde jsou náklady na život podstatně nižší. Tematizuje to například Markéta.

„Pre mňa je to tu veľmi výhodné byt, keďže som sama. Ja si platím len bývanie a zdravotnú a jedlo mam u šéfa. Lenže keď tu máš rodinu tak platíš Krankenkasse za každého člena a už neješ u šéfa, lebo musíš variť pre všetkých.“ (Markéta¹⁰⁶)

Někteří informátoři jinými slovy tematizují sedimentaci jako něco, co na nich zanechá stopy. Jejich pobyt v Saas Almagellu je díky tomu, že skrze místo utvářeli svou identitu, změnil, a tyto sedimenty nelze odstranit.

„Tady mi chybí rodina a v Čechách mi zase chybí ostatní věci, nikde to není ideální, to je nejhorší, že já nemůžu být 100% doma ani tam, ani tam.“ (Tereza¹⁰⁷)

„To už se ti asi nevymaže, nedokážu si představit opustit tu práci tady a vrátit se do nudnýho kanclu, a ještě za ty peníze nijaký.“ (Evžen¹⁰⁸)

Někteří migranti projevují sedimentaci skrze hnízdění, když si snaží zvelebit své bydlení, aby se cítili „jako doma“, příjemně a aby třeba byli i rádi sami nebo s partnerem doma. Tito migranti zpravidla zůstávají déle než ti, kteří se nezahnízdí.

¹⁰⁴ 2. 2. 2021, Saas Almagell

¹⁰⁵ 5. 7. 2021, Saas Almagell

¹⁰⁶ 6. 7. 2021, Saas Almagell

¹⁰⁷ 4. 1. 2021, Saas Almagell

¹⁰⁸ 2. 2. 2021, Saas Almagell

„No to já jsem si tu ten bejvák vymazlil víš co, novej gauč a všechno, teď to tu vypadá aspoň nějak.“ (Simon¹⁰⁹)

U některých migrantů vnímám sedimentaci i na rovině jazykové, například užíváním německých výrazů v českých a slovenských větách, nebo formulováním vět v rodném jazyce podle německého slovosledu, a to tím víc, čím déle tu pobývají. Ukázky následují.

„Hele měla bys chuť dneska pracovat v baru?“ (Hattest du Lust... - pozn. autorky)

„Dáš si mlíko do kafe?“ „Jo, ráda, díky.“ (Ja, gerne, danke. – pozn. autorky)

„Vieš ja si od tých miesených držím taký ten Abstanz.“ (odstup - pozn. autorky)

„Aj po tých rokoch pre nich budeš stále Auslander, to nevymažeš.“ (cizinec – pozn. autorky)

„No některý příběhy se prostě staly v němčině, a to ti potom nemůžu vyprávět česky, to prostě není ono.“ (Kamila¹¹⁰)

Prakticky se všemi informátory jsme se shodli, že není jen jedna strana mince, a že když by se snažili integrovat mezi místní obyvatelstvo, tak oni by jim nebránili, nicméně se od nich bude čekat vždycky více snahy. Nedaří se mi zcela prohlédnout, jestli vřelé chování je pouhou přetvářkou a dodržování pravidel vesnice, nebo zda jsou někteří informátoři opravdu tak přijatí, jak se cítí být, pokud jsou tu už déle a mají pouto k místním.

Z mého pohledu je určitě důležité nastavení vysílače i přijímače a je jedno, kterou roli hraje migrant a kterou Švýcar. Když místní nevidí snahu ze strany migranta, ani oni ji neprojeví. Ovšem problémem může být jazyková a kulturní bariéra, která vede k mnohdy odlišné interpretaci situací a k vzájemnému nepochopení. Tedy migrant může mít pouze strach mluvit kvůli svým jazykovým nedostatkům a místní obyvatelé to mohou interpretovat jako neslušnost či nezájem. Většina nedorozumění bránících integraci jsou kulturní a jazykové povahy.

Když jsem sama poprvé přijela do Saas Almagellu, byl o mou osobu enormní zájem, pramenící z pověsti baru, ve kterém jsem pracovala. Místní obyvatelé mě stále zvali k společnému trávení času i mimo práci, což jsem oceňovala do chvíle, než mi došlo, že se nechtějí přátelit. Jakmile jsem odmítla intimní návrhy, jejich zájem zmizel. Bylo pro mě

¹⁰⁹ 5. 1. 2021, Saas Almagell

¹¹⁰ 5. 2. 2020, Saas Almagell

hořkým zjištěním, že má osobnost nikoho nezajímá, že se na mě chodí jen dívat a doufají, že si je odvedu po práci domů.

Přijata jsem se cítila hlavně místní migrantskou infrastrukturou, s Čechy a Slováky jsem si hned rozuměla díky společným zážitkům a pochopení toho, co prožíváme všichni. Setkání s migranty jiných národností především v rámci práce přinášelo také různé situace nepochopení. Nicméně zásadní rozdíl vztahu s jinými cizinci, od vztahu se Švýcary, spočíval v našem rovném postavení, všichni jsme Auslanderé.

Pocit belonging se u mě během téměř dvou let pobytu nerozvinul. Uznávám, že jistý vliv na to má stydlivá povaha. Už aktem migrace jsem výrazně vystoupila ze své komfortní zóny. Cítila jsem se tím ale posílená, dokázala jsem si, že zvládnu překonat své domnělé hranice. Nicméně nízké sebevědomí a pocit, že moje snaha by mohla být brána jako vnucování se, mě později odrazoval od trávení času s místními, pokud mě sami nepozvali, což se nestalo snad nikdy, když opomeneme romantické pokusy. Po rozhovoru s Terezou jsem ale došla k pochopení, že to není dané jen mojí povahou ale i povahou vztahů na vesnici. O genderové podmíněnosti vztahů jsem již psala výše.

Jako překážku mé integrace vidím také vztah s příslušníkem stejné národnosti. Jelikož jsme oba Češi, němčinu jsem dále nerozvíjela, snad mimo práci, kde ovšem většina mých kolegů byla také cizinci. Také jakmile jsem přestala pracovat v baru, ustál i můj společenský život, jelikož Evžen je spíše introvert a také se nerad „vnucuje“ bez pozvání. Moje chyba ale byla, že jsem se nesnažila integrovat i bez něj.

Hnízdění jsem provozovala neúnavně prakticky od chvíle, kdy jsme s Evženem začali bydlet společně. Neustále jsem vymýšlela dekorace a hledala nábytek, který by trochu osvěžil duch bytu, kde bylo vybavení ještě z éry alpských ubytovacích zařízení, jak si je pamatuji z dětství.

Ve finále bych řekla, že hlavní důvod mého odchodu ze Saas Almagellu bude přesně stejný jako u Kamily, tedy životní styl. Nejedná se nutně o životní styl vesnice, který by byl v nepořádku, ale není takový, jaký já chci vézt. Jelikož jsem při aktu migrace odjížděla z Čech, abych unikla, a to nehledě kam, bylo pro mě prostředí Saas Almagellu příjemným překvapením, nicméně po 2 letech mi už nevyhovuje podnebí ani prostředí. Myslím, že Saas Almagell je dokonalým místem pro typ lifestylového migranta, který hledá klid a pomalé tempo života, ale zároveň musí být připravený pracovat, aby se ve Švýcarsku uživil. Pokud ovšem člověk nemiluje hory a klid, nebo peníze, nebo místního obyvatele dostatečně na to,

aby se mu to stalo životní náplní, nemůže z mého pohledu v Saas Almagellu zůstat dlouhodobě a být šťastný.

3.4.14. Motivace k setrvání – stay faktory

V návaznosti na push a pull faktory jakožto prvotní motivaci k migraci, hledám dále motivaci informátorů k setrvání na novém místě, jejich motivaci k sedimentaci a usazení. Pro účely této práce užívám označení „stay faktory“. Jedná se o druhotnou motivaci po reálném vlastním kontaktu s novým místem. Patří sem i pocity v prvním období po migraci, zkušenost s aktem migrace jako takovým, ale hlavně popisovaný život v migraci a jeho ukotvení v místě z pohledu informátora. Jedná se o bilanci skutečností, které na novém místě oceňují, ale i těch, které se jim nezamlouvají. Ve výsledku ale přetrvávají motivace k setrvání, což se právě oním projevuje, jakožto důkaz převahy pozitivní zkušenosti. Toto tvrzení dokládám níže mimo jiné příběhy o migrantech, kteří už se v terénu nenachází.

U lifestylových migrantů převažují v naracích pozitivní aspekty Saas Almagellu. Hovoří o krásné přírodě, v naprosté většině dnů převažujícím slunečném počasí, o blízkosti sportovního vyžití, a kvalitě vzduchu, o jednoduchosti života, a klidném tempu. Nicméně jak jsem již výše psala, u mých informátorů často figuruje i finanční argumentace výhodnosti trvalejšího pobytu v Saas Almagellu. Přesto i ve výpovědích zdůrazňujících peníze jako motivaci k sedimentaci, jsem zaznamenala zároveň vyslovení některých z dalších motivací lifestylových. A i v případech, kdy tyto označují za pouhý bonus doplňující peníze, uznávají, že samotné místo jim pomáhá v migraci setrvat. Mluví o pobytu v Saas Almagellu jako o dovolené, o bezstarostném životě v porovnání s životem v zemi původu. Jako typ starosti mnozí uvádí i blízkost okruhu známých, kteří vyžadují jejich pozornost a odvádí je od věnování času sami sobě, svým zájmům a cílům. Pro ilustraci uvádím následující citace z rozhovorů.

„Tam si člověk fakt odpočine a vidí tu krajinu. To se mi líbilo, je to jako Doktor z hor, to se mi vždycky líbilo.“ (Anna¹¹¹)

¹¹¹ 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

„Je tady pěkně, vydělává se tu dost, šetřím taky, nemám na co si stěžovat.“ „A co se ti tu nejvíc líbí?“ (moje otázka – pozn. autorky) „Příroda a ta práce.“ (Evžen¹¹²)

„Asi nie jen ty peniaze, ale aj taká ta bezstarostnosť, voľnosť. Tu fakt keď si, tak tu nemáš žiadne starosti, že keď si doma tak porád niečo riešiš. Že tu si niekedy myslíš že si na dovolenke. Že robíš si čo chceš, keď si povieš že si ideš zacvičiť, tak ideš. A doma keď si tak nie, to ti napíše ten alebo ten ti zaklepe na dvere. Už odkladáš ty svoje veci.“ (Elena¹¹³)

„U nas v zime keď je hnusne počasie tak sa ti nič nechce, ale tu býva ta zima krásnejšia a to slnko na tých horách a pritom si lyžuješ, to je paráda, to si hovorím že už jen kvôli tomu bych zostala na ďalšiu zimu, lebo to ma baví.“ (Danka¹¹⁴)

„A tu je skoro porád slnko, a je tu i veľa voľnočasových aktivít. Tu hlavu ti úplne vyfúka ten horský vzduch, a to prostredí je také fakt skvelé, čiže aj ten voľný čas je tu super.“ (Nikola¹¹⁵)

„Tuto sa len zobudíš a celý deň sa venuješ sebe, lebo čomu inému sa budeš venovať, a potom ideš len do práce. To je celá tvoja starosť. Tu je to taký unik, že ja tu chodím na dovolenku.“ (Markéta¹¹⁶)

Myslím, že právě tento typ výpovědi signalizuje dlouhodobější trvání pobytu, jelikož lidé, kteří si cení času sami pro sebe, si budou klidného tempa a vzdálenosti od svého původního života déle považovat než jedinci, kteří jsou velmi silně závislí na blízkosti svého okruhu známých a označují pobyt v Saas Almagellu jako období, které musí vydržet a jen v mezidobí žijí plnohodnotný život. Nicméně i u nich přetrvávají v kalkulaci výhody pobytu v Saas Almagellu, které nejsou pouze finanční.

Je totiž fakt, že objem potencionálního výdělků za dobu pobytu ve Švýcarsku se stupňuje spolu s klesající vzdáleností od většího města, které koncentruje pracovní příležitosti a poptávku po pracovnících, úměrně této poptávce stoupá i cena práce. S tou sice stoupají i náklady na život v těchto oblastech, nicméně ve výsledku by byl čistý zisk vyšší než v Saas Almagellu. Na základě pozorování a rozhovorů tedy tvrdím, že žádného z mých informátorů nedejme výhradně ekonomické výhody pobytu.

¹¹² 2. 2. 2021, Saas Almagell

¹¹³ 5. 7. 2021, Saas Almagell

¹¹⁴ 10. 7. 2021, Saas Almagell

¹¹⁵ 23. 1. 2021, Saas Almagell

¹¹⁶ 6. 7. 2021, Saas Almagell

Výpovědi o kvalitách místa jsou, jak bylo řečeno dříve, často kladeny v opozici k místu původu. Takovým ukazatelem je míra pocíťovaného bezpečí. Bezpečí je spojováno s prostředím ale především s mentalitou místního obyvatelstva, informátoři nemají nebo by neměli strach nechat své dítě bez dozoru, své auto s klíčky v zapalování, nebo odemčený dům.

„Tady klidně dítě vypustíš samotný na hřiště, protože víš, že kdyby něco potřebovalo, tak ho každý zná a každý mu pomůže. (...) Ty lidi tady nemají potřebu si něco krást nebo poškozovat, proč taky? Nevidí k tomu důvod, všichni se znají a všichni se mají dobře.“
(Tereza¹¹⁷)

Srdečnost a přejícnost místního obyvatelstva v narativech integrovaných migrantů se bije s naracemi těch méně integrovaných, kteří tvrdí, že tyto projevy jsou povrchní a jde o přetvářku. Nesnáze při nalezení společné řeči s místním obyvatelstvem či vzájemné nepochopení a následně slabá integrace mohou být důvody k odchodu, pokud jiné aspekty kvalit místa nepřeváží v bilancích jednotlivých migrantů.

„Víš tady jdeš po ulici a každý tě pozdraví, i turista (Švýcar), a povídá si s tebou klidně hodinu.“ (Tereza¹¹⁸)

„Je pravda, že tu ťa každý pozdraví a opýta se, ako sa máš, to na Slovensku ťa skôr aj známý obide a nepozdraví, ale neviem, či je to tu opravdu zajíma, alebo je to jen fráza.“
(Markéta¹¹⁹)

„No ja už tu do toho tak vidím do tých ľudí, vieš, oni si hrajú na milé a ochotné, ale vo skutočnosti je to úplne inak, ale tak ja to viem, a ja hrajem tu ich hru.“ (Marek¹²⁰)

Mnoho informátorů uvádí přírodu a prostředí jako důležité výhody pobytu v Saas Almagellu. Například Marek se prý do místa zamiloval na první pohled, když spolu s Elenou přicestoval, aby vyzvedl Lucii po sezóně. Lucie jemu i jeho dnes už manželce Eleně domluvila práci na následující sezónu. Stejně důvody usazení se právě v Saas Almagellu uvádí Tadeáš. Nicméně Marek i Tadeáš silně kritizují místní poměry a místní obyvatelstvo, z čehož mi vychází, že prostředí a finance, které jim poskytují životní styl, o který usilují

¹¹⁷ 4. 1. 2021, Saas Almagell

¹¹⁸ 4. 1. 2021, Saas Almagell

¹¹⁹ 6. 7. 2021, Saas Almagell

¹²⁰ 14. 7. 2021, Saas Almagell

v podobě svobody od sešněrovaného režimu pracovní doby a od nutnosti vzít si hypotéku na bydlení, jsou jejich hlavními stay-faktory.

Dalším významným stay-faktorem, který jsem vyzorovala, je existence romantického vztahu s příslušníkem místního obyvatelstva. V rámci vzorku tohoto výzkumu se vyskytují tři takové informátorky, které se nachází v Saas Almagellu minimálně 8 let. Všechny tři jsou v současnosti již provdané za místního obyvatele. Jedná se o Terezu, Veroniku a Annu. Ani jedna z nich neplánovala se v Saas Almagellu usadit trvale.

Tereza se chtěla zdokonalit v řeči, poznat nová místa a vyvázat se z nespokojeného stereotypu v práci a ve vztahu. Nicméně do Saas Almagellu ji přivedl sám Patrick, její budoucí manžel, se kterým se potkala na Krétě, kde pracovala jednu letní sezónu. On zde byl na dovolené s tehdejší přítelkyní a malou dcerkou, poznali se náhodně na večeři, na kterou byli oba pozvaní, a Patrick jí na zimu nabídl práci v jeho baru v Saas Almagellu. Po delší prodlevě se mu ozvala a na zimu skutečně přijela. Během první zimy se mezi nimi začalo budovat romantické pouto, začátek vztahu nebyl nijak jednoduchý, nicméně dopadl tak, že se vzali a Tereza žije s Patrickem již 10 let.

Veronika přišla s cílem zdokonalit si němčinu, jelikož se domnívala, že v Saas Almagellu, kde jí místo nabídl kamarád z domovské vesnice, bude naučit se jazyk lehčí než ve Vídni, kam měla nabídku jít pracovat poté. Během první sezóny si jí ale všiml Joseph a v současnosti spolu vychovávají dva syny.

Anna přišla do Almagellu díky inzerátu na českém portálu, kde odpověděla na nabídku práce na zimní sezónu v Patrickově baru, který zveřejnila Tereza. Motivací u Anny byla touha po zážitcích a zkušenosti s delším pobytem v zahraničí ještě předtím, než by se po získání vysokoškolského titulu stihla usadit v České republice s potencionálním partnerem, zároveň nedávno ukončila vztah se starším Italem. Předpokládala že se v horské oblasti, přes kopec vzdálené od Itálie, bude hovořit italsky, nicméně se spletla. Její motivací k vycestování byla také snaha zlepšit se komunikativní znalosti cizího jazyka. Během prvního týdne pobytu v Saas Almagellu se seznámila se Sebastianem, který vynaložil velké úsilí, aby s ní mohl trávit čas. Prakticky se přestěhoval do místa výkonu její práce a vymýšlel společné výlety s její českou kolegyní, které sháněl doprovod, aby mohl trávit čas s Annou. O 8 a půl roku později jsou již, ač z pragmatických důvodů cestování v době pandemie kvůli níž dostáli zasnubnímu slibu poněkud urychleně, svoji a Anna je v osmém měsíci těhotenství s jejich prvním synem.

S romantickými motivy souvisí i motivace k odchodu. V malé vesnici, kde není příliš mnoho lidí stejného věku, kteří nejsou zároveň příbuznými, je velmi těžké hledat si partnera, a to jak pro místní tak pro migranty. V Saas Almagellu existují dva typy heterosexuálních vztahů, za první vztahy stejné národnosti a za druhé vztahy smíšené. Vztahy v rámci jedné národnosti pomáhají sice k sedimentaci stejně jako vztahy smíšené, nicméně ty druhé zajišťují i integraci do místní společnosti, čemuž vztahy prvního typu spíše nenapomáhají. Obojí jsou ale důležité sociální vazby, které mohou být důvodem k usazení, jelikož je dle výpovědi informátorů jednodušší být ve dvou, než být na všechno sám.

„To ono se ti tu přestane líbit po těch letech, když tu nemáš toho svého Schatziho. (Schatze = německy drahoušek – pozn. autorky)“ (Kamila¹²¹)

„To vieš, že zo začiatku to bolo ťažké, keďže tu všetci boli popárený a ja sama. To ma pak tak rozčuľovalo všetko.“ (Veronika¹²²)

V rámci mého narativu představoval stay-faktor Evžen. Po mé první sezóně jsem odjela zpátky domů a nebyla jsem si jistá dalšími plány. Nicméně měsíc po mě dorazil do České republiky mezi sezónami i Evžen a během následujícího měsíce jsme podnikali tolik aktivit a bylo nám společně tak dobře, že jsem si nedokázala představit být v Čechách bez něj. Proto když mu přišla zpráva, že má za týden nastupovat zpět do práce a on řekl, že „přeci jedeme spolu“, neváhala jsem a jela. Poměrně rychle jsem si našla práci a léto bylo plné skvělých zážitků. Když jsem se v listopadu vrátila do Čech, abych vyklidila pronajímaný byt a přestěhovala se víceméně trvale do Saas Almagellu, spustily se ve mně ale pochybnosti o správnosti tohoto rozhodnutí. Důvody mého úniku již pominuly a já cítila potřebu domova více než dřív. První měsíc po návratu do Švýcarska jsem téměř denně brečela steskem. Vydržela jsem ale do dubna, kdy jsme se společně s Evženem vrátili na období mezi sezónami opět do Čech. Rok starý scénář se ale neopakoval, já viděla naše rozdílnosti a nekompatibilitu našich osobností a hodnot stále víc. Když Evžen odjel a já zůstala ještě měsíc v Čechách, dospěla jsem k rozhodnutí, že chci pokračovat ve studiu na vysoké škole a vrátit se do blízkosti rodiny a přátel. Nicméně už jsem měla dohodnutou práci na léto, tak jsem opět odjela do Švýcarska, kde jsem po 5 dnech ukončila vztah s Evženem a rozhodla se v září na dobu alespoň dvou let při případném dalším studiu zůstat v Čechách. Kromě ukončení vztahu, který byl mým romantickým motivem sedimentace, to přisuzuji i

¹²¹ 4. 2. 2020, Saas Almagell

¹²² 16. 12. 2020, Saas Almagell

nedostatečné lásce k prostředí a horskému podnebí, ale také postavení peněz v rámci mého žebříčku hodnot, kde nejsou zdaleka na nejvyšším místě.

3.4.15. Výstupné rozdělení vzorku výzkumu

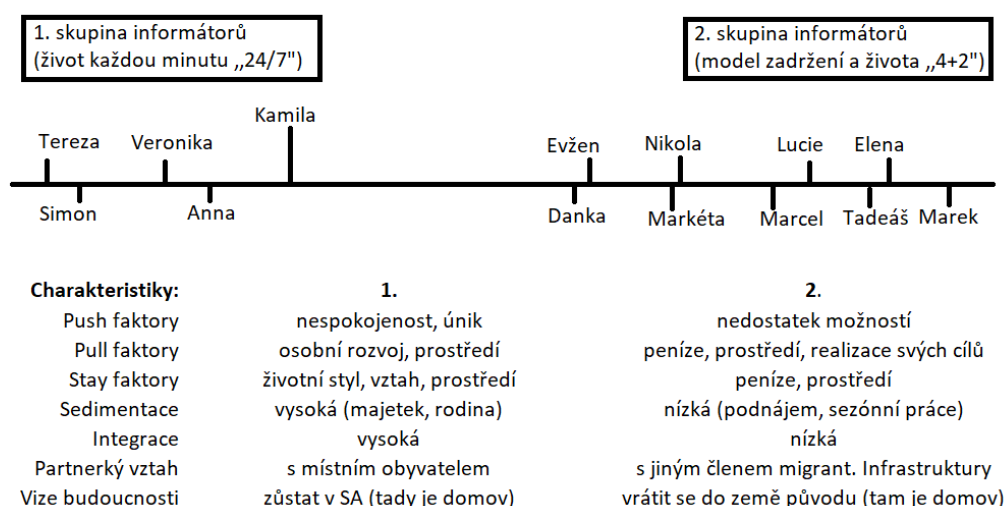
Na základě komparace získaných dat z rozhovorů, zúčastněného pozorování a autoetnografie bych rozdělila lifestylové migranty (Čechy a Slováky) v Saas Almagellu na dvě skupiny podle míry sedimentace, motivace k migraci a k setrvání a podle narácí o této motivaci. Délka pobytu v tomto rozdělení nehraje tak velkou roli jako spíše smýšlení a styl života po aktu geografické migrace. Plnohodnotný život, tak jak o něm hovoří informátoři, je spojen s volnočasovým vyžitím, věnování se koníčkům, ale i život společenský, či život spjatý se spotřebním chováním.

První skupina se vyznačuje silnou motivací k setrvání v migraci v rámci terénu. Prvotní motivace zpravidla nebyla finanční a nemusela být ani s cílem usadit se na novém místě, nicméně souhrou vnějších a vnitřních okolností se tito informátoři usadili relativně trvale. Tímto stay-faktorem může být zalíbení v prostředí, romantický vztah nebo zalíbení v klidnějšího životním stylu v rámci terénu. Tito informátoři sice hovoří o zemi původu s citem a kolikrát vyjadřují stesk, nicméně vzápětí uvádí, že by nemohli v zemi původu žít, ačkoliv je to mrzí, ale pozitiva nového místa značně převažují. Jejich domov je přemístěn na nové místo a žijí v něm běžný život, dle vlastních slov, naplno a každou minutu. To často dokazují vlastním spotřebním chováním v rámci místa, potažmo ve vztahu ke Švýcarsku. Žijí „jako Švýcaři, a také tak platí“. Vykazují také vyšší míru integrace mezi místní obyvatelstvem, což si sami vysvětlují právě přizpůsobením se.

Oproti tomu druhá skupina lifestylových migrantů v Saas Almagellu zkoumaných v rámci této práce tematizuje svůj pobyt jako čistě dočasný a s určitým účelem, zpravidla se jedná o získání finančních prostředků pro realizaci tíženého životního stylu. Nejčastěji chtějí informátoři získat finanční nebo sociální kapitál, který jim přinese prospěch do budoucna. Může se jednat o získání prostředků na zajištění života bez dluhů v zemi původu, pořízení si bydlení nebo financování vlastního podnikání. O zemi původu mluví jako o svém domovu, kam se plánují vrátit, pobyt v zahraničí je pro ně „přechodná fáze“. Také podnikají častější návštěvy země původu. Tato možnost jim plyne z povahy sezónní práce v rámci terénu, kdežto migranti usazení již mají trvalejší závazky. Druhá skupina informátorů nežije život

naplno každou minutu, nicméně vytváří roční model, kdy po 4 měsících zadržení přichází 2 měsíce života naplno v zemi původu nebo na cestách, kde se věnují svým zálibám a žijí společensky aktivní život. A takto dvakrát ročně. Zadržení jim zpříjemňuje místní prostředí, jistým usnadněním je pro ně i život v párech. Vykazují velmi nízkou míru sedimentace i integrace, nenavazují pouta s místním obyvatelstvem a volný čas mimo práci netráví v rámci místního společenství, nýbrž v páru, v rámci migrantské infrastruktury, nebo sportem.

Z pohledu informátorů, kteří patří k první skupině, je chování druhé skupiny odsuzováno, jelikož vesnici nic nepřináší. Toto pojetí přebírají od místních obyvatel, ale pohled místního obyvatelstva na mé informátory nemohu v této práci tématizovat přímo, nicméně odvozují jeho pravděpodobnou povahu z výpovědí informátorek žijících dlouhodobě v partnerství s místním obyvatelem. Dále pak zakládám úvahy o smýšlení místních i na vlastním poznání skrze pozorování a neformální rozhovory v průběhu pobytu v terénu.

Kamila je postavena zvlášť, jelikož sice vykazuje charakteristiky 1. skupiny, ale v terénu se již nenachází.

Jak je na znázornění výše patrné, žádný informátor není striktně vyhraněn do jedné skupiny, jejich zařazení jsem pojala spíše jako umístění na škále od jedné skupiny k druhé. Je tomu tak proto, že u jednotlivých informátorů se mohou charakteristiky obou skupin prolínat. K prolínání dochází skrze sociální vazby v pracovním kolektivu, nebo díky vazbě na integrovanějšího migranta, nebo díky znalosti jazyka, atpod. Pro doplnění uvádím následující vyjádření Terezy, Anny a Nikoly.

„Ale když si potom zjistíš ten rozdíl, že když tady žiješ a žiješ za švýcarskej plat, tak jak jsem to dělala dřív taky, že si tady našetříš a pak jedeš do Čech, tak v tý době jsem nejvíc ušetřila, teď už něco ušetřit jo samozřejmě je to těžší. Už tady žiješ, ty poplatky jsou vyšší, je to jinčí. Jo, jedeš si do restaurace a tak, protože chceš žít ten život, protože tady nejsi jenom na to, aby sis užila ty dva měsíce v mezisezóně, to bylo předtím takový, žes tu makala, tak jsi kousla ty tři čtyři měsíce a pak si užíváš jak na dovolený doma.“ (Tereza¹²³)

„Když člověk jede jenom za penězi, tak jsou většinou ty lidi dřív nebo později takoví nešťastní jako, protože se tam trápí. Říkají si, že to musí ještě vydržet a vydělat si. Oni tam nejdou žít ten život, jdou si fakt jenom vydělat, oni vypnou a vydělávají jenom peníze, neužívají si život v tu chvíli no.“ (Anna¹²⁴)

„No vyhovuje mi to na základe toho že sem idem s tím, že sezónu si musím odmakat, ale viem že po sezóne mám proste dva mesiace čas a môžem si užívať domov a rodinu a priateľov, tak mi to preto vyhovuje ta práca na sezóny.“ (Nikola¹²⁵)

Svou vlastní pozici jsem do schématu nezahrnula. Ačkoliv bych ráda patřila do první skupiny, patřím aktuálně spíše do té druhé, a to mimo jiné vlivem vnějších podmínek nedostatku volnočasového a společenského vyžití pasující mému kýženému životnímu stylu. Zároveň nenacházím stay faktory, které by mě motivovali přistoupit na model vytvářený druhou skupinou, proto Saas Almagell opouštím stejně jako Kamila.

4. Závěr

Na předchozích stránkách jsem se pokusila přinést vhled do fungování životů v migraci u českých a slovenských lifestylových migrantů v Saas Almagellu, a to na pozadí jejich individuální biografie a zároveň na pozadí vnějších podmínek specifického místa.

Díky komparaci a interpretaci získaných dat z pozorování, polostrukturovaných narativních rozhovorů a díky doplnění kontextu a vlastního pohledu skrze autoetnografii, jsem došla k identifikaci důležitých témat spojených s migračním procesem mých informátorů. Mezi zkoumaná témata pak tedy patřily předchozí zkušenosti s migrací do

¹²³ 4. 1. 2021, Saas Almagell

¹²⁴ 11. 7. 2021, online: Saas Almagell, Plzeň (aktuální místo pobytu Anny)

¹²⁵ 23. 1. 2021, Saas Almagell

zahraničí, a to ne nutně osobní, a ne nutně lifestylovou, nicméně taková zkušenost formuje pohled informátora, jeho postoje a hodnoty. Dále jsem zjišťovala prvotní motivaci k odchodu ze země původu a příchodu právě do Saas Almagellu. Zjistila jsem, že v mém terénu se vyskytuje velmi silný model řetězového příchodu migrantů, kdy od prvního příchozího navazuje „rodokmen“ dalších, v jejichž v migračním příběhu on figuruje jako „gatekeeper“.

Dalším důležitým tématem spojeným s procesem lifestylové migrace mých informátorů je životní styl po aktu samotné geografické migrace. Ten jsem zkoumala ze zorného úhlu sociálních vazeb, integrace a pocitu belonging, který je značně ovlivněn individuálně vnímanými rozdíly v kultuře a mentalitě, ale i z úhlu materiální sedimentace skrze hnízdění. Do narací vstupují další témata jako je genderově nebo věkově podmíněná zkušenost, jazyková kompetence a její vliv na životní styl v terénu, ale třeba i vztah k zemi původu, jehož povaha ovlivňuje uvažování o návratu.

Informátoři nepovažují svůj migrační proces za ukončený, a to ani ti, kteří patří spíše do první sedimentovanější skupiny. Nejistá podoba budoucnosti je ale neznepokojuje. Jejich současný životní styl jim vyhovuje a pokud by přestal, změnili by ho.

U jednotlivých informátorů se objevují různé push/pull faktory a stay faktory v závislosti na různých vnějších podmínkách ale i vnitřních životních postojů a hodnot. Společně pro všechny platí, že migrace je alternativním řešením určité situace, prostředek k naplnění svých cílů a života vymaněného z tradičních řešení v rámci země původu. Migrace je prostředek životního stylu, nehledě na to, kde a kdy ho mí informátoři skutečně žijí. Obě skupiny informátorů, popsané v rámci této práce, jsou totiž se svým stylem života spokojené, tedy jejich řešení situace je úspěšné, našli „lepší“ život a na něm zakládají svou identitu.

Životní styl se ukázal jako hlavní „stay faktor“ u mých informátorů. Jeho různé součásti a dílčí motivace, jako jsou prostředí, peníze, nebo osobní rozvoj, dávají dohromady komplexní obraz „dobrého života“, kterého se snaží všichni dosáhnout. Pobyt v Saas Almagellu všem slouží jako prostředek tohoto života, ať už ho popisují jakkoliv.

Tento závěr si dovoluji ilustrovat na reflexi vlastního migračního příběhu. Saas Almagell mi poskytl v první fázi přesně to, co jsem potřebovala, tedy únik ze země původu. Dále jsem si prošla fází romantické motivace k sedimentaci. Nakonec jsem nahlédla, že život v Saas Almagellu už se neshoduje s mými potřebami, postoji a hodnotami a nenalezla jsem

ani jiný stěžejní stay faktor. Tedy push faktor k odchodu ze země původu zmizel a absence silného stay faktoru zapříčinila můj odchod. Ovšem nemusí se jednat o odchod trvalý, jelikož migrační proces není nikdy zcela uzavřen.

5. Bibliografie

- Akerlund, U., Sandberg, L. 2015.** Stories of lifestyle mobility: Representing self and place in the search for the 'good life'. *Social & Cultural Geography*. 16, 2015, 3, stránky 351–370.
- Anderson, L. 2006.** Analytic Autoethnography. *Journal of Contemporary Ethnography*. 35, 2006, 4, stránky 373 - 395.
- Bauman, Zygmunt. 2000/2001.** Living in the Era of Liquid Modernity. *The Cambridge Journal of Anthropology*. 2000/2001, Sv. 22, 2, stránky 1-19.
- Beck, U., Beck-Gernsheim, E. 2009.** *Identity in Question*. London : SAGE Publications Ltd, 2009.
- Beck, Ulrich. 2004.** *Riziková společnost: Na cestě k jiné moderně*. Praha : SLON, 2004.
- Bourdieu, Pierre. 1984.** *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London : Routledge, 1984.
- Burke, E. 1790.** *Further Reflections on the French Revolution*. místo neznámé : The Online Library of Liberty, 1790.
- Cassirer, Ernst. 1955.** *The myth of the State*. New York : Doubleday and Company, 1955.
- Croucher, S. L. 2003.** *Globalization and belonging: The Politics of Identity in a Changing World*. místo neznámé : New Millennium Books, 2003.
- Dixon, L. 2019.** Gender, sexuality and lifestyle migration: exploring the impact of cosmopolitan place-marketing discourses on British women in Spain. *Current Sociology*. 2019.
- Ellis, Carolyn. 2003.** *The Ethnographic I: A Methodological Novel about Autoethnography*. místo neznámé : AltaMira Press, 2003.
- Eriksen, Thomas Hylland. 2008.** *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národní příslušnost, rituál*. Praha : Portál, 2008.
- Fromm, Erich. 1994.** *Escape from Freedom*. místo neznámé : Holt Paperbacks, 1994.
- Giddens, A. 1998.** *Důsledky modernity*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1998.
- Giddens, Anthony. 1991.** *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. místo neznámé : Stanford University Press, 1991.

- Granovetter, M.S. 1973.** The Strength of Weak Ties. *The American Journal of Sociology*. 78, 1973, 6, stránky 1360-1380.
- Hayes, Matthew. 2014.** Moving south: The economic motives and structural context of North America's immigrants in Cuenca, Ecuador. *Mobilities*. 10, 2014, 2.
- Healy, T. 2003.** Social Capital: Challenges for its Measurement at International Measurement. místo neznámé : Nezveřejněný záznam z konference, 2003.
- Hoey, Brian A. 2005.** From Pi to Pie: Moral Narratives of Noneconomic Migration and Starting Over in the Postindustrial Midwest. *Journal of Contemporary Ethnography*. 34, 2005, 5.
- Chaney, D. 2002.** *Lifestyles*. místo neznámé : Routledge, 2002.
- Ibrahim, Z., Tremblay, R. 2017.** Lifestyle Migration and the Quest for a Life-long Vacation. *Téoros [Online]*. 36, 2017, 2.
- Inglis, Ch., Khadria, W. L., Khadria, B. 2020.** *The Sage Handbook of International Migration*. místo neznámé : SAGE Publications Ltd, 2020.
- Korpela, M. 2018.** Moving to paradise for the children's sake. *Migration Letters*. 15, 1 2018, 1, stránky 55-65.
- . 2020. Searching for a countercultural life abroad: Neo-nomadism, lifestyle mobility or bohemian lifestyle migration? *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 46, 2020, 15, stránky 3352-3369.
- Kratochvíl, P. 2008.** *Teorie evropské integrace*. Praha : Portál, 2008.
- MacCannell, Dean. 1976.** *The tourist: a new theory of the leisure class*. New York : Schocken Books, 1976.
- Morawska, E. 2001.** Structuring migration: The case of Polish income-seeking travelers to the West. *Theory and Society*. 30, 2001, stránky 47-80.
- Moses, J., Woesthoff, J. 2019.** Romantic relationships across boundaries: global and comparative perspectives. *THE HISTORY OF THE FAMILY*. 24, 2019, 3, stránky 439–465.
- Naumann, E., Stoetzer, L. F., Pietrantonio, G. 2018.** Attitudes towards highly skilled and low-skilled immigration in Europe: A survey experiment in 15 European countries. *European Journal of Political Research*. 2018, 57, stránky 1009–1030.
- Německý, M. 2015.** *Co drží společnost pohromadě?* Praha : Karolinum Press, 2015.
- Novotná, Hedvika, Špaček, Ondřej a Šťovíčková Jantulová, Magdaléna. 2019.** *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha : FHS UK, 2019.
- O'Reilly, K. 2007.** Intra-European Migration and the Mobility-Enclosure Dialectic. *Sociology*. 41, 2007, 2, stránky 277-293.
- . 2017. The British on the Costa del Sol twenty years on: A story of liquids and sediments. *Nordic Journal of Migration Research*. 7, 2017, 3.

- O'Reilly, Karen a Benson, Michaella. 2016.** From lifestyle migration to lifestyle in migration: Categories, concepts and ways of thinking. *MIGRATION STUDIES*. 4, 2016, 1, stránky 20–37.
- . **2009.** Migration and the search for a better way of life: a critical exploration of lifestyle migration. *The Sociological Review*. 57, 2009, 4, stránky 608-625.
- O'Reilly, Karen. 2012.** Ethnographic returning, qualitative longitudinal research and the reflexive analysis of social practice. *The Sociological Review*. 60, 2012, stránky 518–536.
- O'Reilly, K., Benson, M. 2009.** *Lifestyle Migration: expectations aspirations and experiences*. místo neznámé : Routledge, 2009.
- Oliver, C., O'Reilly, K. 2010.** A Bourdieusian Analysis of Class and Migration: Habitus and the Individualizing Process. *Sociology*. 44, 2010, 1, stránky 49–66.
- Osbaldiston, N., Picken, F., Denny, L. 2020.** Exploring emotional reflexivity in British lifestyle migration to Australia. *Population, Space and Place*. 26, 2020, 5.
- Pananakhonsab, W. 2019.** Migration for love? Love and intimacy in marriage migration processes. *Emotion, Space and Society*. 31, 2019, stránky 86–92.
- Parsons, Talcott. 1978.** *Action Theory and The Human Condition*. New York : Free Press, 1978.
- Plewa, P. 2013.** The Politics of Seasonal Labour Migration in Switzerland, France and Spain. *International Migration*. 51, 2013, 6, stránky 101-117.
- Portes, A. 1998.** Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology*. 1998, 24, stránky 1-24.
- Putnam, R.D. 2000.** *Bowling Alone: the Collapse and Revival of American Community*. New York : Simon and Schuster, 2000.
- Richter, M. 2004.** Contextuadizing Gender and Migration: Galicium Immigration to Switzerland. *International Migration Review*. 38, 2004, 1, stránky 263-286.
- Roca, J., Enguix, B. 2015.** *Rethinking Romantic Love: Discussions, Imaginaries and Practices*. místo neznámé : Cambridge Scholars Publishing, 2015.
- Roguet, J. 2016.** Bricherismo in the Peruvian touristic places: the shape of gender in asymmetrical and intercultural encounters. *Alternautas*. 2016.
- Sartre, Jean-Paul. 2004.** *Existencialismus je humanismus*. Praha : Vyšehrad, 2004.
- Sweetman, Paul. 2003.** Twenty-First Century Dis-Ease? Habitual Reflexivity or the Reflexive Habitus. *The Sociological Review*. 51, 2003, 4.
- Šafr, J., Bayer, I., Sedláčková, M. 2008.** Sociální koheze. Teorie, koncepty a analytická východiska. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 44, 2008, 2, stránky 247-269.
- Štemberk, Jan. 2010.** *Fenomén cestovního ruchu*. místo neznámé : Nová tiskárna Pelhřimov, 2010.

Šubrt, J. 2007. *Soudobá sociologie*. místo neznámé : Karolinum, 2007.

Švaříček R., Šed'ová K. a kol. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. místo neznámé : Portál, 2007.

Tucqueville, Alexis de. 2003. *Democracy in America and Two Essays on America*. 13. místo neznámé : Penguin Classics, 2003.

Uhde, Zuzana a Ezzeddine, Petra. 2019. Transnacionální migrace: hranice, gender a globální spravedlnost. *Gender a výzkum*. 20, 2019, Sv. 1, 3.

Urry, John. 2007. *Mobilities*. místo neznámé : Polity Press, 2007.

Varhaník Wildová, K. 2017. Cortijeros en La Alpujarra: Od lifestyleové migrace k úvahám o pozitivní antropologii. 2017.

Weber, Max. 2015. *Rationalism and Modern Society*. [editor] Dagmar Waters Tony Waters. New York : Palgrave MacMillan, 2015.

6. Přílohy

Příloha I.: prvotní seznam kategorií získaných analýzou rozhovorů

- Komunikace, jazyk
 - Motivace k migraci – pull a push faktory
 - Motivace k setrvání – stay faktory, obraz místa, reprezentace z pohledu respondentů (i negativní)
 - Migrantská infrastruktura, gatekeeper
 - Samota, stesk, touha po domovině – narace o zemi původu, její reprezentace a vztah k ní
 - Předchozí zkušenosti se zahraničím
 - Sociální vazby
 - Délka pobytu – plánovaná (dříve, teď) do budoucna
 - Integrace, sedimentace
 - Mentalita, kultura
- + Gender a Risk

Příloha II.: materiální důkazy religiozity v rámci terénu

Příloha III.: Saas Almagell

